

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА «ІНСТИТУТ РЕГІОНАЛЬНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ ІМЕНІ М. І. ДОЛІШНЬОГО НАН УКРАЇНИ»**

**КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ
ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ СФЕРИ
КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ**

Наукове видання

2023

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА «ІНСТИТУТ РЕГІОНАЛЬНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ ІМЕНІ М. І. ДОЛІШНЬОГО НАН УКРАЇНИ»**

Серія «Проблеми регіонального
розвитку»

**КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ
ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ СФЕРИ
КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ**

Наукове видання

Львів – 2023

УДК 338.46:330.15

**Конкурентоспроможність туристично-рекреаційної сфери
Карпатського регіону України:** наукове видання / наук. ред. Кравців В.С. Львів,
Державна установа «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього
НАН України». Львів, 2023. 110 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»).

ISBN 976-966-02-4252-4 (серія)

ISBN 978-617-14-0186-0 (електронне видання)

У науковому виданні розкрито методологічні засади та методичні підходи до оцінки конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери регіонів України, які апробовані на прикладі областей Карпатського регіону.

Висвітлено результати оцінки конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери областей Карпатського регіону. Здійснено порівняльний аналіз часткових – за показниками та індикаторами – і зведених інтегральних індексів конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери Закарпатської, Івано-Франківської, Львівської, Чернівецької областей та інших регіонів України. Зроблено висновки щодо високого потенціалу конкурентоспроможності сфери туризму і рекреації областей Карпатського регіону, що базується на його природних та історико-культурних чинниках туристично-рекреаційної атрактивності.

Для наукових працівників, представників органів влади, спеціалістів у галузі туризму, студентів, аспірантів.

Рецензенти:

Пітюлич М.І. – доктор економічних наук, професор (Мукачівський державний університет)

Мальська М.П. – доктор економічних наук, професор (Львівський національний університет імені Івана Франка)

Благунов І.С. – доктор економічних наук, професор (Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника)

Рекомендовано до друку Вченою радою Державної установи «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України» (протокол № 8 від 28.11.2023 р.).

Зміст

Вступ	4
1. Концептуальні підходи до поняття конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери регіону	6
2. Методологія та результати оцінки конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери регіонів України.....	24
3. Конкурентоспроможність туристично-рекреаційної сфери областей Карпатського регіону України.....	31
Висновки.....	94
Додатки.....	.96

Вступ

У роки, що передували широкомасштабному російському вторгненню в Україну, практично усі стратегії розвитку регіонів містили серед своїх головних цілей розвиток туристично-рекреаційної сфери (ТРС). Водночас у більшості випадків сподівання щодо стратегічно вагомого впливу туризму на активізацію економічного розвитку територій не знаходять реального підтвердження. Однією з причин цього є відсутність обґрунтованих оцінок конкурентоспроможності ТРС у регіональному вимірі.

Для заповнення такої прогалини у стратегуванні територіального розвитку нами було розроблено методичні прийоми з оцінювання конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери регіонів України. Її розглядаємо як складову господарської системи регіону, у якій забезпечується здійснення економічної діяльності із задоволення туристично-рекреаційних потреб місцевого населення та мешканців інших регіонів і країн шляхом продукування та реалізації відповідних послуг і товарів на базі місцевих природних та інших ресурсів і факторів, яким притаманна туристично-рекреаційна атрактивність (англ. *attract* – приваблювати).

На базі запропонованих методичних прийомів здійснено оцінювання конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери регіонів України. У цьому науковому виданні автори висвітлюють застосовані методологічні й методичні підходи до оцінювання, отримані результати, та здійснюють аналіз конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери областей Карпатського регіону України у загальнодержавному та міжрегіональному вимірі.

Воєнний стан накладає відбиток на усі сфери життєдіяльності в країні. Введення обмежень на доступ до статистичної та іншої інформації не давав можливостей для проведення оцінки за найактуальнішими даними, відобразити в оцінці вплив реальних воєнних чинників. Разом з тим, проведена оцінка передвоєнного стану конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери, інтерпретація її результатів з урахуванням змін, привнесених війною, може, на

думку авторів, бути корисною в управлінському контексті, зокрема при коригуванні регіональних стратегій розвитку, розроблених на 2021-2027 рр., визначенні стратегічних цілей та завдань регіонального розвитку.

Наукове видання підготували: д.е.н. Кравців В. С. (вступ, розділ 1), к.е.н. Жук П. В. (вступ, розділи 1-3, висновки), д.е.н. Стадницький Ю. І. (розділи 2-3), д.е.н. Колодійчук І. А. (розділи 2-3), к.геогр.н. Кіпчач Ф. Я. (розділи 2-3), к.держ.упр. Куліш І. М. (розділи 2-3), к.е.н. Башинська Ю. І. (розділи 2-3), Григоренко О. В. (розділ 3), Мицишин І. Р. (розділ 3).

Видання підготовлене у межах виконання науково-дослідної роботи «Конкурентоспроможність туристично-рекреаційної сфери Карпатського регіону України: оцінка та шляхи підвищення» (номер державної реєстрації 0122U002538)

1. Концептуальні підходи до поняття конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери регіону

Проблематика розвитку туристично-рекреаційної сфери країн та регіонів привертає значну увагу науковців й управлінців-практиків. Туризм та рекреація стали загальноприйнятими цілями чи не усіх регіональних й місцевих стратегій територіального розвитку. Разом з тим, дефініція поняття туристично-рекреаційної сфери не набула офіційного інституційного трактування, а туристично-рекреаційна діяльність не відображена як окремий вид економічної діяльності у національному класифікаторі, що ускладнює, зокрема, дослідження конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери регіонів на різних рівнях, включаючи міжнародний, міжрегіональний, а також у контексті міжгалузевої конкурентоспроможності (насамперед за трудові, природні та інші ресурси) в рамках регіону. Таке становище потребує конкретизації понять туристично-рекреаційної сфери та видів економічної діяльності, які до неї відносяться, виявлення чинників їх розвитку.

Аналіз наукової літератури та наявної нормативно-правової бази засвідчує відсутність чіткого формулювання поняття туристично-рекреаційної сфери регіону. Дефініція «туристично-рекреаційна сфера регіону» зустрічається у працях вітчизняних науковців, зокрема Т. Смовженко¹, О. Коркуни², Д. Круковського³, Н. Іванченко⁴, А. Алієвої⁵, Н. Борецької та Г. Крапівіної⁶, Р.

¹ Смовженко Т. С., Графська О. І. Оцінювання потенціалу розвитку туристично-рекреаційної сфери в економіці регіонів України. *Регіональна економіка*. 2020. № 2. с.44-57.

² Коркуна О. І. Потенціал туристично-рекреаційної сфери у розвитку економіки територіальних громад України: *монографія*. Львів: Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського МОН України, 2020. 278 с.

³ Круковський Д. В. Організаційно-економічні засади розвитку та вдосконалення діяльності у туристично-рекреаційній сфері. *Ефективна економіка*. 2013. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2331>

⁴ Іванченко Н. М. Проблеми та перспективи розвитку рекреаційного туризму. *Ефективна економіка*. 2015. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4112>

⁵ Алієва А. Ю. Сучасні бізнес-моделі розвитку туристично-рекреаційної сфери в Україні. *Український журнал прикладної економіки*. 2020. Том 5. № 1. С. 228–235.

⁶ Борецька Н. П., Крапівіна Г. О. Напрями дослідження розвитку туристично-рекреаційної сфери як об'єкта державного управління. *Економічний вісник Донбасу*. 2021. № 3(65). URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/181871/17-Boretska.pdf?sequence=1>

Славіка⁷, Л. Шпак⁸ тощо. Низка науковців: С. Харічков, О. Воробйова, І. Дишловий⁹, Ю. Гурбик¹⁰, О. Полянничко¹¹, В. Гавран¹² та інші у своїх роботах застосовують поняття рекреаційно-туристичної сфери. В. Кифяк використовує дефініцію «сфера рекреації та туризму»¹³. У вітчизняних нормативно-правових документах зустрічаємо також дефініції «туристична та курортно-рекреаційна сфера»¹⁴, «сфера туризму та курортів»¹⁵. Разом з тим, наукові праці та нормативно-правові документи не розкривають змістовного визначення цих дефініцій, їх місця у системі економічних понять і категорій. Відсутня і конкретика щодо структурної побудови туристично-рекреаційної сфери.

На нашу думку, виходячи з етимології поняття сфери в економічному сенсі його варто ідентифікувати у контексті сегменту, ареалу виділення чи поширення економічних процесів за їх метою, особливостями, напрямками, простором, межами. Класично виділяється дві основні сфери економіки: виробнича, до якої відносять первинний (сировинний) та вторинний (переробний) сектори економічної діяльності, й невиробнича, або сфера послуг, яка охоплює економічну діяльність, пов'язану з продукуванням послуг. Відповідно туристично-рекреаційна сфера у всіх різновидах її трактування може розглядатися як складова сфери послуг, що об'єднує сукупність процесів створення та реалізації специфічних продуктів (послуг) для забезпечення туристичних та інших

⁷ Славік Р. В. Розвиток туристично-рекреаційної сфери Закарпатської області в контексті загальноукраїнських тенденцій. *Наук. вісник Ужгородського Університету*. 2019. Серія Економіка. Вип. 2 (54). С. 71-78.

⁸ Шпак Л. О. Напрями та механізми регулювання туристично-рекреаційної сфери на регіональному рівні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 21. С. 28-30.

⁹ Харічков С. К., Воробйова О. А., Дишловий І. М. Стратегічні орієнтири розвитку рекреаційно-туристичної сфери в Українському Причорномор'ї. *Регіональна економіка*. 2009. № 2. С. 23-30.

¹⁰ Гурбик Ю. Ю. Державне регулювання рекреаційно-туристичної сфери в Україні: теоретичний аспект. *Економіка та держава*. 2009. № 10. С. 87-89.

¹¹ Полянничко О. В. Екосистемний підхід в рекреаційно-туристичній сфері в умовах трансформації економіки України. URL: http://eprints.library.odeku.edu.ua/id/eprint/2336/1/nvoneu_6_2017_110.pdf

¹² Гавран В. Я. Управління інвестиційною діяльністю в рекреаційно-туристичній сфері: дис. ... канд. екон. наук / НУ «Львівська політехніка». Львів, 2002. 166 с.

¹³ Кифяк В. Ф. Сфера рекреації та туризму як складова регіональної економічної системи. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2006. №1. С. 116-119.

¹⁴ Указ Президента України «Про деякі заходи щодо розвитку туристичної та курортно-рекреаційної сфер України» м. Київ, 11 березня 2003 року, № 207/2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/207/2003#Text>

¹⁵ Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 березня 2017 р. № 168-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80#Text>

рекреаційних потреб споживачів. До них, як і більшість дослідників, крім туристичних відносимо курортно-лікувальні та оздоровчі послуги.

Велика кількість різновидів цих процесів, їх відношення до різних видів економічної діяльності та, як наслідок, розпорошеність між ними (а також відсутність) статистичних показників, які могли б служити джерелом об'єктивних даних для аналізу структури й динаміки розвитку туристично-рекреаційної сфери, її конкурентних позицій, ускладнює дослідження з обґрунтування методичних підходів та проведення оцінювання конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери регіону.

Разом з тим, у деяких дослідженнях¹⁶ пропонується розгляд туристично-рекреаційної сфери як сукупності споріднених господарюючих суб'єктів – галузі господарства. Такий підхід обґрунтовується О. Топчієвим та ін., які зазначають, що сучасний туризм має всі ознаки галузі чи виду економічної діяльності¹⁷. При цьому відповідну галузь часто іменують як рекреаційно-туристичну чи туристичну «індустрію», яка розуміється як сукупність підприємств і організацій сфери послуг і сфери матеріального виробництва, що забезпечують виробництво, розподіл, обмін та споживання туристичних послуг і товарів, освоєння та експлуатацію туристичних ресурсів, а також формування інфраструктурної матеріально-технічної бази туризму¹⁸.

В контексті галузево-територіальної організації економіки, туристично-рекреаційна діяльність здійснюється в системі кооперування суб'єктів господарювання невиробничої та виробничої сфер у формі міжгалузевих

¹⁶ Биркович В. І Тенденції та перспективи розвитку туристично-рекреаційної галузі в Закарпатській області. *Стратегічні пріоритети*. 2009. №2. (11). С. 218-224.

¹⁷ Топчієв О.Г., Яворська В.В., Ніколаєва О.І. Рекреаційно-туристична діяльність як складова регіональних господарських комплексів: концептуально-понятійний огляд. *Наук. вісн. Херсонського державного університету*. Серія Географічні науки. 2016. Вип. 5. С.129..

¹⁸ Там само.

комплексних утворень – територіально-рекреаційних комплексі^{19;20}, регіональних й територіальних туристично-рекреаційних комплексі²¹, регіональних кластерів²².

Таким чином, туристично-рекреаційну сферу регіону пропонуємо розглядати як складову його господарської системи, у якій здійснюється економічна діяльність із задоволення туристично-рекреаційних потреб місцевого населення й мешканців інших регіонів та країн шляхом продукування й реалізації відповідних товарів і послуг на базі місцевих природних та інших ресурсів і факторів, яким притаманна туристично-рекреаційна атрактивність (від лат. *attrahere* – приваблює). Такі ресурси й фактори природного чи штучного походження (атракції) є ключовими чинниками ідентифікації туристичних дестинацій, які за Н. Лейпером являють собою конкретні території, які турист обирає для відвідування і знаходиться там деякий час; території, на яких відбуваються основні процеси взаємодії туриста з туристичною інфраструктурою²³.

В організаційно-економічному аспекті туристично-рекреаційна сфера регіонів представлена взаємодіючими у процесі здійснення туристично-рекреаційної діяльності суб'єктами та об'єктами відносно її видів, для яких у регіоні наявні ресурсні фактори - атракції. Безпосередній зв'язок факторів атрактивності з видами туристично-рекреаційної діяльності та, відповідно, спеціалізацією туристично-рекреаційної сфери регіонів, потребує конкретизації видового складу (класифікації) туристично-рекреаційної діяльності.

У Законі України «Про туризм» виділено дві організаційні форми туризму: *міжнародний*, до якого належить в'їзний – подорожі в межах України осіб, які постійно не проживають на її території, та виїзний – подорожі громадян України до інших країн, і *внутрішній* – подорожі в межах території України її громадян та

¹⁹ Карпатський рекреаційний комплекс: *монографія*. К.: Наукова думка, 1984. 148 с.

²⁰ Воловик Л. М. Особливості розвитку рекреаційно-туристичного комплексу столичного регіону (на прикладі Київської області). *Географія та туризм*. 2013. Вип. 26. С. 164-173.

²¹ Роїк О. Р., Копичинська М. Ю. Дослідження приваблює туристично-рекреаційного комплексу на прикладі курорту Трускавець. *Держава та регіони*. Серія: Економіка та підприємництво. 2021. №. 4 (121). С. 36-42. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2021/4_2021/8.pdf

²² Маслиган О. О. Теоретико-методологічні засади формування та розвитку туристично-рекреаційних кластерів у регіонах України. Автореф. дис. ... док. екон. наук / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І.Долішнього НАН України». Львів, 2021. 39 с.

²³ Leiper N. *Tourism Management*. 3d ed., Sidney: Pearson Education Australia, 2004. P.87.

осіб, які постійно проживають на її території. У залежності від категорій осіб, цілей подорожей, об'єктів, що використовуються або відвідуються, чи інших ознак у цьому законі виділяється низка видів туризму: дитячий; молодіжний; сімейний; для осіб похилого віку; для осіб з інвалідністю; культурно-пізнавальний; лікувально-оздоровчий; спортивний; релігійний; екологічний (зелений); сільський; підводний; гірський; пригодницький; мисливський; автомобільний; самодіяльний тощо²⁴.

Разом з тим, у публікаціях науковців пропонуються й інші варіанти класифікації туристично-рекреаційної діяльності. Зокрема, М. Мальська, М. Рутинський та Н. Паньків, розглядаючи туризм і рекреаційно-оздоровчу діяльність, виділяють соціальний туризм; молодіжний і дитячий туризм; сімейний (зелений) туризм; оздоровчо-спортивний туризм та екскурсійну діяльність. Автори також зазначають, що за міжнародним поділом туризм класифікують:

За цілями:

- маршрутно-пізнавальний; спортивно-оздоровчий; самодіяльний, у т.ч. з активними способами пересування; діловий і конгрес-туризм; курортний, лікувальний; гірськолижний; фестивальний; мисливський; екологічний; шоп-туризм; релігійний; навчальний та ін.

За мобільністю:

- пересувний; стаціонарний; змішаний.

За формою участі:

- індивідуальний; груповий; сімейний.

За віком:

- зрілий; молодіжний; дитячий; змішаний.

За тривалістю:

- одноденний; багатоденний; транзитний.

За використанням транспортних засобів:

²⁴ Закон України «Про туризм». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text>

- автомобільний; залізничний; авіаційний; водний; велосипедний; кінний; комбінований.

За сезонністю:

- активний туристичний сезон; міжсезоння; не сезонний період.

За масштабами подорожі:

- міжконтинентальний; міжнародний (міжрегіональний); регіональний; місцевий; прикордонний.

За способом пересування:

- пішохідний; з використанням традиційних транспортних засобів; з використанням екзотичних транспортних засобів²⁵.

За класифікацією В. Киф'яка відповідно до мети туризм поділяється на види:

- екскурсійний; рекреаційний; діловий; етнічний; спортивний; релігійний; пригодницький; соціальний; екологічний; сільський, зелений; розважальний; навчальний; військовий; екстремальний; агротуризм²⁶.

Кожен з видів туристично-рекреаційної діяльності потребує специфічних умов та ресурсів, що ускладнює універсалізацію їх оцінки, потребує диференційованого підходу. Також дослідження конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери регіону буде не повним без аналізу показників діяльності суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність з обслуговування туристів та рекреантів, продукування й реалізації відповідних товарів і послуг. Тому важливо визначити перелік суб'єктів, які надають відповідні послуги і які слід віднести до туристично-рекреаційної сфери. У цьому контексті звернемо увагу на роботи науковців, які розглядають рекреаційну сферу у складі об'єктів санаторно-курортного профілю, туристичних закладів та відпочинкових установ²⁷, а також виділяють напрями туристично-рекреаційної діяльності:

²⁵ Мальська М. П., Рутинський М. Й., Паньків Н. М. Туризм у міжнародному і національному вимірах. Історія і сучасність: *монографія*. Львів: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. С. 77-81.

²⁶ Киф'як В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні. Чернівці: Зелена Буковина, 2003. С.76-77.

²⁷ Кравців В. С., Євдокименко В. К., Габрель М. М., Копач М. В. Рекреаційна політика в Карпатському регіоні: принципи формування та шляхи реалізації. Чернівці: Прут, 1995. С. 22.

лікувальний (санаторії, профілакторії, пансіонати з лікуванням), оздоровчо-спортивний (бази та будинки відпочинку, пансіонати, будинки рибалки та мисливства, турбази, мотелі, кемпінги...), пізнавальний (туристичні й екскурсійні бюро, готелі, інформаційні та рекламні служби, автотранспортні підприємства...), зазначаючи на які природні, культурно-історичні ресурси чи інші атрактивні чинники вони орієнтовані²⁸.

Оскільки, як уже зазначалося, туризм та рекреація не виділяється окремо у Національному класифікаторі України - Класифікаторі видів економічної діяльності (надалі – КВЕД), який установлює основи для підготовки та поширення статистичної інформації за видами економічної діяльності, що виділяються за принципом об'єднання у групи підприємств, які виробляють подібні товари чи послуги або використовують подібні процеси для їх створення, у процесі розроблення методів оцінки конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери регіону необхідно визначитися щодо основних видів туристично-рекреаційної діяльності за характером послуг та ресурсами, які забезпечують їх розвиток. При цьому пропонується виділяти:

- санаторно-курортну діяльність (надання суб'єктами економічних відносин послуг з розміщення та санаторно-курортного лікування в регіоні);
- туристично-відпочинкову діяльність (надання суб'єктами економічних відносин туристичних, відпочинкових та інших рекреаційних й пов'язаних з ними послуг в регіоні).

У свою чергу туристично-відпочинкову діяльність за ресурсною атрактивністю в контексті оцінювання економічної конкурентоспроможності доцільно розглядати за видами:

- пов'язаними з природними умовами та ресурсами (природноресурсної атрактивності) - пішохідний пізнавальний, спортивно-оздоровчий, екстремальний, гірськолижний, екологічний, мисливський та рибальський туризм, сільський зелений (агротуризм), оздоровчий відпочинок;

²⁸ Павлов В. І., Черчик. Л. М. Рекреаційний комплекс Волині: теорія, практика, перспективи: монографія. Луцьк: Надстир'я, 1998. С. 13.

- пов'язаними з історико-культурними ресурсами (історико-культурної атрактивності) – екскурсійний, релігійний, етнокультурний, фестивальний туризм;

- пов'язаними з осередками комерційної та суспільної діяльності (суспільно-комерційні атрактивності) – діловий, розважально-ігровий, конгрес-туризм, шопінг-туризм.

У табл. 1 відображено групування туристично-рекреаційної діяльності із зазначенням ключових факторів атрактивності стосовно її видів та підвидів.

Таблиця 1

Групування видів туристично-рекреаційної діяльності за ресурсною атрактивністю

Види діяльності	Підвиди	Базові послуги (заняття)	Ключові фактори Атрактивності
Санаторно-курортна	Бальнеолікування	Бальнеологічні	Лікувальні мінеральні й термальні води
	Грязелікування	Пелоїдна терапія	Лікувальні грязі (полоїди)
	Кліматолікування	Кліматолікувальні	Лікувальні особливості мікроклімату (морського, гірського тощо)
	Спелеолікування	Спелеотерапевтичні	Лікувальні властивості повітря підземних соляних шахт
	Комплексне санаторно-курортне лікування	Поєднання кількох видів лікувальних курортних послуг	Лікувальні мінеральні й термальні води, полоїди, мікроклімат, фітолікувальні засоби тощо
Туристично-відпочинкова: пов'язана з використанням природних умов та ресурсів	Пішохідний пізнавальний туризм	Пішохідні мандрівки	Природні екзоти, мальовничі ландшафти
	Спортивно-оздоровчий туризм	Подорожі спортивно-туристичними маршрутами	Гірські та інші природні ландшафти особливої контрастності
	Екстремальний туризм	Альпінізм, скелелазіння, фрірайд, спелеотуризм, рафтинг, дельтапланеризм, повітроплавання	Гірські місцевості, скелі, печери, ріки, ландшафтне різноманіття
	Гірськолижний туризм	Гірськолижні спуски на підготовлених трасах	Гірські місцевості зі сприятливим рельєфом та кліматом
	Екологічний туризм	Пізнавальні екологічні мандрівки	Природні національні та ландшафтні парки й інші об'єкти природно-заповідного фонду

Продовження таблиці 1

	Мисливський та рибальський туризм	Мисливство та рибальство	Мисливські та рибальські угіддя
	Оздоровчий відпочинок	Стаціонарний відпочинок	Лісові масиви, водні об'єкти, пляжі, грибні та ягідні угіддя
	Сільський зелений туризм (агротуризм)	Тимчасове проживання у сільській місцевості	Особливості культури господарювання й побуту у сільській місцевості
пов'язана з використанням історико-культурних ресурсів	Екскурсійна діяльність	Екскурсійні послуги, ознайомлення з об'єктами культурно-історичної спадщини, пам'ятками природи	Пам'ятки культурно-історичної спадщини, пам'ятки природи
	Релігійний туризм	Паломництво, мандрівки до релігійних пам'яток	Священні місця, сакральні (культові) споруди
	Етнокультурний туризм	Мандрівки, ознайомлення з етнокультурними особливостями місцевостей та регіонів	Об'єкти традиційних культур і промислів, етнографічні села, музеї, унікальні осередки побуту й життєвого укладу
	Фестивальний туризм	Поїздки з поєднанням відпочинку та участі у видовищних заходах	Фестивалі і свята, мистецькі конкурси, спортивні події
пов'язана з комерційною та суспільною діяльністю	Діловий туризм	Бізнес-поїздки та корпоративні заходи співробітників компаній	Ділові центри
	Конгрес-туризм	Поїздки, пов'язані з участю у публічних заходах	Конференції, семінари, з'їзди, симпозиуми, конгреси
	Розважально-ігровий туризм	Подорожі з розважально-ігровою метою	Казино, парки розваг, аквапарки,
	Шопінг-туризм	Подорожі з метою покупок та розваг	Торгово-розважальні центри, магазини, ринки

Джерело: розроблено авторами

Оцінка ресурсної атрактивності, на думку авторів, має лежати в основі комплексної оцінки конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери, визначаючи рамки її потенційного рівня. Поряд з нею конкурентоспроможність туристично-рекреаційної сфери також визначається іншими чинниками: безпекові, економічні, соціальні, інфраструктурні, інституційно-організаційні тощо.

Поняття конкурентоспроможності увійшло в науковий обіг у 1980-х роках з

виходом робіт М. Портера²⁹ і є тепер однією з основних категорій економічної науки. На початках це поняття розглядалося стосовно діяльності підприємств (компаній). Пізніше воно почало застосовуватися відносно галузей, окремих територій, регіонів та країн.

Конкурентоспроможність етимологічно пов'язується з поняттям конкурентності – змагання, суперництва. У вітчизняній нормативній базі економічна конкуренція (конкурентність) визначається як змагання між суб'єктами господарювання з метою здобуття завдяки власним досягненням переваг над іншими суб'єктами господарювання, внаслідок чого споживачі, суб'єкти господарювання мають можливість вибирати між кількома продавцями, покупцями³⁰.

Методологічні підходи до оцінювання конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери регіону іманентно зумовлені необхідністю поєднання методів оцінювання конкурентоспроможності галузі (виду економічної діяльності) та регіону, що, у свою чергу, потребує ідентифікації понять конкурентоспроможність галузі та конкурентоспроможність регіону.

За М. Портером галузь певної країни конкурентоспроможна, якщо вона володіє конкурентними перевагами порівняно з найбільш успішними учасниками світового ринку³¹. Конкурентні переваги галузі, на його думку, можуть проявлятися завдяки:

- раціональній галузевій структурі;
- наявності групи висококонкурентних підприємств-лідерів;
- ефективній дослідно-конструкторській та виробничо-технологічній базі;
- розвинутій галузевій інфраструктурі та ефективній системі розподілу продукції;
- гнучкій системі науково-технічного, виробничого і матеріально-технічного співробітництва всередині галузі та з аналогічними галузями за кордоном.

²⁹ Porter M. E. Competitive Advantage of Nations. New York: Free Press. 1990. 426 p.

³⁰ Положення про порядок подання та розгляду заяв про попереднє отримання дозволу Антимонопольного комітету України на концентрацію суб'єктів господарювання. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/re29194?ed=2016_06_21&an=14

³¹ Портер М. Конкурентная стратегия: методика анализа отраслей и конкурентов. Пер с англ. М. : Альпина Бизнес Букс, 2005. С. 210-212.

У наукових дослідженнях трактування конкурентоспроможності галузі різняться. Зокрема, її пропонується розглядати як ступінь можливості галузі в умовах вільного ринку створювати блага, які відповідають вимогам як внутрішнього, так і зовнішніх ринків, при одночасному забезпеченні стабільного зростання та розвитку відповідного сектору економічної діяльності³².

Міжнародна конкурентоспроможність галузі розглядається як здатність національної галузі забезпечувати високий рівень задоволення власною продукцією певної суспільної потреби порівняно з конкурентами, утримувати та зміцнювати стійкі позиції на певних сегментах світового ринку та забезпечувати прибутковість на основі раціонального використання ресурсів в умовах глобалізації³³. Н. Коськовецька та Н. Скоробогатова вважають таке визначення найбільш повним та ґрунтовним і, узагальнюючи трактування поняття конкурентоспроможності галузі, визначають основні положення теорії конкурентоспроможності галузі:

- 1) основою для досягнення конкурентоспроможного стану галузі є конкурентні переваги;
- 2) конкурентоспроможність окремої галузі проявляється у порівнянні з конкуруючими галузями на світовому ринку, тобто вона відносна;
- 3) конкурентоспроможності галузі притаманна системність – вона визначається конкурентоспроможністю суб'єктів, що до неї належать, і конкурентоспроможністю макросередовища, в якій дана галузь функціонує;
- 4) конкурентоспроможність галузі є складовою багаторівневої категорії «конкурентоспроможність» поряд із конкурентоспроможністю товару, підприємства, національної економіки;
- 5) конкурентоспроможність галузі є динамічним явищем і підлягає управлінню³⁴.

³² Гохберг О. Ю. Конкурентоспроможність бізнесу: теоретико–методологічні основи аналізу. *Вісник Львівської державної фінансової академії*. 2010. № 18. С. 52.

³³ Шевченко М. М. Методи оцінки конкурентоспроможності галузей промисловості в умовах інтернаціоналізації: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.07.01. Нац. техн. ун-т "Харк. політехн. ін-т". Х., 2006. С. 5.

³⁴ Коськовецька Н. М., Скоробогатова Н. Є. Конкурентоспроможність галузі в умовах інтеграційних процесів. 2016. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/323535791.pdf>

Т. Борисова поняття конкурентоспроможності галузі визначає як властивість суб'єктів мезорівневої конкуренції (галузей, видів економічної діяльності, кластерів), що характеризується ступенем реального чи потенційного задоволення ними конкретної потреби порівняно із аналогічними суб'єктами конкуренції. Конкурентоспроможність галузі формує конкурентоспроможність національної економіки та визначається рівнем конкурентоспроможності підприємств, які її утворюють. Узагальнюючи, науковиця робить висновки:

- по-перше, конкурентоспроможність галузі є відображенням характеру галузевої конкуренції на національному та міжнародному ринках;
- по-друге, конкурентоспроможність галузі є складовою багаторівневої економічної категорії «конкурентоспроможність» поряд із конкурентоспроможністю товару, підприємства, регіону, національної економіки;
- по-третє, поняття конкурентоспроможності галузі набуває сенсу лише за умови наявності на ринку конкуруючих суб'єктів (в умовах відкритої економіки та сприятливого інвестиційного клімату). Конкурентоспроможність галузі є результатом взаємодії низки факторів мезорівня конкурентного середовища. Тому для повного розуміння процесів формування та вироблення методів оцінювання конкурентоспроможності галузі потрібно розглянути основні чинники, що на неї впливають³⁵.

Основними чинниками (детермінантами) в контексті міжнародної конкурентоспроможності, відповідно до моделі конкурентного ромба М. Портера, розглядаються такі:

- факторні умови: людські та природні ресурси, науково-інформаційний потенціал, капітал, інфраструктура;
- умови внутрішнього попиту: структура попиту, відповідність тенденціям розвитку попиту на світовому ринку, тенденції обсягу попиту;
- суміжні та обслуговуючі галузі: наявність чи відсутність національних постачальників та пов'язаних галузей, які конкурентоспроможні в міжнародному масштабі;

³⁵ Борисова Т. М. Конкурентоспроможність галузі: детермінанти формування та сучасні методи оцінювання. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2011, № 6, Т. 1. С. 55.

- стратегія та структура фірм, внутрішньогалузева конкуренція: мета, стратегії, способи організації, менеджмент фірм, внутрішньогалузева конкуренція.

Також у складі моделі слід розглядати дві важливі змінні – випадкові події та державну політику, які можуть коригувати або й цілковито нівелювати вплив зазначених вище детермінант³⁶. Прикладом цього є наслідки пандемії коронавірусу на діяльність у сфері туризму.

Важливо також визначитися із взаємозв'язком конкурентоспроможності галузі та суб'єктів господарювання, що її формують. Погоджуючись з думкою, що ефективність сукупності підприємств галузі формує її конкурентоспроможність³⁷, зазначимо закономірну наявність різних рівнів конкурентоспроможності підприємств галузі й можливість конкурентоспроможності глобального рівня лише одного-двох підприємств за рахунок використання унікальних ресурсів чи технологій, при значно нижчих рівнях конкурентоспроможності інших підприємств галузі, яким відповідні ресурси чи технології недоступні.

Конкурентоспроможність регіонів також трактується багатьма вченими по-різному. О. Романко, аналізуючи погляди вчених економістів на поняття конкурентоспроможності регіонів, класифікує їх за трьома групами. Наприклад, прихильники першого підходу пов'язують конкурентоспроможності регіону з його здатністю витримувати конкуренцію на товарних ринках. Разом з тим це не що інше, як один з предметів конкуренції – підприємство. Проте досягнення тільки конкурентоспроможності підприємств на ринку не завжди свідчить про високий рівень конкурентоспроможності всієї території.

Прихильники другого підходу пояснюють конкурентоспроможність як здатність регіональної економіки забезпечувати зростання добробуту населення регіону. Але й тут простежується один предмет конкуренції – населення. Можна

³⁶ Ковалець Б. М. Теоретико-методологічні підходи до трактування сутності конкурентоспроможності галузі. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Сер. : Економіка.* 2010. Вип. 13. С. 339.

³⁷ Жаліло Я. А., Базиліук Я. Б., Белінська Я. В. та ін. Конкурентоспроможність економіки України в умовах глобалізації / за ред. Я. А. Жаліла. К.: НІСД, 2005. С. 22-23.

також припустити, що обмеженою є думка про досягнення регіоном конкурентоспроможності лише при зростанні рівня життя населення.

Представники третього підходу під конкурентоспроможністю регіону розуміють його здатність виявляти, створювати, використовувати конкурентні переваги для поліпшення конкурентних позицій серед регіонів-конкурентів. На погляд О. Романко ця точка зору найгрунтовніша, тому під конкурентоспроможністю регіону вона пропонує розуміти здатність витримувати конкуренцію з боку інших регіонів у боротьбі за ресурси, необхідні для стійкого розвитку території та вирішення на цій основі соціально – економічних завдань³⁸.

С. Захарченко також визначає конкурентоспроможність регіону як здатність соціуму, бізнесу і влади регіону перемагати в суперництві з іншими регіонами за залучення і створення нових факторів виробництва, забезпечуючи при цьому конкурентні переваги в економічному розвитку та якості життя населення. Основні характеристики конкурентоспроможності країн і регіонів науковець пропонує розглядати в порядку: 1) фактори конкурентоспроможності (інфраструктура); 2) процес формування конкурентних переваг (ефективність бізнесу); 3) конкурентні переваги (продуктивність економіки); 4) управління конкурентоспроможністю (ефективність управління)³⁹.

Розглядаючи питання оцінювання конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери регіону необхідно синтезувати методологію оцінювання конкурентоспроможності регіонів та галузей з урахуванням специфіки туристично-рекреаційної сфери, яка, маючи усі ознаки галузі, окремо не виділена у класифікаторі видів економічної діяльності й системі державної статистики.

Методологія оцінювання конкурентоспроможності регіонів зазвичай передбачає побудову зведених індексів, які розраховуються лише на основі обраних факторів або враховують як фактори конкурентоспроможності, так і результатні показники, або індекс конкурентоспроможності регіонів, розрахований на основі обраних факторів, порівнюється з результатними

³⁸ Романко О. П. Поняття конкурентоспроможності регіону та його ознаки. *Ефективна економіка*. 2015. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3869>

³⁹ Захарченко С. В. Конкурентоспроможність регіонів України та стратегічні аспекти її підвищення (у контексті підходу фахівців IMD-Lausanne). *Регіональна економіка*. 2015. № 3. С. 45.

показниками⁴⁰. Проблеми системного оцінювання при цьому полягають в обмеженості статистичних показників на регіональному рівні.

Серед низки підходів до оцінювання конкурентоспроможності регіонів виділимо запропонований Європейською комісією індексний підхід, який полягає у розрахунку Індексу конкурентоспроможності регіонів (*The Regional Competitiveness Index, RCI*). Індекс *RCI* розраховується за 11 компонентами (чинниками), об'єднаними у три групи: базова, ефективності та інноваційна.

Базову групу складають компоненти: регіональні та національні інституції, макроекономічна стабільність, інфраструктура, охорона здоров'я та базова освіта.

Група ефективності включає три компоненти: вища освіта та навчання впродовж життя, структура та ефективність ринку праці й розмір ринку.

Інноваційна група також складається з трьох компонентів: технологічна готовність як підприємств, так і домогосподарств, рівень просування бізнесу, інновації.

Для кожної групи компонентів розраховуються субіндекси як середнє арифметичне балів окремих компонентів, а індекс *RCI* є результатом середньозваженого значення субіндексів⁴¹.

Науковцями пропонується кілька методичних підходів до оцінювання конкурентоспроможності галузі. За М. Е. Портером, стан конкуренції в галузі залежить від п'яти основних чинників: потенційних конкурентів (загрози нових фірм), постачальників, конкурентів галузі (суперництво існуючих фірм), покупців та загрози виробництва замінників товарів чи послуг. Сукупний вплив цих чинників визначає потенціал граничного прибутку в галузі, де потенціал прибутковості вимірюється показниками довгострокової віддачі інвестованого капіталу. Не всі галузі мають однаковий потенціал. Вони істотно відрізняються за своєю граничною прибутковістю, оскільки різний сукупний вплив чинників конкуренції. Ці чинники коливаються від інтенсивних у таких галузях, як виробництво автомашин, паперу та сталі (де жодна фірма не отримує великих

⁴⁰ Мальцев В. С., Кузьмінська Г. Є. Методологія оцінювання регіональної конкурентоспроможності на прикладі Європейського Союзу. *Наука та наукознавство*. 2022. № 1 (115). С. 36.

⁴¹ Там само, с. 39-40

прибутків), до відносно несуворих у таких сферах, як нафтовидобувне устаткування та послуги, виробництво косметики і предметів туалету (де високі прибутки одержує багато фірм)⁴².

М. Портер пропонував розраховувати конкурентні переваги на галузевому рівні, враховуючи показники частки промисловості у світовому експорті; частки певної галузі в загальному обсязі експорту⁴³.

Серед інших прийомів виділяється метод, що базується на визначенні рівня конкурентоспроможності галузі як середньої арифметичної чи зваженої рівнів конкурентоспроможності підприємств, які її формують, а також метод, що полягає у визначенні рівня конкурентоспроможності галузі як інтегрального значення низки параметричних показників ефективності різноманітних аспектів діяльності галузі⁴⁴. Пропонуються також методи експертних оцінок⁴⁵.

Переходячи до питань методології оцінювання конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери (галузі) регіону також зазначимо наявність різних підходів й труднощів. Насамперед звернемо увагу на думку Е. Бордаса, що туристичний бізнес – це не тільки фірма, а об'ємніше поняття, яке включає ринок, продукт і технології, що задовольняють бажання і потреби людей у відпочинку. В цьому контексті науковець розробив концепцію конкурентоспроможності дестинації на основі уявлення про те, що кластер туристичних атракцій, інфраструктури, обладнання, послуг та організації спільно визначає вибір туриста⁴⁶. Враховуючи особливість конкуренції в туризмі, яка полягає в тому, що її слід розглядати одночасно на кількох рівнях: макро-, мезо- й мікрорівень, можна стверджувати, що конкурентоспроможність туристично-рекреаційної сфери регіону визначається багаторівневою конкурентоспроможністю його туристично-рекреаційних дестинацій.

⁴² Портер Майкл Е. Стратегія конкуренції: пер. з англ. А. Олійник, Р.Скільський. К.: Основи, 1998. С. 20-21.

⁴³ Борисова Т. М. Конкурентоспроможність галузі: детермінанти формування та сучасні методи оцінювання. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2011, № 6, Т. 1. С. 59.

⁴⁴ Там само, с. 59-60.

⁴⁵ Шевченко М. М. Методи оцінки конкурентоспроможності галузей промисловості в умовах інтернаціоналізації: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.07.01. Нац. техн. ун-т "Харк. політехн. ін-т". Х., 2006. 16 с.

⁴⁶ Bordas E. Competitiveness of tourist destinations in long distance markets. *The Tourist Review*. 1994. № 10 (3). P. 3-9.

Науковці пропонують низку моделей конкурентоспроможності дестинації. Одна з базових моделей – Дж. Рітчі та Г. Крауча – пов'язувала макро- й мікрофактори з 5 компонентів: основні ресурси та атракції, підтримуючі фактори й ресурси, політика стосовно дестинації, планування й розвиток, управління. Її розвиток, врешті, втілювався у застосовувану при підготовці Звіту «Конкурентоспроможність у сфері подорожей та туризму» («Travel and Tourism Competitiveness Report») від Світового економічного форуму методологію визначення індексу TTCI.

Індекс конкурентоспроможності подорожей і туризму (The Travel & Tourism Competitiveness Index, TTCI) розроблений Світовим економічним форумом. Він розраховується раз на два роки на основі даних із загальнодоступних джерел та інформації від міжнародних організацій і експертів у сфері подорожей та туризму. Індекс TTCI служить інструментом вимірювання факторів й особливостей політики, які роблять країну привабливою для розвитку бізнесу, а також отримання інформації, корисної для урядів країн, що планують розвивати туризм. З часу розроблення Індекс вдосконалювався. З 2017 р. в його складі було 4 основних субіндексів: (А) загальні сприятливі умови; (Б) сприятливі умови у сфері подорожей та туризму; (В) інфраструктура; (Г) природні та культурні ресурси. У свою чергу, ці субіндекси включали в себе 14 компонентів (всього – 90 змінних для оцінки)⁴⁷.

В найближчому з опублікованих Індексів, які включали Україну, (2019 р.) 4 основні субіндекси мали однакову вагу – 25% й диференціювалися на субіндекси нижчого рівня, які також мали рівну вагу. Україна у рейтингу 2019 р. зайняла 78 місце зі 140 країн, які оцінювалися, піднявшись на 10 позицій до рейтингу 2017 р. У звіті за 2021 р. Україна була відсутня через воєнну агресію на її території з боку РФ⁴⁸.

⁴⁷The Travel & Tourism Competitiveness Report 2017. URL: <https://www.weforum.org/reports/the-travel-tourism-competitiveness-report-2017>

⁴⁸Travel & Tourism Development Index 2021: Rebuilding for a Sustainable and Resilient Future. URL: <https://www.weforum.org/publications/travel-and-tourism-development-index-2021/digest/>

Україна у 2019 р. мала низькі рейтингові місця за оцінюванням природних ресурсів, екологічної та цивільної і соціальної безпеки, бізнес середовища. Ці чинники є вкрай важливими для розвитку туристично-рекреаційної сфери країни й фактично визначальними для її міжнародної конкурентоспроможності.

Низьке рейтингове місце за показниками природних ресурсів України можна пояснити їх середньою сприятливістю для найбільш масових видів туризму й відпочинку – пляжного морського та гірськолижного. Разом з тим, наявні в окремих регіонах України природні рекреаційні ресурси за кількісними та якісними показниками достатні для задоволення потреб внутрішнього туризму, а за окремими видами відповідають міжнародному попиту.

Великим було відставання України за оцінкою культурних ресурсів та бізнес подорожей. Таке відставання зумовлюється інституціональним розривом між вітчизняними сферами туризму і культури. Перебування пам'яток культурної спадщини під захистом держави, у багатьох випадках в державній та комунальній власності, не забезпечується державними й муніципальними інвестиціями на їх збереження та реконструкцію. Водночас політики культурного розвитку та розвитку туризму не інтегруються. Зокрема, не дієвими є інструменти публічно-приватного партнерства у цих сферах, відсутні фінансові механізми трансформування бюджетних надходжень від туристичної діяльності в інвестиційні ресурси сфери культури.

Зазначимо, що на сьогодні методологія ТТСІ – найбільш широко використовувана при оцінці конкурентоспроможності країн у сфері туризму, хоча й визнаються певні її недоліки.

Методичні підходи до оцінки глобальної конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери не без успіху застосовуються при розробленні моделей для оцінки конкурентоспроможності туризму в регіонах, зокрема, у провінціях Китаю, долучаючи показники, що відображають особливості країни.

2. Методологія та результати оцінки конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери регіонів України

Для оцінювання конкурентоспроможності регіонів України у туристично-рекреаційній сфері застосовано методологічний підхід, що використовується при підготовці звітів Світового економічного форуму «Конкурентоспроможність у сфері подорожей та туризму» (*«Travel and Tourism Competitiveness Report*, де наводяться індекси конкурентоспроможності подорожей і туризму (*The Travel & Tourism Competitiveness Index, TTCI*) країн світу. Індекс TTCI служить інструментом оцінювання важливих чинників привабливості країн для розвитку туристично-відпочинкового бізнесу, тобто їх потенційної конкурентоспроможності на відповідному ринку послуг.

Зберігаючи загальнометодологічні підходи до визначення індексів TTCI, при оцінюванні конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери регіонів нами застосовано набір показників та індикаторів, що відповідають специфіці регіону як адміністративно-територіальної одиниці та особливостям загальнодержавної системи статистики й класифікації видів економічної діяльності в Україні. Водночас при виборі показників мінімізовувалося застосування експертних оцінок. Перевага надавалася насамперед показникам, що мають об'єктивне відображення у вітчизняній системі статистики, загальнодоступних матеріалах органів територіального й відомчого управління чи у авторитетних наукових джерелах.

При цьому підході оцінювання здійснювалося за чотирма групами показників. Кожній з виокремлених груп надано однакову оціночну вагу – 25% (табл. 2).

Групи та вагові частки оціночних показників

Групи та вагові частки показників у %			
А – Сприятливість середовища, 25%	Б – Інфраструктурний розвиток, 25%	В – Природні та історико-культурні ресурси, 25%	Г – Рівень розвитку туристично-рекреаційної сфери, 25%
Економічне середовище – 8,33%	Транспортна інфраструктура – 12,5%	Природні ресурси – 12,5%	Розвиток туристично-рекреаційної сфери – 25%
Безпека – 8,33%			
Демографія та ринок праці – 8,33%	Інформаційна та Банківська інфраструктура – 12,5%	Історико-культурні ресурси – 12,5%	

Джерело: розроблено авторами

Підгрупи показників оцінювалися за індикаторами, які також наділені однаковими ваговими частками. Такими індикаторами обрано:

Група А – Сприятливість середовища (25%)

Показник 1 – Економічне середовище

Індикатори:

- 1.01 Підприємств на 10000 осіб наявного населення
- 1.02 Фізичних осіб-підприємців на 10000 осіб наявного населення
- 1.03 Валовий регіональний продукт (ВРП) у фактичних цінах
- 1.04 ВРП на одну особу
- 1.05 Капітальні інвестиції на одну особу
- 1.06 Прямі іноземні інвестиції на одну особу
- 1.07 Обсяг обороту роздрібною торгівлі на одну особу
- 1.08 Обсяг виробленої будівельної продукції на одну особу
- 1.09 Обсяг експорту товарів на одну особу
- 1.10 Обсяг імпорту товарів на одну особу

Показник 2 – Безпека

Індикатори:

- 2.01 Кількість виявлених злочинів – випадків на 1000 осіб наявного населення
- 2.02 Кількість виявлених тяжких і особливо тяжких злочинів – випадків на 1000 осіб наявного населення
- 2.03 Кількість ВІЛ-інфікованих та хворих на СНІД - кількість хворих з діагнозом, що встановлений уперше в житті, на 1000 осіб наявного населення
- 2.04 Кількість хворих з уперше в житті встановленим діагнозом активного туберкульозу на 1000 осіб наявного населення
- 2.05 Обсяги скидання забруднених зворотних вод у поверхневі водні об'єкти
- 2.06 Скидання забруднених зворотних вод у поверхневі водні об'єкти у %

до загального водовідведення

2.07 Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення – тонн на км²

2.08 Обсяг відходів I – IV класів небезпеки, накопичених у спеціально відведених місцях чи об'єктах – тис. т на км²

Показник 3 – Демографія та ринок праці

Індикатори:

3.01 Чисельність наявного населення

3.02 Чисельність постійного населення у віці 16-59 років

3.03 Робоча сила у віці 15-70 років

3.04 Зайняте населення у віці 15-70 років – відсоток до населення віком 15-70 років

3.05 Коефіцієнт загального приросту (скорочення) населення – на 1000 осіб наявного населення

3.06 Безробіття населення у віці 15-70 років – у відсотках до робочої сили віком 15-70 років

3.07 Рівень середньої освіти (за результатами ЗНО)*:

– не подолали поріг, %

– отримали 180-200 балів, %

3.08 Кількість студентів закладів вищої освіти – на 10000 наявного населення

Група Б – Інфраструктурний розвиток (25%)

Показник 4 – Транспортна інфраструктура

Індикатори:

4.01 Наявність аеропортів (без військових)

4.02 Пасажиропотік аеропортів, млн пасажирів

4.03 Довжина автомобільних доріг загального користування – на км²

4.04 Перевезення пасажирів автомобільним транспортом (автобусний)

4.05 Експлуатаційна довжина залізничних колій загального користування – на км²

4.06 Відправлення пасажирів залізничним транспортом

Показник 5 – Інформаційна та банківська інфраструктура

Індикатори:

5.01 Відсоток населення, що за останні 12 місяців користувалися послугами Інтернету

5.02 Частка домогосподарств, які мають доступ до послуг Інтернету вдома

5.03 Абоненти Інтернету – на 1000 наявного населення

5.04 Абоненти рухомого (мобільного) зв'язку – на 1000 наявного населення

5.05 Обсяг реалізованих послуг у сфері телекомунікацій та поштового зв'язку на одну особу

5.06 Кількість банківських відділень – на 100000 наявного населення

Група В – Природні та історико-культурні ресурси (25%)

Показник 6 – Природно-ресурсний потенціал

Індикатори:

- 6.01 Лісистість території, %
- 6.02 Наявність гірських територій
- 6.03 Наявність об'єктів природно-заповідного фонду України*:
 - кількість об'єктів природно-заповідного фонду України
 - площа об'єктів природно-заповідного фонду
- 6.04 Наявність природних об'єктів Світової спадщини
- 6.05 Наявність лікувальних мінеральних вод*:
 - кількість родовищ лікувальних мінеральних вод
 - запаси лікувальних мінеральних вод
- 6.06 Наявність родовищ лікувальних пелоїдів, озокериту, озер і лиманів з лікувальною ропою
- 6.07 Щільність річкової мережі
- 6.08 Площа озер, ставків та водосховищ
- 6.09 Наявність морських і унікальних озерних пляжів
- 6.10 Кількість об'єктів полювання*:
 - кількість копитних тварин на території мисливських угідь
 - кількість хутрових звірів на території мисливських угідь
 - кількість пернатої дичини на території мисливських угідь

Показник 7 – Історико-культурні ресурси*Індикатори:*

- 7.01 Загальна кількість історико-культурних об'єктів, що перебувають на державному обліку
- 7.02 Кількість пам'яток архітектури національного значення
- 7.03 Кількість елементів, включених до Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України
- 7.04 Наявність історико-культурних об'єктів Світової спадщини

Група Г – Рівень розвитку туристично-рекреаційної сфери (25%)**Показник 8 – Розвиток туристично-рекреаційної сфери***Індикатори:*

- 8.01 Кількість колективних засобів розміщення
- 8.02 Кількість місць у колективних засобах розміщення
- 8.03 Кількість осіб, які перебували у колективних засобах розміщення
- 8.04 Кількість спеціалізованих засобів розміщення
- 8.05 Кількість місць у спеціалізованих засобах розміщення
- 8.06 Кількість осіб, що перебували у спеціалізованих засобах розміщення
- 8.07 Кількість суб'єктів туристичної діяльності (туроператорів, турагентств, суб'єктів, що здійснюють екскурсійну діяльність)
- 8.08 Кількість туристів, обслугованих туроператорами та турагентствами
- 8.09 Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності (Тимчасове розміщення й організація харчування)
- 8.10 Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності (Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок)

**Індекс індикатора визначається як середнє арифметичне кількох складників.*

Інтегральний індекс конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери регіону визначався як середнє арифметичне індексів за чотирма групами показників, які, своєю чергою, розраховувалися як середнє арифметичне значень індексів своїх індикаторів (індекси індикаторів, що містять кілька складників, визначалися як їх середнє арифметичне).

Оцінювання здійснене за шкалою від 1 (найгірше значення) до 7 (найкраще значення), що відповідає методиці визначення ТТСІ. Такий підхід дозволяє використовувати як експертні оцінки, так і об'єктивні (тверді) дані. Перехід від так званих твердих даних (статистичних тощо) до семибальної шкали здійснювався їх приведенням (нормалізацією) до шкали 1 - 7:

у випадку приведення даних, за якими найкращим є максимальне значення, за формулою (1):

$$O_{ip.} = 6 \times \left(\frac{Z_{p.} - Z_{\min.}}{Z_{\max.} - Z_{\min.}} \right) + 1 \quad (1)$$

де: $O_{ip.}$ – оцінка регіону за окремим індикатором; $Z_{p.}$ – числове значення даних вибірки за регіоном; $Z_{\min.}$ – мінімальне значення даних вибірки серед регіонів; $Z_{\max.}$ – максимальне значення даних вибірки серед регіонів;

у випадку приведення даних, за якими найкращим є мінімальне значення (індикатори показника 2 – Безпека; індикатори 3.04, 3.05; складова індикатора 3.07. Рівень середньої освіти (за результатами ЗНО) – «не подолали поріг, %» тощо), за формулою (2):

$$O_{ip.} = -6 \times \left(\frac{Z_{p.} - Z_{\min.}}{Z_{\max.} - Z_{\min.}} \right) + 7 \quad (2)$$

де: $O_{ip.}$ – оцінка регіону за окремим індикатором; $Z_{p.}$ – числове значення даних вибірки за регіоном; $Z_{\min.}$ – мінімальне значення даних вибірки серед регіонів; $Z_{\max.}$ – максимальне значення даних вибірки серед регіонів.

За великих розривів (два і більше разів) між регіоном, що має найкраще числове значення показника і наступним регіоном, найвища оцінка надавалася двом першим регіонам. При розрахунках у таких випадках максимальним

приймалося числове значення другого регіону.

Інформаційною базою для оцінювання служили:

- дані Державної служби статистики України;
- офіційні дані профільних міністерств, відомств, підприємств, організацій тощо;
- інші достовірні дані – наукових і науково-дослідних установ, державних кадастрів і реєстрів, міжнародних організацій тощо.

Оцінювання було проведене за даними до широкомасштабного військового вторгнення на територію України, оскільки при запровадженні воєнного стану доступи до інформаційних баз були призупинені або суттєво обмежені. За його результатами найвищі інтегральні оцінки конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери отримали м. Київ, Львівська та Одеська області (рис. 1, табл. 3).

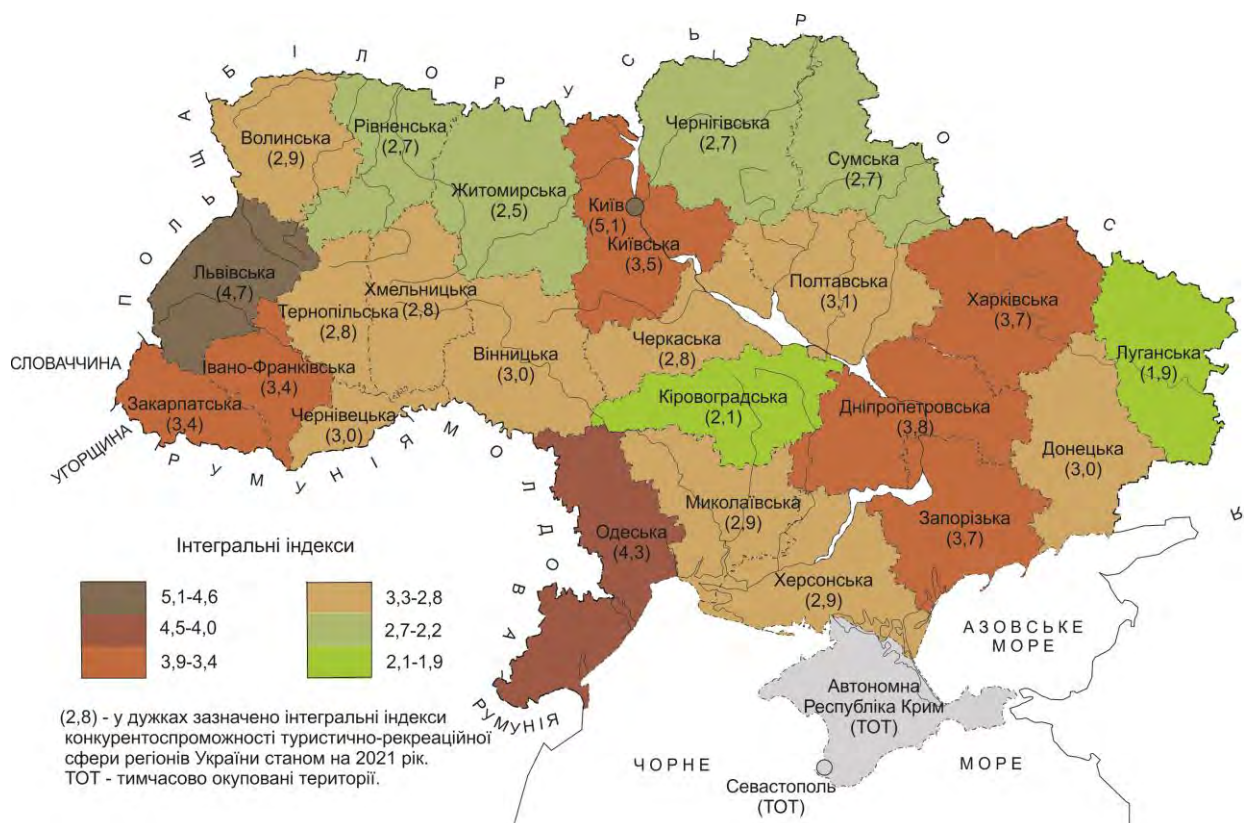

Рис. 1. Інтегральні індекси конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери регіонів України

Джерело: за розрахунками авторів (картографічне втілення – Кіпчач Ф.Я.)

Серед першого десятка регіонів за індексом конкурентоспроможності

виявилися здебільшого ті, що володіють високим природно-ресурсним та історико-культурним потенціалом туристично-рекреаційної діяльності (Львівська, Одеська, Закарпатська, Івано-Франківська області), а також регіони, що мають високий економічний та демографічний потенціал і розвинуту транспортну й інформаційну інфраструктуру (м. Київ, Дніпропетровська, Запорізька, Харківська, Київська області).

Таблиця 3

Інтегральні індекси конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери регіонів України (період до 2022 р.)*

№ з/п	Регіони	Індекси				
		Група А	Група Б	Група В	Група Г	Інтегральний індекс
...	АР Крим	...	...	...	...	...
1.	м. Київ	5,00 (1)**	6,97 (1)	3,31 (8)	4,93 (2)	5,1
2.	Львівська обл.***	4,12 (4)	4,63 (4)	5,46 (1)	4,55 (3)	4,7
3.	Одеська обл.	3,83 (13)	4,79 (3)	3,37 (5)	5,38 (1)	4,3
4.	Дніпропетровська обл.	3,99 (6-7)	4,15 (5-6)	2,64 (14)	4,30 (4)	3,8
5-6.	Запорізька обл.	3,80 (14)	3,87 (7)	3,01 (12)	4,20 (5)	3,7
5-6.	Харківська обл.	4,19 (3)	4,86 (2)	2,89 (17)	2,99 (8)	3,7
7.	Київська обл.	4,58 (2)	4,15 (5-6)	2,82 (13)	2,90 (9)	3,5
8-9.	Закарпатська обл.	3,63 (17)	3,49 (9)	4,67 (2)	1,92 (13)	3,4
8-9.	Івано-Франківська обл.	3,91 (11)	3,28 (13)	3,82 (3)	2,34 (11)	3,4
10.	Полтавська обл.	4,02 (5)	3,34 (12)	3,03 (11)	2,05 (12)	3,1
11-13.	Вінницька обл.	3,99 (6-7)	3,14 (16)	3,34 (7)	1,56 (15)	3,0
11-13.	Донецька обл.	3,84 (12)	2,75 (22)	2,12 (22)	3,34 (6)	3,0
11-13.	Чернівецька обл.	3,57 (18)	3,48 (10)	3,62 (4)	1,13 (24)	3,0
14-16.	Волинська обл.	3,97 (8)	2,86 (20)	3,09 (10)	1,55 (16)	2,9
14-16.	Миколаївська обл.	3,40 (21)	3,20 (15)	1,83 (23)	2,99 (7)	2,9
14-16.	Херсонська обл.	3,28 (24)	2,95 (18)	2,60 (16)	2,76 (11)	2,9
17-19.	Тернопільська обл.	3,92 (10)	3,40 (11)	2,45 (19)	1,23 (21)	2,8
17-19.	Хмельницька обл.	3,94 (9)	2,48 (23)	3,37 (5-6)	1,43 (17)	2,8
17-19.	Черкаська обл.	3,69 (15)	3,27 (14)	2,55 (18)	1,80 (13)	2,8
20-22.	Рівненська обл.	3,56 (19)	3,13 (17)	2,61 (15)	1,34 (19)	2,7
20-22.	Сумська обл.	3,44 (20)	3,70 (8)	2,17 (21)	1,31 (20)	2,7
20-22.	Чернігівська обл.	3,37 (22)	2,79 (21)	3,22 (9)	1,36 (18)	2,7
23.	Житомирська обл.	3,65 (16)	2,90 (19)	2,28 (20)	1,25 (21)	2,5
24.	Кіровоградська обл.	3,17 (25)	2,45 (24)	1,70 (25)	1,22 (22)	2,1
25.	Луганська обл.	3,32 (23)	1,68 (25)	1,75 (24)	1,01 (25)	1,9
...	м. Севастополь	...	...	...	...	...

Примітки:

*Тут і в інших таблицях без тимчасово окупованих територій АР Крим, Донецької та Луганської обл.

**В дужках – рейтингове місце за відповідною групою показників.

*** Кольоровим фоном позначені області Карпатського регіону.

Водночас можна зазначити, що індекси конкурентоспроможності низки регіонів – насамперед Закарпатської, Івано-Франківської, Чернівецької,

Миколаївської, Херсонської областей – знижує неповне відображення вітчизняною системою статистики інформації про кількість засобів (об’єктів) розміщення туристів і відпочиваючих та кількість осіб, які у них перебували, а також відсутність офіційних даних про дохідність (обсяги послуг у грошовому вимірі) та прибутковість підприємств і об’єктів туристично-рекреаційної сфери.

Наголосимо, що проведена оцінка характеризує конкурентоспроможність туристично-рекреаційної сфери регіонів України у період до 2022 р. Враховуючи вразливість туристично-рекреаційної діяльності до безпекових чинників, беззмістовним стає поняття її економічної конкурентоспроможності в умовах війни. Однак у повоєнний період слід очікувати швидкого відродження сфери туризму й рекреації завдяки значному відкладеному попиту на подорожі, активний відпочинок і оздоровлення.

У наступному розділі аналізуються конкурентні позиції туристично-рекреаційної сфери областей Карпатського регіону України.

3. Конкурентоспроможність туристично-рекреаційної сфери областей Карпатського регіону України

Як зазначалося вище, туристично-рекреаційна сфера областей Карпатського регіону має високий потенціал конкурентоспроможності в Україні. Львівська область за інтегральним індексом конкурентоспроможності регіональної ТРС поступається тільки столичному регіону. Восьме-дев’яте місця поділяють Закарпатська й Івано-Франківська області; одинадцята – Чернівецька область.

Провідні конкурентні позиції областей Карпатського регіону у першу чергу зумовлені вагомими показниками групи В – Природні та історико-культурні ресурси, які забезпечили високі індекси конкурентоспроможності: Львівська обл. – 5,46 (1 рейтингове місце серед регіонів України), Закарпатська – 4,67 (2 місце), Івано-Франківська – 3,82 (3 місце), Чернівецька – 3,62 (4 місце) (рис. 2).

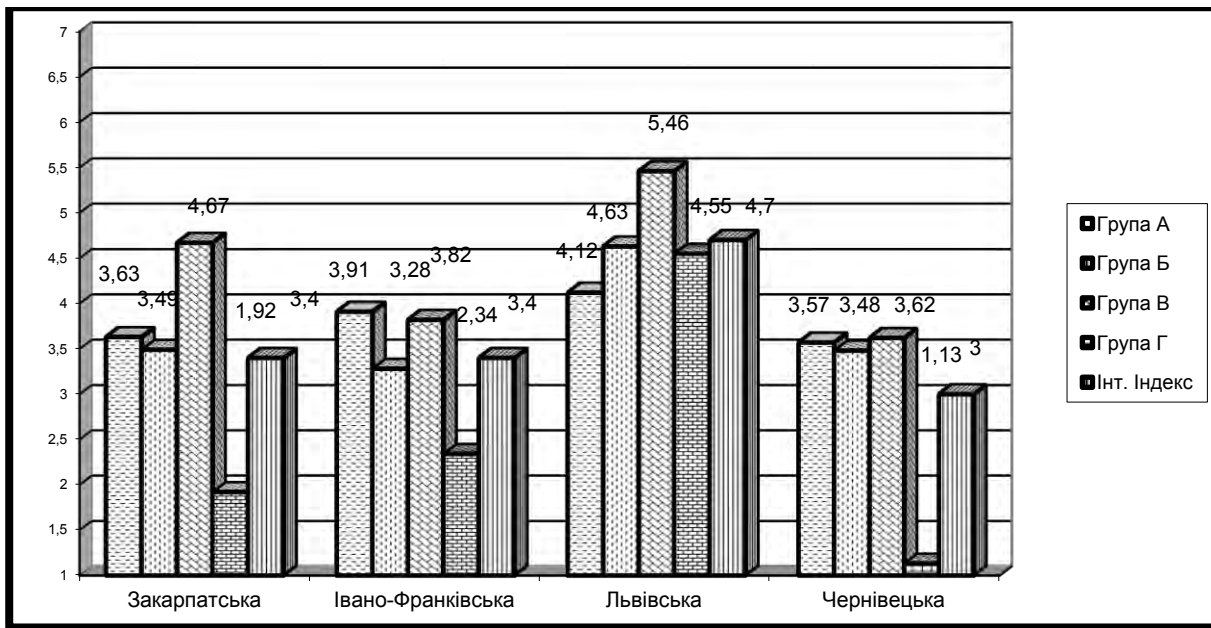

Рис. 2. Індеси конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери областей Карпатського регіону України за показниками груп А, Б, В і Г.

Умовні позначення: Група А – сприятливість середовища; Група Б – інфраструктурний розвиток; Група В – природні та історико-культурні ресурси; Група Г – рівень розвитку туристично-рекреаційної сфери. Інтегральний індекс розраховано як середнє значення індексів за групами А, Б, В і Г.

Джерело: тут і на інших рисунках та в таблицях – результати розрахунків авторів.

Детальніший аналіз чинників, що зумовили отримані результати оцінки конкурентоспроможності областей регіону, представлено нижче стосовно кожної з груп показників.

Показники групи А – Сприятливість середовища

Рейтингові місця за конкурентоспроможністю ТРС областей Карпатського регіону відповідно до показників групи А, яка включала три складові – сприятливість економічного середовища, безпеку, демографію та ринок праці, крім Львівської обл. (4 рейтингове місце з індексом 4,12) відносно невисокі: Івано-Франківської – 11 (3,91), Закарпатської – 17 (3,63) і Чернівецької – 18 (3,57). Насамперед це зумовлено низькими індексами за показником 1 – Економічне середовище.

Показник 1 – Економічне середовище

Оцінку конкурентоспроможності ТРС областей Карпатського регіону України за цим показником здійснено відповідно до низки індикаторів (рис. 3).

Загалом тільки у Львівській обл. інтегральний індекс за цим показником – 3,70 (6 рейтингове місце) дещо перевищує середнє значення. Індекси інших областей регіону перебувають у діапазоні 1,83 – 2,36, що відповідає 16 (Івано-Франківська), 19 (Закарпатська) та 24 (Чернівецька) місцям у рейтингу. 19 (Закарпатська) та 24 (Чернівецька) місцям за рейтингом.

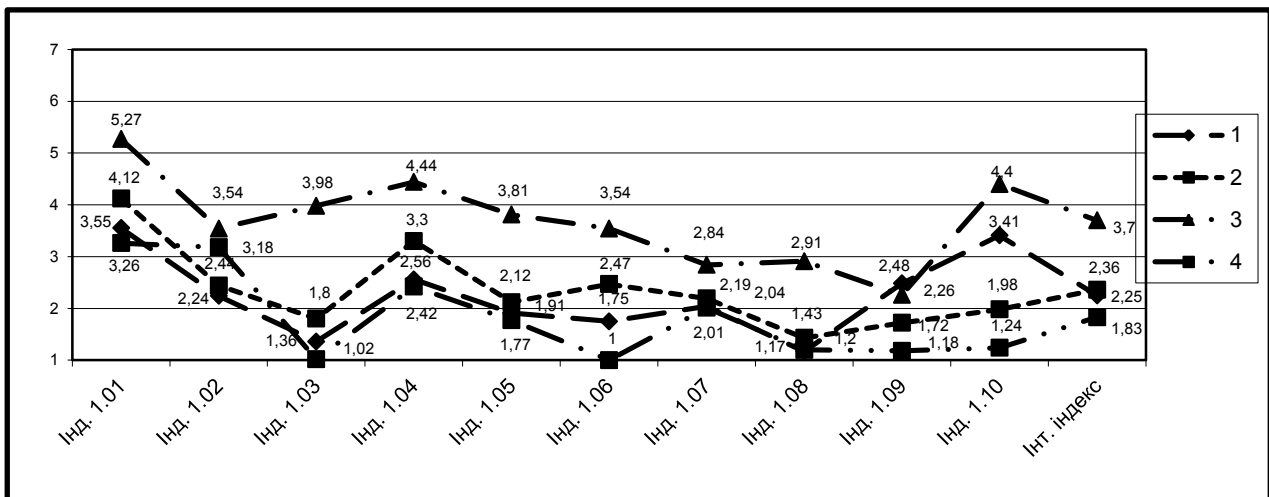

Рис. 3. Індекси конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери областей Карпатського регіону України за показником 1 - Економічне середовище)

Умовні позначення: області: 1 – Закарпатська; 2 – Івано-Франківська; 3 – Львівська; 4 – Чернівецька; індекси: індикатор 1.01 – підприємства на 10 тис. осіб наявного населення; індикатор 1.02 – фізичні особи-підприємці на 10 тис. осіб наявного населення; індикатор 1.03 – валовий регіональний продукт у фактичних цінах; індикатор 1.04 – валовий регіональний продукт на одну особу; індикатор 1.05 – капітальні інвестиції на одну особу; індикатор 1.06 – прямі іноземні інвестиції на одну особу; індикатор 1.07 – обсяг обороту роздрібної торгівлі на одну особу; індикатор 1.08 – обсяг виробленої будівельної продукції на одну особу; індикатор 1.09 – обсяг експорту товарів на одну особу; індикатор 1.10 – обсяг імпорту товарів на одну особу. Інтегральний індекс розраховано як середнє значення індексів за індикаторами 1.01 – 1.10.

Аналіз за індикаторами. Результати оцінки засвідчують в цілому нижчі середніх значення індексів економічного розвитку областей Карпатського регіону України, крім Львівської обл., у якої інтегральний індекс за показником 1 – Економічне середовище – дещо вищий середнього (3,5).

Рівень економічного розвитку регіону не є визначальною умовою сприятливості туристично-рекреаційній діяльності. Більше того, у низці випадків, зокрема при розміщенні в регіоні підприємств важкої промисловості з неекологічними технологіями виробництва, його туристично-рекреаційна

привабливість нівелюється. Водночас високий економічний розвиток регіону збільшує добробут населення й пов'язану з ним туристично-рекреаційну активність мешканців, забезпечує більший потік внутрішніх інвестицій.

Використані про оцінюванні індикатори сприятливості економічного середовища для розвитку ТРС були орієнтовані на оцінку загальноекономічної та підприємницької активності в областях регіону, їх економічного та інвестиційного середовища.

За індикатором 1.01 «Підприємства на 10 тис. осіб наявного населення» в Карпатському регіоні виділяється Львівська обл. з високим індексом – 5,27 та 5 рейтинговим місцем серед регіонів України. Вищими середніх є також індекси Івано-Франківської та Закарпатської областей (табл. 4).

Таблиця 4

Області Карпатського регіону в рейтингу за індикатором 1.01

Регіони	Індикатор 1.01		Рейтинг
	Фактичне значення (підприємства на 10 тис. осіб наявного населення)*	Індекс	
1	2	3	4
м. Київ	447	7,00	1–2
Київська обл.	213	7,00	1–2
Миколаївська обл.	195	6,26	3
Одеська обл.	181	5,68	4
Львівська обл.	171	5,27	5
Кіровоградська обл.	169	5,19	6
Запорізька обл.	166	5,07	7–8
Черкаська обл.	166	5,07	7–8
Дніпропетровська обл.	165	5,03	9–10
Херсонська обл.	165	5,03	9–10
Полтавська обл.	162	4,90	11
Харківська обл.	151	4,45	12
Волинська обл.	148	4,33	13–14
Хмельницька обл.	148	4,33	13–14
Житомирська обл.	144	4,16	15
Вінницька обл.	143	4,12	16–18
Івано-Франківська обл.	143	4,12	16–18
Тернопільська обл.	143	4,12	16–18
Чернігівська обл.	142	4,08	19
Закарпатська обл.	129	3,55	20–21
Сумська обл.	129	3,55	20–21
Рівненська обл.	126	3,42	22
Чернівецька обл.	122	3,26	23
Донецька обл.	76	1,37	24
Луганська обл.	67	1,00	25

Примітки: в цій та інших таблицях фактичні значення подано за джерелами, наведеними у додатках.

За підприємницькою активністю (індикатор 1.02 «Фізичні особи-підприємці на 10 тис. осіб наявного населення») високі рейтингові місця серед регіонів України займають Львівська й Чернівецька області (табл. 5).

Області Карпатського регіону в рейтингу за індикатором 1.02

Регіони	Індикатор 1.02		Рейтинг
	Фактичне значення (кількість фізичних осіб-підприємців на 10 тис. осіб наявного населення)	Індекс	
1	2	3	4
м. Київ	638	7,00	1
Київська обл.	456	4,62	2
Харківська обл.	451	4,56	3
Одеська обл.	396	3,84	4
Львівська обл.	373	3,54	5
Чернівецька обл.	346	3,18	6
Хмельницька обл.	336	3,05	7
Дніпропетровська обл.	331	2,99	8
Миколаївська обл.	320	2,84	9
Черкаська обл.	310	2,71	10
Полтавська обл.	304	2,63	11
Вінницька обл.	293	2,49	12
Запорізька обл.	291	2,46	13
Івано-Франківська обл.	289	2,44	14
Житомирська обл.	284	2,37	15
Херсонська обл.	279	2,31	16–17
Чернігівська обл.	279	2,31	16–17
Тернопільська обл.	278	2,29	18
Волинська обл.	275	2,25	19
Закарпатська обл.	274	2,24	20
Рівненська обл.	270	2,19	21
Сумська обл.	266	2,14	22
Кіровоградська обл.	260	2,06	23
Луганська обл.	192	1,17	24
Донецька обл.	179	1,00	25

Розглянуті вище індикатори дають підстави для оцінювання перспектив економічного розвитку регіонів. Актуальний стан їх економіки на період оцінки розкривали індикатори 1.03 «Валовий регіональний продукт у фактичних цінах» та 1.04 «Валовий регіональний продукт на одну особу». За ними області Карпатського регіону поступаються цілій низці регіонів України. Зокрема за індикатором 1.03 тільки Львівська обл. мала індекс вищий середнього (табл. 6).

Таблиця 6

Області Карпатського регіону в рейтингу за індикатором 1.03

Регіони	Індикатор 1.03		Рейтинг
	Фактичне значення (валовий регіональний продукт у фактичних цінах, млрд грн)	Індекс	
1	2	3	4
м. Київ	949,6	7,00	1–2
Дніпропетровська обл.	390,3	7,00	1–2
Харківська обл.	247,6	4,55	3
Київська обл.	218,6	4,06	4
Львівська обл.	214,4	3,98	5
Донецька обл.	204,9	3,82	6
Одеська обл.	197,2	3,69	7
Полтавська обл.	187,3	3,52	8
Запорізька обл.	155,2	2,97	9

Продовження таблиці 6

1	2	3	4
Вінницька обл.	129,1	2,52	10
Черкаська обл.	103,5	2,08	11
Миколаївська обл.	92,4	1,89	12
Івано-Франківська обл.	86,7	1,80	13
Житомирська обл.	85,3	1,77	14
Хмельницька обл.	83,0	1,73	15
Чернігівська обл.	78,0	1,65	16
Сумська обл.	75,8	1,61	17–18
Волинська обл.	75,6	1,61	17–18
Кіровоградська обл.	73,1	1,56	19
Рівненська обл.	67,4	1,46	20
Херсонська обл.	61,9	1,37	21
Закарпатська обл.	61,3	1,36	22
Тернопільська обл.	57,1	1,29	23
Чернівецька обл.	41,7	1,02	24
Луганська обл.	40,3	1,00	25

За індикатором 1.04 позиції областей регіону були ще нижчими (табл. 7).

Таблиця 7

Області Карпатського регіону в рейтингу за індикатором 1.04

Регіони	Індикатор 1.04		Рейтинг
	Фактичне значення (валовий регіональний продукт на одну особу, тис. грн)	Індекс	
1	2	3	4
м. Київ	320,9	7,00	1–2
Полтавська обл.	134,4	7,00	1–2
Київська обл.	123,2	6,42	3
Дніпропетровська обл.	122,3	6,37	4
Харківська обл.	92,8	4,84	5
Запорізька обл.	91,5	4,77	6
Черкаська обл.	86,3	4,50	7
Львівська обл.	85,2	4,44	8
Вінницька обл.	83,1	4,34	9
Одеська обл.	82,9	4,33	10
Миколаївська обл.	82,1	4,29	11
Чернігівська обл.	78,1	4,08	12
Кіровоградська обл.	77,8	4,06	13
Волинська обл.	73,2	3,82	14
Сумська обл.	70,6	3,69	15
Житомирська обл.	70,2	3,67	16
Хмельницька обл.	65,9	3,44	17
Івано-Франківська обл.	63,2	3,30	18
Херсонська обл.	60,0	3,14	19
Рівненська обл.	58,3	3,05	20
Тернопільська обл.	54,8	2,87	21
Донецька обл.	49,4	2,59	22
Закарпатська обл.	48,9	2,56	23
Чернівецька обл.	46,1	2,42	24
Луганська обл.	18,8	1,00	25

Індикатори 1.05 «Капітальні інвестиції на одну особу» та 1.06 «Прямі іноземні інвестиції на одну особу» відображають рівень інвестиційної

привабливості регіонів. За індикатором 1.05 вищий середнього індекс у Львівської області – 3,81 (5 рейтингове місце). Інші області перебувають в кінці рейтингу (табл. 8).

Таблиця 8

Області Карпатського регіону в рейтингу за індикатором 1.05

Регіони	Індикатор 1.05		Рейтинг
	Фактичне значення (капітальні інвестиції на одну особу, тис. грн)	Індекс	
1	2	3	4
м. Київ	55,8	7,00	1–2
Дніпропетровська обл.	18,6	7,00	1–2
Київська обл.	18,4	6,93	3
Полтавська обл.	18,3	6,89	4
Львівська обл.	9,5	3,81	5
Запорізька обл.	9,2	3,70	6
Одеська обл.	9,1	3,67	7
Вінницька обл.	8,9	3,60	8–9
Волинська обл.	8,9	3,60	8–9
Миколаївська обл.	8,5	3,46	10–11
Хмельницька обл.	8,5	3,46	10–11
Чернігівська обл.	8,2	3,35	12
Житомирська обл.	7,7	3,18	13–15
Харківська обл.	7,7	3,18	13–15
Черкаська обл.	7,7	3,18	13–15
Кіровоградська обл.	7,3	3,04	16
Тернопільська обл.	7,1	2,96	17–18
Херсонська обл.	7,1	2,96	17–18
Сумська обл.	6,8	2,86	19
Донецька обл.	6,5	2,75	20
Рівненська обл.	4,9	2,19	21
Івано-Франківська обл.	4,7	2,12	22
Закарпатська обл.	4,1	1,91	23
Чернівецька обл.	3,7	1,77	24
Луганська обл.	1,5	1,00	25

Водночас Карпатський регіон більш привабливий для іноземних інвестицій (табл. 9).

Таблиця 9

Області Карпатського регіону в рейтингу за індикатором 1.06

Регіони	Індикатор 1.06		Рейтинг
	Фактичне значення (прямі іноземні інвестиції на одну особу, дол. США)	Індекс	
1	2	3	4
м. Київ	7 271	7,00	1–2
Дніпропетровська обл.	1 811	7,00	1–2
Полтавська обл.	1 650	6,45	3
Київська обл.	1 203	4,90	4
Запорізька обл.	925	3,95	5
Львівська обл.	807	3,54	6
Одеська обл.	753	3,35	7
Донецька обл.	588	2,79	8
Житомирська обл.	548	2,65	9

Продовження таблиці 9

1	2	3	4
Миколаївська обл.	542	2,63	10
Івано-Франківська обл.	497	2,47	11
Чернігівська обл.	478	2,41	12
Херсонська обл.	427	2,23	13
Харківська обл.	403	2,15	14
Сумська обл.	377	2,06	15
Рівненська обл.	325	1,88	16
Вінницька обл.	305	1,81	17
Закарпатська обл.	288	1,75	18
Волинська обл.	280	1,72	19
Черкаська обл.	253	1,63	20
Тернопільська обл.	217	1,51	21
Кіровоградська обл.	208	1,48	22
Хмельницька обл.	197	1,44	23
Луганська обл.	180	1,38	24
Чернівецька обл.	70	1,00	25

Нижчими середніх є індекси областей Карпатського регіону за індикатором 1.07 «Обсяг обороту роздрібної торгівлі на одну особу» (табл. 10).

Таблиця 10

Області Карпатського регіону в рейтингу за індикатором 1.07

Регіони	Індикатор 1.07		Рейтинг
	Фактичне значення (обсяг обороту роздрібної торгівлі на одну особу, тис. грн.)	Індекс	
1	2	3	4
м. Київ	79,6	7,00	1
Київська обл.	55,7	5,07	2
Одеська обл.	37,0	3,56	3
Дніпропетровська обл.	36,0	3,48	4
Харківська обл.	32,9	3,23	5
Запорізька обл.	31,0	3,08	6
Полтавська обл.	28,2	2,85	7
Львівська обл.	28,1	2,84	8
Херсонська обл.	24,7	2,57	9–10
Черкаська обл.	24,7	2,57	9–10
Кіровоградська обл.	24,0	2,51	11
Миколаївська обл.	23,9	2,50	12
Житомирська обл.	23,0	2,43	13
Чернігівська обл.	22,3	2,37	14
Хмельницька обл.	22,2	2,36	15
Волинська обл.	21,8	2,33	16
Вінницька обл.	21,4	2,30	17–18
Сумська обл.	21,4	2,30	17–18
Івано-Франківська обл.	20,0	2,19	19
Рівненська обл.	18,9	2,10	20
Закарпатська обл.	18,2	2,04	21
Чернівецька обл.	17,8	2,01	22
Тернопільська обл.	17,1	1,95	23
Донецька обл.	9,0	1,30	24
Луганська обл.	5,3	1,00	25

Така ж ситуація, при дещо вищих рейтингових місцях областей регіону, за індикатором 1.08 «Обсяг виробленої будівельної продукції на одну особу» (табл. 11).

Таблиця 11

Області Карпатського регіону в рейтингу за індикатором 1.08

Регіони	Індикатор 1.08		Рейтинг
	Фактичне значення (обсяг виробленої будівельної продукції на одну особу, тис. грн.)	Індекс	
1	2	3	4
м. Київ	42,9	7,00	1
Одеська обл.	27,9	4,87	2
Дніпропетровська обл.	17,8	3,43	3
Харківська обл.	14,4	2,95	4
Львівська обл.	14,1	2,91	5
Київська обл.	12,6	2,69	6
Вінницька обл.	10,7	2,42	7
Донецька обл.	10,1	2,34	8
Полтавська обл.	8,1	2,05	9
Хмельницька обл.	6,5	1,82	10
Івано-Франківська обл.	3,7	1,43	11
Рівненська обл.	3,3	1,37	12
Миколаївська обл.	3,1	1,34	13
Запорізька обл.	2,7	1,28	14
Тернопільська обл.	2,6	1,27	15
Волинська обл.	2,5	1,26	16–17
Черкаська обл.	2,5	1,26	16–17
Чернігівська обл.	2,4	1,24	18
Житомирська обл.	2,1	1,20	19–20
Чернівецька обл.	2,1	1,20	19–20
Закарпатська обл.	1,9	1,17	21
Сумська обл.	1,7	1,14	22
Кіровоградська обл.	1,4	1,10	23
Херсонська обл.	1,2	1,07	24
Луганська обл.	0,7	1,00	25

За орієнтованістю на зарубіжні економічні зв'язки (індикатори 1.09. «Обсяг експорту товарів на одну особу» та 1.10 «Обсяг імпорту товарів на одну особу») Закарпатська та Львівська області перебувають у першому десятку регіонів України. За індексом експорту товарів Закарпатська обл. є сьомою, Львівська – десятою (табл. 12).

Таблиця 12

Області Карпатського регіону в рейтингу за індикатором 1.09

Регіони	Індикатор 1.09		Рейтинг
	Фактичне значення (обсяг експорту товарів на одну особу, дол. США)	Індекс	
1	2	3	4
м. Київ	4 188	7,00	1

Продовження таблиці 12

1	2	3	4
Дніпропетровська обл.	2 390	4,39	2
Миколаївська обл.	2 008	3,83	3
Запорізька обл.	1 732	3,43	4
Полтавська обл.	1 671	3,34	5
Київська обл.	1 105	2,52	6
Закарпатська обл.	1 076	2,48	7
Кіровоградська обл.	978	2,33	8
Донецька обл.	952	2,30	9
Львівська обл.	925	2,26	10
Сумська обл.	912	2,24	11
Чернігівська обл.	899	2,22	12
Вінницька обл.	891	2,21	13
Черкаська обл.	680	1,90	14
Волинська обл.	623	1,82	15
Одеська обл.	572	1,74	16
Житомирська обл.	564	1,73	17
Івано-Франківська обл.	554	1,72	18
Харківська обл.	553	1,69	19
Хмельницька обл.	529	1,68	20
Тернопільська обл.	431	1,54	21
Рівненська обл.	407	1,50	22
Херсонська обл.	273	1,31	23
Чернівецька обл.	187	1,18	24
Луганська обл.	61	1,00	25

За індексом імпорту товарів Львівська обл. перебуває на 4 рейтинговому місці, Закарпатська – шостому (табл. 13).

Таблиця 13

Області Карпатського регіону в рейтингу за індикатором 1.10

Регіони	Індикатор 1.10		Рейтинг
	Фактичне значення (обсяг імпорту товарів на одну особу, дол. США)	Індекс	
1	2	3	4
м. Київ	8 064	7,00	1–2
Київська обл.	2 346	7,00	1–2
Дніпропетровська обл.	1 459	4,63	3
Львівська обл.	1 371	4,40	4
Волинська обл.	1 276	4,14	5
Закарпатська обл.	1001	3,41	6
Одеська обл.	919	3,19	7
Полтавська обл.	845	2,99	8
Сумська обл.	783	2,83	9
Запорізька обл.	724	2,67	10
Миколаївська обл.	705	2,62	11
Харківська обл.	676	2,54	12
Черкаська обл.	570	2,26	13
Івано-Франківська обл.	467	1,98	14
Житомирська обл.	437	1,90	15
Хмельницька обл.	404	1,81	16
Тернопільська обл.	391	1,78	17
Вінницька обл.	358	1,69	18
Донецька обл.	350	1,67	19
Чернігівська обл.	345	1,66	20
Рівненська обл.	332	1,62	21
Херсонська обл.	318	1,58	22
Кіровоградська обл.	249	1,40	23
Чернівецька обл.	190	1,24	24
Луганська обл.	99	1,00	25

В цілому показники економічного розвитку областей Карпатського регіону на час оцінки не виглядають надто сприятливими у порівнянні з іншими регіонами України. Разом з тим, загальноекономічні чинники стосовно туристично-рекреаційної сфери, як уже зазначалося, діють біполярно. З одного боку – сприяють розвитку ТРС, з другого – можуть знижувати туристично-рекреаційну привабливість регіону у випадку наявності неекологічних виробництв, через надто високу господарську освоєність його території тощо.

Показник 2 – Безпека

Оцінювання за показником безпеки здійснювалося за індикаторами, які характеризують стан соціальної (злочинність, гігієна, захворюваність) та екологічної безпеки в регіонах. Вибір індикаторів для оцінювання передбачав можливості отримання відповідних даних, які були б репрезентативними, об'єктивними та доступними.

В цілому області Карпатського регіону отримали високі індекси конкурентоспроможності (рис. 4) та займають високі рейтингові місця за показниками безпеки: Чернівецька – 3 місце з індексом 6,45, Івано-Франківська – 4 з індексом 6,40, Закарпатська – 7 з індексом 5,96. Нижчим є індекс у Львівській обл. – 4,60 через наявність невирішених проблем екологічного характеру.

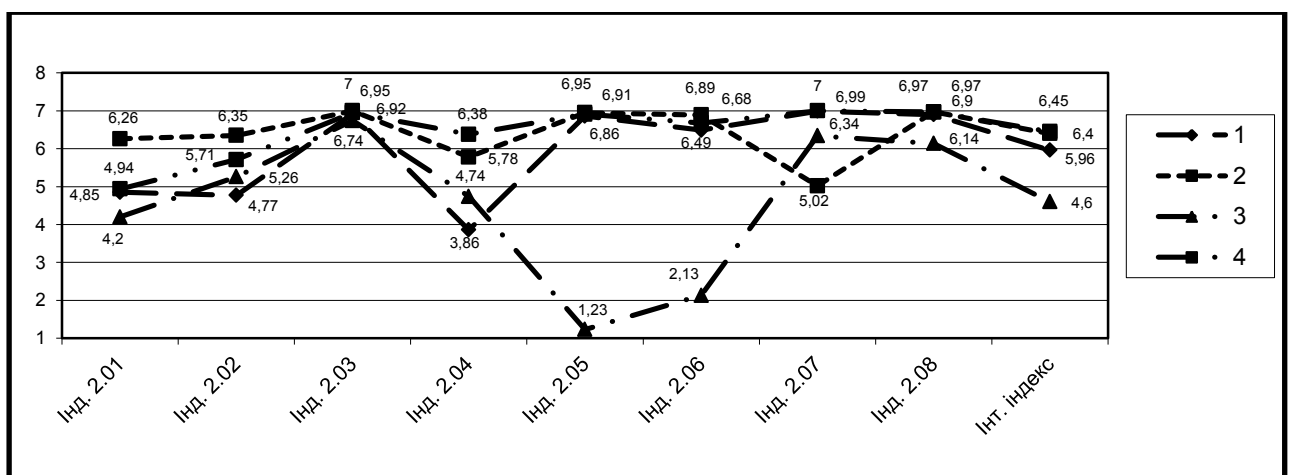

Рис. 4. Індекси конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери областей Карпатського регіону України за показником 2 - Безпека

Умовні позначення: області: 1 – Закарпатська; 2 – Івано-Франківська; 3 – Львівська; 4 – Чернівецька; індекси: індикатор 2.01 – кількість виявлених злочинів – випадків на 1 тис. осіб наявного населення; індикатор 2.02 – кількість виявлених тяжких і особливо тяжких злочинів – випадків на 1 тис. осіб

наявного населення; індикатор 2.03 – кількість ВІЛ-інфікованих та хворих на СНІД – кількість хворих з діагнозом, що встановлений уперше в житті, на 1 тис. осіб наявного населення; індикатор 2.04 – кількість хворих з уперше в житті встановленим діагнозом активного туберкульозу на 1 тис. осіб наявного населення; індикатор 2.05 – обсяги скидання забруднених зворотних вод у поверхневі водні об'єкти; індикатор 2.06 – скидання забруднених зворотних вод у поверхневі водні об'єкти, у відсотках до загального водовідведення; індикатор 2.07 – викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення, т/км²; індикатор 2.08 – обсяги відходів I – IV класів небезпеки, накопичених у спеціально відведених місцях чи об'єктах, тис. т/км². Інтегральний індекс розраховано як середнє значення індексів за індикаторами 2.01 – 2.08.

Аналіз за індикаторами. Отримані результати оцінки показують, що області Карпатського регіону України характеризуються низькими показниками злочинності, захворюваності на небезпечні хвороби, що передаються, та високими гігієнічними показниками. Так, усі області регіону за індикатором 2.01 «Кількість виявлених злочинів» мали значення кращі від середніх (3,50 і більше) та займали рейтингові місця серед перших десяти регіонів України: Івано-Франківська – 6,26 (2 рейтингове місце), Чернівецька – 4,94 (7), Закарпатська – 4,85 (8), Львівська – 4,20 (9) (табл. 14).

Таблиця 14

Області Карпатського регіону у рейтингу за індикатором 2.01

Регіони	Індикатор 2.01		Рейтинг
	Фактичне значення (кількість виявлених злочинів – випадків на 1000 осіб наявного населення)	Індекс	
1	2	3	4
Луганська обл.	3,72	7,00	1
Івано-Франківська обл.	4,89	6,26	2
Хмельницька обл.	4,97	6,21	3
Донецька обл.	5,17	6,00	4
Тернопільська обл.	5,93	5,61	5
Вінницька обл.	6,50	5,25	6
Чернівецька обл.	6,98	4,97	7
Закарпатська обл.	7,13	4,85	8
Львівська обл.	8,16	4,20	9
Рівненська обл.	8,25	4,15	10
Черкаська обл.	8,38	4,06	11
Київська обл.	8,77	3,85	12
Житомирська обл.	8,89	3,74	13
Сумська обл.	9,23	3,53	14
Одеська обл.	9,31	3,48	15
Волинська обл.	9,43	3,40	16
Дніпропетровська обл.	9,48	3,37	17
Харківська обл.	9,80	3,17	18
Чернігівська обл.	11,01	2,41	19
Запорізька обл.	11,07	2,37	20
Полтавська обл.	11,26	2,25	21
Кіровоградська обл.	11,59	2,04	22
Херсонська обл.	12,38	1,55	23
Миколаївська обл.	12,79	1,29	24
м. Київ	13,24	1,00	25

Усі області регіону характеризувалися низькими показниками злочинності

та за індикатором 2.02 «Кількість виявлених тяжких і особливо тяжких злочинів» перебували у першому десятку регіонів України: Івано-Франківська – 6,35 (4), Чернівецька – 5,71 (6), Львівська – 5,26 (8), Закарпатська – 4,77 (10) (табл. 15).

Таблиця 15

Області Карпатського регіону у рейтингу за індикатором 2.02

Регіони	Індикатор 2.02		Рейтинг
	Фактичне значення (кількість виявлених тяжких і особливо тяжких злочинів – випадків на 1000 осіб наявного населення)	Індекс	
1	2	3	4
Луганська обл.	1,31	7,00	1
Хмельницька обл.	1,62	6,56	2
Тернопільська обл.	1,76	6,37	3
Івано-Франківська обл.	1,77	6,35	4
Донецька обл.	1,83	6,27	5
Чернівецька обл.	2,22	5,71	6
Вінницька обл.	2,54	5,27	7
Львівська обл.	2,54	5,26	8
Рівненська обл.	2,86	4,81	9
Закарпатська обл.	2,89	4,77	10
Сумська обл.	2,90	4,76	11
Волинська обл.	3,17	4,38	12
Черкаська обл.	3,20	4,33	13
Житомирська обл.	3,46	3,97	14
Запорізька обл.	3,84	3,43	15
Полтавська обл.	3,93	3,30	16
Дніпропетровська обл.	3,98	3,24	17
Чернігівська обл.	4,04	3,15	18
Одеська обл.	4,08	3,09	19
Київська обл.	4,15	2,99	20
Херсонська обл.	4,25	2,85	21
Харківська обл.	4,26	2,85	22
Миколаївська обл.	4,64	2,30	23
Кіровоградська обл.	5,29	1,38	24
м. Київ	5,56	1,00	25

Області регіону мають невисокі показники захворюваності. Відповідно за індикатором 2.03 «Кількість ВІЛ-інфікованих та хворих на СНІД» перше та друге місця у рейтингу займають Івано-Франківська (індекс 7,00) і Чернівецька області (6,95). Закарпатська обл. у рейтингу четверта (6,92) і Львівська – шоста (6,74) (табл. 16).

Таблиця 16

Області Карпатського регіону у рейтингу за індикатором 2.03

Регіони	Індикатор 2.03		Рейтинг
	Фактичне значення (кількість ВІЛ-інфікованих та хворих на СНІД - кількість хворих з діагнозом, що встановлений уперше в житті, на 1000 осіб наявного населення)	Індекс	
1	2	3	4
Івано-Франківська обл.	0,06	7,00	
Чернівецька обл.	0,07	6,95	

Продовження таблиці 16

1	2	3	4
Луганська обл.	0,07	6,95	
Закарпатська обл.	0,08	6,92	
Тернопільська обл.	0,08	6,91	
Львівська обл.	0,13	6,74	
Рівненська обл.	0,14	6,70	
Сумська обл.	0,14	6,69	
Хмельницька обл.	0,16	6,64	
Волинська обл.	0,17	6,59	
Вінницька обл.	0,18	6,56	
Полтавська обл.	0,21	6,44	
Харківська обл.	0,27	6,19	
Житомирська обл.	0,28	6,16	
Запорізька обл.	0,30	6,07	
Черкаська обл.	0,32	5,99	
Донецька обл.	0,33	5,97	
Чернігівська обл.	0,46	5,48	
м. Київ	0,48	5,40	
Київська обл.	0,50	5,35	
Кіровоградська обл.	0,51	5,29	
Херсонська обл.	0,53	5,20	
Миколаївська обл.	0,60	4,96	
Дніпропетровська обл.	1,22	2,58	
Одеська обл.	1,64	1,00	

Таблиця 17

Області Карпатського регіону у рейтингу за індикатором 2.04

Регіони	Індикатор 2.04		Рейтинг
	Фактичне значення (кількість хворих з уперше в житті встановленим діагнозом активного туберкульозу на 1000 осіб наявного населення)	Індекс	
1	2	3	4
Луганська обл.	0,12	7,00	1
Тернопільська обл.	0,18	6,38	2
Чернівецька обл.	0,18	6,38	3
Донецька обл.	0,21	6,04	4
м. Київ	0,24	5,81	5
Івано-Франківська обл.	0,24	5,78	6
Вінницька обл.	0,27	5,48	7
Харківська обл.	0,28	5,43	8
Полтавська обл.	0,30	5,23	9
Хмельницька обл.	0,30	5,23	10
Рівненська обл.	0,31	5,18	11
Черкаська обл.	0,32	5,01	12
Сумська обл.	0,33	4,95	13
Львівська обл.	0,35	4,74	14
Чернігівська обл.	0,36	4,66	15
Житомирська обл.	0,36	4,64	16
Волинська обл.	0,38	4,46	17
Миколаївська обл.	0,41	4,19	18
Запорізька обл.	0,41	4,15	19
Київська обл.	0,41	4,13	20
Закарпатська обл.	0,44	3,86	21
Херсонська обл.	0,44	3,82	22
Кіровоградська обл.	0,45	3,71	23
Дніпропетровська обл.	0,50	3,22	24
Одеська обл.	0,73	1,00	25

Разом з тим, за індикатором 2.04 «Кількість хворих з уперше в житті

встановленим діагнозом активного туберкульозу» становище дещо інше. Високими є індекси Чернівецької – 6,38 (3 рейтингове місце) та Івано-Франківської – 5,78 (6 місце) областей. Львівська та Закарпатська області мають індекси вищі середніх, однак у рейтингу перебувають на 14 і 21 місцях (табл. 17).

У цілому, Карпатський регіон України характеризується сприятливими для розвитку туристично-рекреаційної сфери умовами соціальної безпеки: низькими рівнями злочинності та загрози захворюваності. Основні чинники, які зумовили високу позицію областей Карпатського регіону за цими індикаторами, можна пов'язати з історично складеними соціокультурними особливостями регіону, де збережено вагомий вплив релігії, культу сім'ї та родинних зв'язків, національних традицій, моралі, патріотизму й, водночас, міжетнічної толерантності. Сприяв цьому менший вплив міграції з-поза меж регіону.

Екологічна безпека. Більшість регіонів України вирізнялися сприятливою екологічною ситуацією щодо розвитку туристично-рекреаційної сфери, підтверджуючи її значний нереалізований потенціал. Так, у 2020 році найбільш наближеними до високих значень оцінки екологічних показників були Волинська, Хмельницька, Житомирська, Херсонська та Чернівецька області. Натомість області Карпатського регіону демонструють суттєві розбіжності індикаторів екологічного стану. Зокрема, нижчими вони є у Львівській обл., де наявні території загрозливого екологічного стану у межах Дрогобицької агломерації, Львівсько-Волинського вугільного басейну. Значними є обсяги скидів забруднених стічних вод у басейні Західного Бугу через низьку ефективність каналізаційних очисних споруд м. Львова.

Вище вказане підтверджує оцінка екологічної безпеки за індикаторами 2.05 «Скидання забруднених зворотних вод у поверхневі водні об'єкти» та 2.06 «Скидання забруднених зворотних вод у поверхневі водні об'єкти у % до загального водовідведення». Області Карпатського регіону, за винятком Львівської, за індикатором 2.05 мали високі індекси: Івано-Франківська 6,95 (2

рейтингове місце), Чернівецька 6,91 (3), Закарпатська 6,86 (4 рейтингове місце) (табл. 18). Натомість у Львівській області скиди забруднених вод значно перевищували середнє значення по Україні й індекс Львівщини був найнижчим після Дніпропетровської обл.

Таблиця 18

Області Карпатського регіону у рейтингу за індикатором 2.05

Регіони	Індикатор 2.05		Рейтинг
	Фактичне значення (скидання забруднених зворотних вод у поверхневі водні об'єкти, млн м ³)	Індекс	
1	2	3	4
Вінницька обл.	0	7	1-2
Волинська обл.	0	7	1-2
Івано-Франківська обл.	1	6,95	3-4
Хмельницька обл.	1	6,95	3-4
Житомирська обл.	2	6,91	5-10
Київська обл.	2	6,91	5-10
Полтавська обл.	2	6,91	5-10
Тернопільська обл.	2	6,91	5-10
Херсонська обл.	2	6,91	5-10
Чернівецька обл.	2	6,91	5-10
Закарпатська обл.	3	6,86	11-12
Черкаська обл.	3	6,86	11-12
Кіровоградська обл.	4	6,81	13
Чернігівська обл.	11	6,48	14
Запорізька обл.	12	6,44	15
Харківська обл.	13	6,39	16
Рівненська обл.	15	6,30	17
м. Київ	16	6,25	18
Сумська обл.	20	6,06	19
Миколаївська обл.	21	6,02	20
Одеська обл.	25	5,83	21
Луганська	34	5,41	22
Донецька обл.	76	3,44	23
Львівська	123	1,23	24
Дніпропетровська обл.	128	1,00	25

Більшість областей регіону за індикатором 2.06 «Скидання забруднених зворотних вод у поверхневі водні об'єкти у % до загального водовідведення» мають високі часткові індекси конкурентоспроможності (табл. 19). Лише Львівська область перебуває на 24 місці у рейтингу з індексом 2,13.

Чернівецька та Закарпатська області мають високі позитивні індекси за індикатором 2.07 «Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення» – 1 та 3 місця відповідно (табл. 20). Натомість Львівська та Івано-Франківська області посідають 20 і 22 місця відповідно.

Таблиця 19

Області Карпатського регіону у рейтингу за індикатором 2.06

Регіони	Індикатор 2.06		Рейтинг
	Фактичне значення (скидання забруднених зворотних вод у поверхневі водні об'єкти у % до загального водовідведення)	Індекс	
1	2	3	4
Вінницька обл.	0	7	1-2
Волинська обл.	0	7	1-2
Київська обл.	0,33	6,98	3
Запорізька обл.	1,41	6,91	4
Івано-Франківська обл.	1,67	6,89	5
Хмельницька обл.	2,22	6,86	6
м. Київ	2,5	6,84	7
Полтавська обл.	2,6	6,83	8
Житомирська обл.	3,28	6,79	9
Херсонська обл.	3,39	6,78	10
Черкаська обл.	3,79	6,75	11
Харківська обл.	4,17	6,73	12
Чернівецька обл.	4,88	6,68	13
Тернопільська обл.	6,45	6,58	14
Донецька обл.	7,08	6,54	15
Закарпатська обл.	7,89	6,49	16
Кіровоградська обл.	12,12	6,21	17
Чернігівська обл.	14,67	6,04	18
Одеська обл.	16,03	5,95	19
Дніпропетровська обл.	21,4	5,60	20
Рівненська обл.	26,32	5,28	21
Миколаївська обл.	28,77	5,12	22
Сумська обл.	44,44	4,10	23
Львівська обл.	74,55	2,13	24
Луганська обл.	91,89	1,00	25

Таблиця 20

Області Карпатського регіону у рейтингу за індикатором 2.07

Регіони	Індикатор 2.07		Рейтинг
	Фактичне значення (викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення, т/км ²)	Індекс	
1	2	3	4
Чернівецька обл.	0,22	7	1
Волинська обл.	0,25	6,99	2-3
Закарпатська обл.	0,26	6,99	2-3
Житомирська обл.	0,39	6,97	4
Кіровоградська обл.	0,43	6,96	5
Миколаївська обл.	0,46	6,95	6-7
Рівненська обл.	0,5	6,95	6-7
Херсонська обл.	0,62	6,92	8
Чернігівська обл.	0,66	6,91	9-10
Тернопільська обл.	0,69	6,91	9-10
Хмельницька обл.	0,88	6,87	11-12
Сумська обл.	0,88	6,87	11-12
Одеська обл.	1,28	6,79	13
Луганська обл.	1,33	6,78	14
Полтавська обл.	1,59	6,73	15
Київська обл.	2,37	6,57	16
Черкаська обл.	2,46	6,55	17
Вінницька обл.	2,95	6,45	18
Харківська обл.	2,99	6,44	19

Продовження таблиці 20

1	2	3	4
Львівська обл.	3,49	6,34	20
Запорізька обл. обл.	5,72	5,90	21
Івано-Франківська обл.	10,1	5,02	22
Дніпропетровська обл.	16,76	3,68	23
Донецька обл.	28,34	1,35	24
м. Київ	30,08	1,00	25

Низький індекс індикатора 2.07 Івано-Франківської та Львівської областей зумовлюється значними викиди забруднюючих речовин від Бурштинської та Добротвірської теплоелектростанцій. Зазначимо також, що в гірській частині регіону інтенсивнішим стає забруднення повітря дрібнодисперсним пилом від твердопаливних котлів опалювання.

Області Карпатського регіону, крім Львівської, мають відносно низькі показники накопичення відходів на одиницю земельної площі й, відповідно, за індикатором 2.08 «Обсяг відходів I–IV класів небезпеки, накопичених у спеціально відведених місцях чи об'єктах» отримали близькі до максимальних індекси конкурентоспроможності (табл. 21). Ситуація з відходами у Львівській області не найгірша у порівнянні з деякими регіонами України, однак за цим індикатором вона перебуває тільки на 20 рейтинговому місці. Значна частина земель області зайнята відходами гірничо-видобувної промисловості, відвалами розкривних порід, залишковими ємностями кар'єрів й об'єктами непрацюючої інфраструктури тощо.

Таблиця 21

Області Карпатського регіону у рейтингу за індикатором 2.08

Регіони	Індикатор 2.08		Рейтинг
	Фактичне значення (обсяг відходів I–IV класів небезпеки, накопичених протягом експлуатації, у спеціально відведених місцях чи об'єктах, т/км ²)	Індекс	
1	2	3	4
Тернопільська обл.	44,28	7,00	1
Херсонська обл.	49,39	7,00	2
Вінницька обл.	165,46	6,99	3
Кіровоградська обл.	189,08	6,99	4
Житомирська обл.	189,18	6,90	5
Закарпатська обл.	189,91	6,90	6
Чернігівська обл.	285,72	6,996	7
Харківська обл.	345,04	6,995	8
Волинська обл.	367,37	6,79	9
Одеська обл.	390,64	6,98	10
Чернівецька обл.	440,32	6,993	11
Хмельницька обл.	460,19	6,993	12
Івано-Франківська обл.	485,19	6,97	13
Рівненська обл.	1248,76	6,92	14
Сумська обл.	1508,87	6,90	15
Луганська обл.	2129,66	6,86	16

Продовження таблиці 21

1	2	3	4
Миколаївська обл.	2379,27	6,85	17
Київська обл.	3401,72	6,78	18
Запорізька обл.	9975,95	6,34	19
Львівська обл.	12962,41	6,14	20
Донецька обл.	30194,57	5,00	21
Полтавська обл.	86810,89	1,11	22
м. Київ	90491,33	5,474	23
Дніпропетровська обл.	355660,26	1,00	24

Загалом, області Карпатського регіону характеризуються вищим рівнем екологічної безпеки порівняно з іншими. Насамперед це пов'язано з тим, що природа Карпат зазнала менших втрат і в окремих місцях зберегла свій первісний стан, що є визначальним для розвитку туристично-рекреаційної сфери. Області Карпатського регіону, за винятком Львівської, відносять до таких, що характеризуються високим індексом екологічної безпеки.

На території Карпатського регіону простежується вищий рівень якості водних ресурсів, зокрема через нижчі показники їх забрудненості. Щорічне споживання води в Карпатському регіоні досягає порядку 1,2 млрд м³ (3,6 % від загальнодержавного використання), а обсяг оборотної та послідовно використовуваної води є вищим, ніж у середньому по Україні (90 % в Карпатському регіоні проти 80 % по Україні).

Якщо рівень навантаження обсягами відходів на одиницю земельної площі в Україні у 2020 році становив 801,9 т/км², то в Карпатському регіоні – 11,2 % від цього значення (91,9 т/км²), а Закарпатська та Чернівецька області характеризувались взагалі найнижчим рівнем цього показника в країні.

Вищевказане визначає високі конкурентні позиції областей Карпатського регіону за важливими для розвитку ТРС індикаторами екологічної безпеки.

Показник 3 – Демографія та ринок праці.

Оцінювання за показником демографія та ринок праці здійснювалось за індикаторами, які характеризують загальну демографічну ситуацію та людський потенціал регіонів, їх ринок праці та якість освіти.

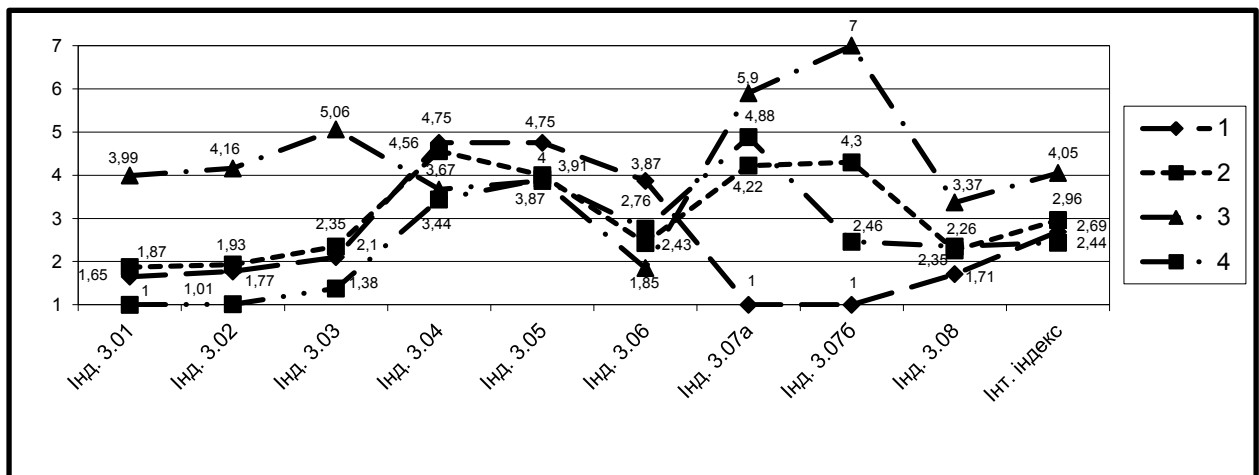

Рис. 5. Індекси конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери областей Карпатського регіону України за показником 3 - Демографія та ринок праці

Умовні позначення: області: 1 – Закарпатська; 2 – Івано-Франківська; 3 – Львівська; 4 – Чернівецька; *індекси:* індикатор 3.01 – чисельність наявного населення; індикатор 3.02 – чисельність постійного населення у віці 16–59 років; індикатор 3.03 – робоча сила у віці 15–70 років; індикатор 3.04 – зайняте населення у віці 15–70 років – відсоток до населення віком 15–70 років; індикатор 3.05 – коефіцієнт загального приросту (скорочення) населення на 1 тис. осіб наявного населення; індикатор 3.06 – безробіття населення у віці 15–70 років, у відсотках до робочої сили віком 15–70 років; індикатор 3.07 – рівень середньої освіти (за результатами ЗНО): а) не подолали поріг, у відсотках; б) отримали 180–200 балів, у відсотках; індикатор 3.08 – кількість студентів закладів вищої освіти на 10 тис. наявного населення. Інтегральний індекс розраховано як середнє значення індексів індикаторів 3.01 – 3.08.

За показником 3 області Карпатського регіону мають великі розбіжності індексу конкурентоспроможності. У рейтингу регіонів України за зведеним індексом цього показника Львівська область перебуває на 3 місці з індексом 4,05 (рис. 5) після Києва та Дніпропетровської області. Івано-Франківська обл. у рейтингу 11 (2,96), Закарпатська – 16 (2,69), Чернівецька – 23 (2,44).

Аналіз за індикаторами. Отримані результати оцінки показують, що області Карпатського регіону характеризуються суттєвими відмінностями за кількістю населення: Львівська – 5 місце у рейтингу, Івано-Франківська – 12, Закарпатська – 14, Чернівецька – 25. Чисельність населення залежить від низки факторів, серед яких: економічні (міграція у регіони з кращими пропозиціями ринку праці); доступ до освіти (локалізація рейтингових вузів України спонукає до переїзду на навчання, часто – з подальшим працевлаштуванням); розвиненість соціальної інфраструктури тощо).

За загальним демографічним потенціалом (індикатор 3.01 «Чисельність

наявного населення») індекси областей регіону переважно невисокі (табл. 22).

Таблиця 22

Області Карпатського регіону у рейтингу за індикатором 3.01

Регіони	Індикатор 3.01		Рейтинг
	Фактичне значення (чисельність наявного населення), тис. осіб	Індекс	
1	2	3	4
Донецька обл.	4131,8	7	1
Дніпропетровська обл.	3176,6	5,23	2
м. Київ	2967,4	4,84	3
Харківська обл.	2658,5	4,26	4
Львівська обл.	2512,1	3,99	5
Одеська обл.	2377,2	3,74	6
Луганська обл.	2121,3	3,27	7
Київська обл.	1781	2,63	8
Запорізька обл.	1687,4	2,46	9
Вінницька обл.	1545,4	2,2	10
Полтавська обл.	1387	1,9	11
Івано-Франківська обл.	1368,1	1,87	12
Хмельницька обл.	1254,7	1,66	13
Закарпатська обл.	1253,8	1,65	14
Житомирська обл.	1208,2	1,57	15
Черкаська обл.	1192,1	1,54	16
Рівненська обл.	1153	1,47	17
Миколаївська обл.	1119,9	1,41	18
Сумська обл.	1068,2	1,31	19
Тернопільська обл.	1038,7	1,25	20
Волинська обл.	1031,4	1,24	21
Херсонська обл.	1027,9	1,23	22
Чернігівська обл.	991,3	1,17	23
Кіровоградська обл.	933,1	1,06	24
Чернівецька обл.	901,6	1	25

З цим індикатором кореспондується індикатор 3.02, за яким тільки Львівська обл. отримала індекс вище середнього – 4,16 (табл. 23).

Таблиця 23

Області Карпатського регіону у рейтингу за індикатором 3.02

Регіони	Індикатор 3.02		Рейтинг
	Фактичне значення (чисельність постійного населення у віці 16-59 років), тис. осіб	Індекс	
1	2	3	4
Донецька обл.	2400,00	7,00	1
Дніпропетровська обл.	1886,20	5,34	2
м. Київ	1784,60	5,01	3
Харківська обл.	1618,60	4,47	4
Львівська обл.	1521,30	4,16	5
Одеська обл.	1418,20	3,82	6
Луганська обл.	1247,90	3,27	7
Київська обл.	1065,50	2,68	8
Запорізька обл.	999,50	2,45	9
Вінницька обл.	912,00	2,18	10
Івано-Франківська обл.	834,60	1,93	11
Полтавська обл.	829,80	1,92	12

Продовження таблиці 23

1	2	3	4
Закарпатська обл.	764,20	1,77	13
Хмельницька обл.	739,40	1,62	14
Житомирська обл.	716,70	1,55	15
Черкаська обл.	706,00	1,52	16
Рівненська обл.	686,90	1,45	17
Миколаївська обл.	671,20	1,40	18
Сумська обл.	639,60	1,30	19
Тернопільська обл.	630,40	1,27	20
Волинська обл.	615,10	1,22	21
Херсонська обл.	612,50	1,21	22
Чернігівська обл.	572,30	1,08	23
Чернівецька обл.	549,20	1,01	24
Кіровоградська обл.	546,50	1,00	25

Відносно невисокий загальний демографічний потенціал зумовив й загалом нижчі середніх індекси за індикатором 3.03 «Робоча сила у віці 15-70 років» (табл. 24).

Таблиця 24

Області Карпатського регіону у рейтингу за індикатором 3.03

Регіони	Індикатор 3.03		Рейтинг
	Фактичне значення (робоча сила у віці 15–70 років), тис. осіб	Індекс	
1	2	3	4
Донецька обл.	4131,8	7	1
Дніпропетровська обл.	3176,6	5,23	2
м. Київ	2967,4	4,84	3
Харківська обл.	2658,5	4,26	4
Львівська обл.	2512,1	3,99	5
Одеська обл.	2377,2	3,74	6
Луганська обл.	2121,3	3,27	7
Київська обл.	1781	2,63	8
Запорізька обл.	1687,4	2,46	9
Вінницька обл.	1545,4	2,2	10
Полтавська обл.	1387	1,9	11
Івано-Франківська обл.	1368,1	1,87	12
Хмельницька обл.	1254,7	1,66	13
Закарпатська обл.	1253,8	1,65	14
Житомирська обл.	1208,2	1,57	15
Черкаська обл.	1192,1	1,54	16
Рівненська обл.	1153	1,47	17
Миколаївська обл.	1119,9	1,41	18
Сумська обл.	1068,2	1,31	19
Тернопільська обл.	1038,7	1,25	20
Волинська обл.	1031,4	1,24	21
Херсонська обл.	1027,9	1,23	22
Чернігівська обл.	991,3	1,17	23
Кіровоградська обл.	933,1	1,06	24
Чернівецька обл.	901,6	1	25

Інша ситуація спостерігається у зайнятості місцевого населення. Нижчі показники зайнятості засвідчують певні резерви робочої сили, тому за індикатором 3.04 «Зайняте населення у віці 15-70 років – відсоток до населення у віці 15-70 років» Закарпатська, Івано-Франківська й Львівська обл. мають індекси вищі середніх, а Чернівецька обл. – близький до середнього (табл. 25).

Області Карпатського регіону у рейтингу за індикатором 3.04

Регіони	Індикатор 3.04		Рейтинг
	Фактичне значення (зайняте населення у віці 15–70 років – відсоток до населення віком 15–70 років, %)	Індекс	
1	2	3	4
Волинська обл.	48,9	7	1
Донецька обл.	49,2	6,77	2
Тернопільська обл.	51,6	5,73	3
Кіровоградська обл.	53,1	5,03	4
Закарпатська обл.	53,7	4,75	5
Івано-Франківська обл.	54,1	4,56	6
Полтавська обл.	54,8	4,23	7
Хмельницька обл.	54,8	4,23	8
Житомирська обл.	55,3	4	9
Запорізька обл.	56	3,67	10
Львівська обл.	56	3,67	11
Рівненська обл.	56,1	3,62	12
Вінницька обл.	56,2	3,58	13
Луганська обл.	56,4	3,48	14
Чернігівська обл.	56,4	3,48	15
Чернівецька обл.	56,5	3,44	16
Одеська обл.	56,8	3,3	17
Сумська обл.	56,8	3,3	18
Херсонська обл.	56,8	3,3	19
Черкаська обл.	57	3,2	20
Миколаївська обл.	57,3	3,06	21
Київська обл.	57,8	2,83	22
Дніпропетровська обл.	58	2,73	23
Харківська обл.	59,9	1,84	24
м. Київ	61,7	1	25

За індикатором 3.05 – Загальний приріст/скорочення населення усі області Карпатського регіону мають індекс вищий середнього. Найкращим він є у Закарпатській області, яка займає 3 рейтингове місце серед регіонів України з індексом 4,75. Високі рейтингові місця посідають також інші області Карпатського регіону: Івано-Франківська область – 7 місце з індексом 4,0; Чернівецька – 8 з індексом 3,91; Львівська – 9 з індексом 3,87 (табл. 26).

Області Карпатського регіону у рейтингу за індикатором 3.05

Регіони	Індикатор 3.05		Рейтинг
	Фактичне значення (коефіцієнт загального приросту (скорочення) населення на 1 тис. осіб наявного населення)	Індекс	
1	2	3	4
Київська обл.	4,2	7	1
м. Київ	-1,8	5,1	2

Продовження таблиці 26

1	2	3	4
Закарпатська обл.	-2,9	4,75	3
Одеська обл.	-3,8	4,47	4
Волинська обл.	-3,9	4,42	5
Рівненська обл.	-3,9	4,42	6
Івано-Франківська обл.	-5,2	4	7
Чернівецька обл.	-5,6	3,91	8
Львівська обл.	-5,7	3,87	9
Тернопільська обл.	-7,9	3,18	10
Хмельницька обл.	-8,7	2,93	11
Харківська обл.	-9,4	2,74	12
Миколаївська обл.	-10,2	2,45	13
Вінницька обл.	-10,6	2,33	14
Житомирська обл.	-10,6	2,33	15
Дніпропетровська обл.	-11	2,2	16
Херсонська обл.	-11	2,2	17
Полтавська обл.	-11,2	2,14	18
Черкаська обл.	-11,7	1,98	19
Запорізька обл.	-12,5	1,73	20
Сумська обл.	-13,9	1,28	21
Кіровоградська обл.	-14	1,25	22
Чернігівська обл.	-14,8	1	23
Донецька обл.	0	1	24
Луганська обл.	0	1	25

Вищий рівень безробіття вказує на наявність більшої кількості незайнятого населення та потенційні можливості його залучення до роботи у туристично-рекреаційній сфері. За цим індикатором лише Закарпатська область Карпатського регіону має індекс вищий середнього – 3,87 (13 рейтингове місце) (табл. 27).

Таблиця 27

Області Карпатського регіону у рейтингу за індикатором 3.06

Регіони	Індикатор 3.06		Рейтинг
	Фактичне значення (безробіття населення у віці 15–70 років, у відсотках до робочої сили віком 15–70 років, %)	Індекс	
1	2	3	4
Луганська обл.	15,4	7	1
Донецька обл.	14,9	6,67	2
Кіровоградська обл.	12,7	5,24	3
Волинська обл.	12,5	5,11	4
Полтавська обл.	12	4,78	5
Чернігівська обл.	11,9	4,72	6
Тернопільська обл.	11,5	4,46	7
Херсонська обл.	11,3	4,33	8
Вінницька обл.	10,7	4,07	9
Житомирська обл.	10,9	4,07	10
Запорізька обл.	10,7	3,93	11
Миколаївська обл.	10,7	3,93	12
Закарпатська обл.	10,6	3,87	13
Хмельницька обл.	9,9	3,41	14
Черкаська обл.	9,5	3,15	15
Сумська обл.	9,4	3,09	16
Рівненська обл.	9,3	3,02	17
Чернівецька обл.	8,9	2,76	18

Продовження таблиці 27

1	2	3	4
Дніпропетровська обл.	8,6	2,57	19
Івано-Франківська обл.	8,4	2,43	20
Львівська обл.	7,6	1,85	21
Одеська обл.	7,1	1,59	22
Київська обл.	6,9	1,46	23
м. Київ	6,8	1,39	24
Харківська обл.	6,2	1	25

Разом з тим, слід відмітити якість середньої освіти в областях регіону, яка забезпечує високий рівень освітньої підготовки потенційних зайнятих. За агрегованим індексом індикатора 3.07 «Рівень середньої освіти» Львівська обл. перебуває на 2 рейтинговому місці (індекс 6,45) після Києва. Індекс Івано-Франківської обл. 4,26 (7 місце), Чернівецької – 3,67 (16 місце), Закарпатської – 1,00 (25 місце).

Таблиця 28

Області Карпатського регіону у рейтингу за індикатором 3.07а

Регіони	Індикатор 3.07а		Рейтинг
	Фактичне значення (рівень середньої освіти: за результатами ЗНО не подолали поріг, у відсотках, %)	Індекс	
1	2	3	4
м. Київ	5,1	7	1
Сумська обл.	6,34	6,26	2
Харківська обл.	6,61	6,09	3
Волинська обл.	6,75	6,01	4
Львівська обл.	6,94	5,9	5
Черкаська обл.	7,26	5,7	6
Полтавська обл.	7,33	5,67	7
Київська обл.	7,71	5,43	8
Вінницька обл.	8,07	5,2	9
Дніпропетровська обл.	8,21	5,13	10
Хмельницька обл.	8,21	5,13	11
Кіровоградська обл.	8,35	5,05	12
Чернівецька обл.	8,64	4,88	13
Чернігівська обл.	8,7	4,84	14
Луганська обл.	8,95	4,69	15
Житомирська обл.	9,13	4,58	16
Рівненська обл.	9,15	4,57	17
Тернопільська обл.	9,2	4,54	18
Донецька обл.	9,45	4,39	19
Херсонська обл.	9,48	4,37	20
Миколаївська обл.	9,7	4,24	21
Одеська обл.	9,72	4,23	22
Івано-Франківська обл.	9,4	4,22	23
Запорізька обл.	9,79	4,19	24
Закарпатська обл.	15,1	1	25

Цей індикатор оцінювався за результатами ЗНО на основі двох критеріїв: не подолали поріг, % та отримали 180-200 балів, %. За першим критерієм 5 місце у рейтингу посідає Львівська обл. (індекс – 5,9), Чернівецька обл. - 13 місце з

індексом 4,88, Івано-Франківська – 23 місце з індексом 4,22. Замикає рейтинг Закарпатська обл. (табл. 28).

За критерієм кількості учасників ЗНО, що отримали 180-200 балів Львівська обл. має найвищий індекс – 7,00). Високим є також індекс Івано-Франківської обл. – 4,30 (4 рейтингове місце) (табл. 29).

Таблиця 29

Області Карпатського регіону у рейтингу за індикатором 3.076

Регіони	Індикатор 3.076		Рейтинг
	Фактичне значення (рівень середньої освіти (за результатами ЗНО: отримали 180–200 балів, у відсотках)	Індекс	
1	2	3	4
Львівська обл.	19,69	7	1
м. Київ	18,27	6,29	2
Рівненська обл.	14,34	4,31	3
Івано-Франківська обл.	14,32	4,3	4
Сумська обл.	13,37	3,83	5
Волинська обл.	12,95	3,62	6
Тернопільська обл.	12,88	3,58	7
Харківська обл.	12,41	3,34	8
Хмельницька обл.	12,25	3,26	9
Житомирська обл.	12,4	3,21	10
Вінницька обл.	11,5	2,89	11
Полтавська обл.	11,25	2,76	12
Черкаська обл.	11,25	2,76	13
Київська обл.	11,21	2,74	14
Чернігівська обл.	11,12	2,7	15
Чернівецька обл.	10,64	2,46	16
Кіровоградська обл.	9,63	1,95	17
Дніпропетровська обл.	9,38	1,82	18
Донецька обл.	9,17	1,72	19
Одеська обл.	8,94	1,6	20
Луганська обл.	8,77	1,52	21
Миколаївська обл.	8,02	1,14	22
Херсонська обл.	7,94	1,1	23
Запорізька обл.	7,89	1,08	24
Закарпатська обл.	7,74	1	25

Зазначимо, що оцінка проводилася за результатами ЗНО з української мови, чим можна пояснити низькі індекси Закарпатської обл., де рівень вивчення української мови в школах з угорською мовою викладання є нижчим.

Індикатор 3.08 «Кількість студентів закладів вищої освіти» був обраний для оцінки потенціалу вищої освіти в регіонах. За цим індикатором вирізняється м. Київ, 100 закладів вищої освіти якого забезпечують високий показник кількості студентів на 10 тис. осіб наявного населення – 872 студенти. За цим показником Київ значно випереджає усі інші регіони України. З областей Карпатського регіону найвищим є індекс зазначеного індикатора у Львівської обл. – 3,37 (3 рейтингове місце). Індекс Чернівецької обл. 2,35 (10 місце), Івано-Франківської –

2,26 (13), Закарпатської – 1,71 (20 місце) (табл. 30).

Таблиця 30

Області Карпатського регіону у рейтингу за індикатором 3.08

Регіони	Індикатор 3.08		Рейтинг
	Фактичне значення (кількість студентів закладів вищої освіти на 10 тис. наявного населення, осіб)	Індекс	
1	2	3	4
м. Київ	872	7	1
Харківська обл.	467	3,99	2
Львівська обл.	380	3,37	3
Одеська обл.	316	2,86	4
Запорізька обл.	291	2,67	5
Черкаська обл.	272	2,58	6
Тернопільська обл.	273	2,54	7
Дніпропетровська обл.	260	2,44	8
Вінницька обл.	254	2,4	9
Чернівецька обл.	248	2,35	10
Полтавська обл.	245	2,33	11
Миколаївська обл.	241	2,3	12
Івано-Франківська обл.	235	2,26	13
Рівненська обл.	211	2,08	14
Херсонська обл.	202	2,01	15
Хмельницька обл.	202	2,01	16
Волинська обл.	200	2	17
Житомирська обл.	185	1,89	18
Сумська обл.	177	1,83	19
Закарпатська обл.	161	1,71	20
Чернігівська обл.	121	1,48	21
Кіровоградська обл.	125	1,44	22
Київська обл.	106	1,3	23
Луганська обл.	84	1,13	24
Донецька обл.	66	1	25

Загалом, соціально-демографічні чинники (насамперед чисельність, структура населення) відіграють важливу роль як у формуванні попиту на туристично-рекреаційні послуги, так і у трудоворесурсному забезпеченні туристично-рекреаційної сфери регіонів. Більша кількість населення формує більший обсяг попиту туристично-рекреаційні послуги, а віковий та статевий розподіл населення впливає також на його видову структуру.

Демографічні показники визначають і величину трудоворесурсного потенціалу регіонів. Області Карпатського регіону України в цілому не відзначаються найвищими індексами за демографічними показниками. Разом з тим, нижчі середніх по країні показники зайнятості місцевого населення при високих освітніх індексах створюють у регіоні сприятливі умови ринку праці для розвитку туристично-рекреаційної сфери.

Показники групи Б – Інфраструктурний розвиток

Група Б об'єднує два показники: показник 4 – Транспортна інфраструктура й показник 5 – Інформаційна та банківська інфраструктура. За показниками групи Б області Карпатського регіону України мають досить високі рейтингові позиції: Львівська – 4 (індекс 4,63), Закарпатська – 9 (3,49), Чернівецька – 10 (3,48) та Івано-Франківська – 13 (3,28).

Львівська область має другий після Києва індекс за показником 4 – Транспортна інфраструктура та сьомий за показником 5 – Інформаційна та банківська інфраструктура. Закарпатська область отримала відповідно 16 і 8, Чернівецька – 10 і 16, Івано-Франківська – 13 і 18 рейтингові місця.

Показник 4 – Транспортна інфраструктура

Області Карпатського регіону мають вигідне транспортно-географічне положення межуючи з країнами ЄС та володіють розвинутою транспортною інфраструктурою. Зведені індекси конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери усіх областей регіону за показниками транспортної інфраструктури перевищують середні значення. Найвищим є індекс Львівської обл. – 5,91 (рис. 6) – друге рейтингове місце в Україні після Києва.

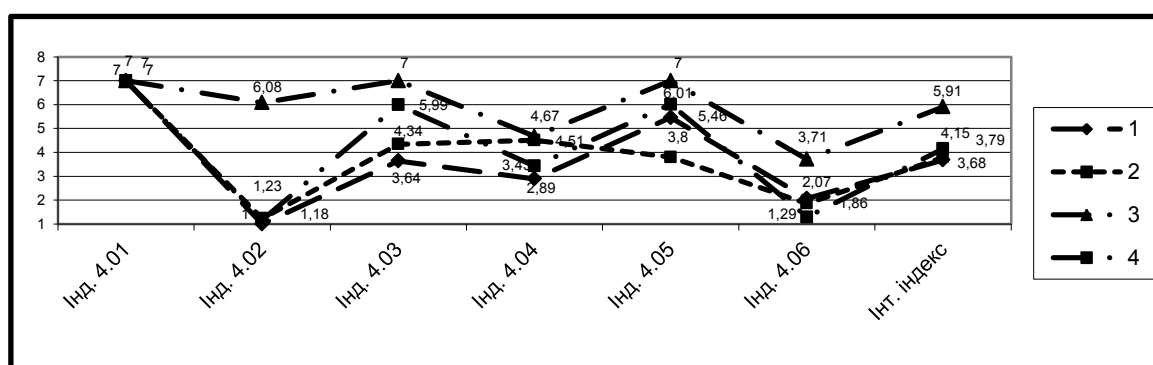

Рис. 6. Індекси конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери областей Карпатського регіону України за показником 4 - Транспортна інфраструктура

Умовні позначення: області: 1 – Закарпатська; 2 – Івано-Франківська; 3 – Львівська; 4 – Чернівецька;

індекси: індикатор 4.01 – наявність аеропортів (без військових); індикатор 4.02 – пасажиропотік аеропортів; індикатор 4.03 – довжина автомобільних доріг загального користування на км/тис. км²;

індикатор 4.04 – перевезення пасажирів автомобільним транспортом (автобусним); індикатор 4.05 – експлуатаційна довжина залізничних колій загального користування на км/тис. км²; індикатор 4.06 – відправлення пасажирів залізничним транспортом. Інтегральний індекс розраховано як середнє значення індексів індикаторів 4.01 – 4.06.

Аналіз за індикаторами. Оцінювання конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери областей Карпатського регіону України за показником 4 охоплювало їх забезпеченість інфраструктурою та інтенсивність пасажиропотоків авіаційного, автомобільного й залізничного транспорту

Станом на 2021 р. усі області Карпатського регіону мали можливості використання аеропортів (табл. 31).

Таблиця 31

Області Карпатського регіону в рейтингу за індикатором 4.01

Регіони	Індикатор 4.01		Рейтинг
	Фактичне значення (наявність аеропортів (без військових))	Індекс	
1	2	3	4
м. Київ	+	7,00	1–19
Вінницька обл.	+	7,00	1–19
Дніпропетровська обл.	+	7,00	1–19
Житомирська обл.	+	7,00	1–19
Закарпатська обл.	+	7,00	1–19
Запорізька обл.	+	7,00	1–19
Івано-Франківська обл.	+	7,00	1–19
Київська обл.	+	7,00	1–19
Львівська обл.	+	7,00	1–19
Миколаївська обл.	+	7,00	1–19
Одеська обл.	+	7,00	1–19
Полтавська обл.	+	7,00	1–19
Рівненська обл.	+	7,00	1–19
Сумська обл.	+	7,00	1–19
Тернопільська обл.	+	7,00	1–19
Харківська обл.	+	7,00	1–19
Херсонська обл.	+	7,00	1–19
Черкаська обл.	+	7,00	1–19
Чернівецька обл.	+	7,00	1–19
Волинська обл.	-	1,00	20–25
Донецька обл.	-	1,00	20–25
Кіровоградська обл.	-	1,00	20–25
Луганська обл.	-	1,00	20–25
Хмельницька обл.	-	1,00	20–25
Чернігівська обл.	-	1,00	20–25

Водночас пасажиропотік, який обслуговували аеропорти регіону, суттєво різнився. За кількістю пасажирів, що користувалися послугами авіаційного транспорту, Львівська обл. була третьою в Україні, Івано-Франківська – дев'ятою, Чернівецька – десятою. Ужгородський аеропорт діяв обслуговуючи нерегулярні рейси (табл. 32).

Таблиця 32

Області Карпатського регіону в рейтингу за індикатором 4.02

Регіони	Індикатор		Рейтинг
	Фактичне значення (пасажиропотік аеропортів, млн осіб)	Індекс	
1	2	3	4
Київська обл.	15,3	7,00	1–2
м. Київ	2,6	7,00	1–2
Львівська обл.	2,2	6,08	3
Одеська обл.	1,7	4,92	4
Харківська обл.	1,3	4,00	5
Запорізька обл.	0,4	1,92	6
Дніпропетровська обл.	0,3	1,69	7
Херсонська обл.	0,2	1,46	8
Івано-Франківська обл.	0,1	1,23	9
Чернівецька обл.	0,08	1,18	10
Вінницька обл.	0,0	1,00	11–25
Волинська обл.	0,0	1,00	11–25
Донецька обл.	0,0	1,00	11–25
Житомирська обл.	0,0	1,00	11–25
Закарпатська обл.	0,0	1,00	11–25
Кіровоградська обл.	0,0	1,00	11–25
Луганська обл.	0,0	1,00	11–25
Миколаївська обл.	0,0	1,00	11–25
Полтавська обл.	0,0	1,00	11–25
Рівненська обл.	0,0	1,00	11–25
Сумська обл.	0,0	1,00	11–25
Тернопільська обл.	0,0	1,00	11–25
Хмельницька обл.	0,0	1,00	11–25
Черкаська обл.	0,0	1,00	11–25
Чернігівська обл.	0,0	1,00	11–25

За щільністю автомобільних доріг (індикатор 4.03 «Довжина автомобільних доріг загального користування» усі області Карпатського регіону мають індекси вищі середніх, з них Львівська обл. характеризується найвищим індексом – 7,0. П'яте рейтингове місце з індексом 5,99 належить Чернівецькій обл. Індекси Івано-Франківської та Закарпатської областей з більшою часткою гірських територій дещо нижчі (табл. 33).

Таблиця 33

Області Карпатського регіону в рейтингу за індикатором 4.03

Регіони	Індикатор 4.03		Рейтинг
	Фактичне значення (довжина автомобільних доріг загального користування, км/тис. км ²)	Індекс	
1	2	3	4
м. Київ	+	7,00*	1–2
Львівська обл.	397	7,00	1–2
Тернопільська обл.	362	6,09	3
Вінницька обл.	359	6,02	4
Чернівецька обл.	358	5,99	5
Хмельницька обл.	349	5,76	6
Полтавська обл.	310	4,75	7

Продовження таблиці 33

1	2	3	4
Київська обл.	309	4,72	8–9
Харківська обл.	309	4,72	8–9
Волинська обл.	308	4,70	10
Донецька обл.	305	4,62	11
Сумська обл.	302	4,54	12
Івано-Франківська обл.	294	4,34	13
Черкаська обл.	292	4,28	14
Дніпропетровська обл.	288	4,18	15–16
Житомирська обл.	288	4,18	15–16
Закарпатська обл.	267	3,64	17
Рівненська обл.	260	3,46	18
Запорізька обл.	258	3,41	19
Кіровоградська обл.	256	3,35	20
Одеська обл.	249	3,17	21
Чернігівська обл.	241	2,97	22
Миколаївська обл.	195	1,78	23
Херсонська обл.	176	1,28	24
Луганська обл.	165	1,00	25

Примітка: * експертна оцінка

За перевезенням пасажирів (індикатор 4.04) індекси областей регіону нижчі (табл. 34).

Таблиця 34

Області Карпатського регіону в рейтингу за індикатором 4.04

Регіони	Індикатор 4.04		Рейтинг
	Фактичне значення (перевезення пасажирів автомобільним транспортом, тис./тис. осіб наявного населення)	Індекс	
1	2	3	4
Миколаївська обл.	78,7	7,00	1
м. Київ	74,1	6,64	2
Рівненська обл.	73,7	6,61	3
Сумська обл.	65,0	5,92	4
Волинська обл.	59,7	5,50	5
Кіровоградська обл.	51,0	4,82	6
Вінницька обл.	49,6	4,70	7
Житомирська обл.	49,1	4,67	8–9
Львівська обл.	49,2	4,67	8–9
Запорізька обл.	49,0	4,66	10
Херсонська обл.	47,9	4,57	11
Хмельницька обл.	47,7	4,56	12
Івано-Франківська обл.	47,1	4,51	13
Тернопільська обл.	45,6	4,39	14
Черкаська обл.	45,1	4,35	15
Київська обл.	43,3	4,21	16
Одеська обл.	40,4	3,98	17
Полтавська обл.	39,5	3,91	18
Чернігівська обл.	37,8	3,78	19
Дніпропетровська обл.	35,2	3,57	20
Харківська обл.	33,9	3,47	21
Чернівецька обл.	33,4	3,43	22
Закарпатська обл.	26,6	2,89	23
Донецька обл.	19,4	2,32	24
Луганська обл.	2,6	1,00	25

Забезпеченість інфраструктурою залізничного транспорту областей Карпатського регіону неоднорідна. За індикатором 4.05 «Експлуатаційна довжина

залізничних колій загального користування» виділяється Львівська обл. з індексом 4,49 (4 рейтингове місце) (табл. 35). В інших областей регіону індекси нижчі середніх, що можна пояснити складнощами рельєфу гірського регіону.

Таблиця 35

Області Карпатського регіону в рейтингу за індикатором 4.05

Регіони	Індикатор 4.05		Рейтинг
	Фактичне значення (експлуатаційна довжина залізничних колій загального користування, км/тис. км ²)	Індекс	
1	2	3	4
м. Київ	9 352	7,00	1–2
Одеська обл.	1 682	7,00	1–2
Харківська обл.	1 358	4,57	3
Львівська обл.	1 344	4,49	4
Херсонська обл.	1 308	4,20	5
Чернігівська обл.	1 282	4,00	6
Миколаївська обл.	1 264	3,87	7
Полтавська обл.	1 260	3,84	8
Запорізька обл.	1 207	3,44	9
Сумська обл.	1 175	3,20	10
Чернівецька обл.	1 134	2,90	11
Донецька обл.	1 091	2,57	12
Дніпропетровська обл.	1 084	2,52	13
Черкаська обл.	1 080	2,49	14
Кіровоградська обл.	1 074	2,45	15
Волинська обл.	1 058	2,33	16
Київська обл.	1 037	2,17	17
Закарпатська обл.	1 005	1,93	18
Луганська обл.	995	1,85	19
Житомирська обл.	978	1,73	20
Вінницька обл.	962	1,61	21
Тернопільська обл.	950	1,52	22
Хмельницька обл.	911	1,22	23
Івано-Франківська обл.	934	1,01	24
Рівненська обл.	881	1,00	25

Примітка: * експертна оцінка

Відповідно невисокими в цілому є індекси областей регіону за індикатором 4.06 «Відправлення пасажирів залізничним транспортом» (табл. 36).

Таблиця 36

Області Карпатського регіону в рейтингу за індикатором 4.06

Регіони	Індикатор 4.06		Рейтинг
	Фактичне значення (відправлення пасажирів залізничним транспортом, тис./тис. осіб наявного населення)	Індекс	
1	2	3	4
м. Київ	+	7,00*	1–3
Київська обл.	23,4	7,00	1–3
Харківська обл.	8,9	7,00	1–3
Сумська обл.	4,6	3,93	4
Чернігівська обл.	4,5	3,86	5
Львівська обл.	4,3	3,71	6
Дніпропетровська обл.	4,0	3,50	7–8

Продовження таблиці 36

1	2	3	4
Одеська обл.	4,0	3,50	7–8
Запорізька обл.	3,9	3,43	9
Полтавська обл.	3,3	3,00	10
Вінницька обл.	2,7	2,57	11
Кіровоградська обл.	2,4	2,36	12–13
Рівненська обл.	2,4	2,36	12–13
Житомирська обл.	2,3	2,29	14–15
Тернопільська обл.	2,3	2,29	14–15
Закарпатська обл.	2,0	2,07	16
Хмельницька обл.	1,9	2,00	17–18
Черкаська обл.	1,9	2,00	17–18
Волинська обл.	1,8	1,93	19–20
Херсонська обл.	1,8	1,93	19–20
Івано-Франківська обл.	1,7	1,86	21
Миколаївська обл.	1,3	1,57	22
Донецька обл.	1,2	1,50	23
Чернівецька обл.	0,9	1,29	24
Луганська обл.	0,5	1,00	25

Примітка: * експертна оцінка

Загалом за зведеним індексом показників розвитку транспортної інфраструктури усі області Карпатського регіону мають значення вищі середніх, а Львівська (індекс 5,91) та Чернівецька обл. (індекс 4,15) перебувають у першому десятку регіонів України за рейтингом, займаючи відповідно 2 та 10 місця.

Показник 5. Інформаційна та банківська інфраструктура.

На відміну від транспортної, індекси конкурентоспроможності ТРС областей Карпатського регіону за індикаторами показника 5 – Інформаційна та банківська інфраструктура є нижчими (рис. 7). Разом з тим, Львівська (7 рейтингове місце) й Закарпатська (8) обл. за зведеним індексом цих індикаторів входять у перший десяток регіонів України. На рівень індексів регіонів вплинуло домінування Києва за показниками обраних оціночних індикаторів.

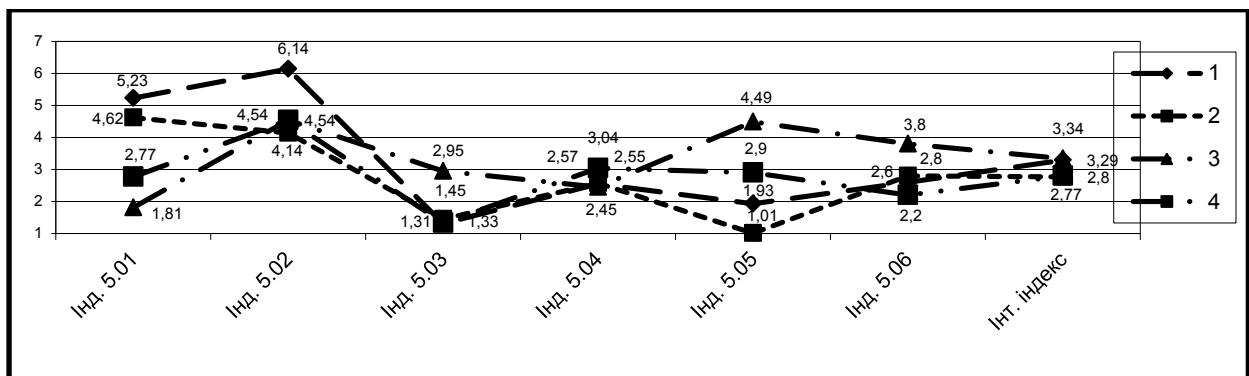

Рис. 7. Індекси конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери областей Карпатського регіону України за показником 5 - Інформаційна та банківська інфраструктура

Умовні позначення: області: 1 – Закарпатська; 2 – Івано-Франківська; 3 – Львівська; 4 – Чернівецька; індекси: індикатор 5.01 – відсоток населення, що за останні 12 місяців користувалися послугами інтернету; індикатор 5.02 – частка домогосподарств, які мають доступ до послуг Інтернету дома; індикатор 5.03 – абоненти Інтернету на 1 тис. наявного населення; індикатор 5.04 – абоненти рухомого (мобільного) зв'язку на 1 тис. наявного населення; індикатор 5.05 – обсяг реалізованих послуг у сфері телекомунікацій та поштового зв'язку на 1 особу; індикатор 5.06 – кількість банківських відділень на 100 тис. наявного населення. Інтегральний індекс розраховано як середнє значення індексів індикаторів 5.01 – 5.06.

Аналіз за індикаторами. Відсоток населення, яке користується Інтернетом, свідчить про загальну доступність та використання інформаційних технологій. Це відображається на зростанні числа онлайн-сервісів, електронної торгівлі та інтерактивних платформ. За цим показником вищий від середнього рівень мають Закарпатська (індекс 5,23) та Івано-Франківська (4,62) області. Індекси для Чернівецької та Львівської областей нижчі і становлять 2,77 та 1,81 відповідно (табл. 37).

Таблиця 37

Області Карпатського регіону у рейтингу за індикатором 5.01

Регіони	Індикатор 5.01		Рейтинг
	Фактичне значення (відсоток населення, що за останні 12 місяців користувались Інтернетом, %)	Індекс	
1	2	3	4
м. Київ	83,5	7	1
Харківська обл.	81,2	6,12	2
Дніпропетровська обл.	80,7	5,92	3
Закарпатська обл.	78,9	5,23	4
Одеська обл.	78,7	5,15	5
Запорізька обл.	78,1	4,92	6
Івано-Франківська обл.	77,3	4,62	7
Миколаївська обл.	76,8	4,42	8
Сумська обл.	76,8	4,42	9
Черкаська обл.	76,5	4,31	10
Тернопільська обл.	76,4	4,27	11
Київська обл.	75,1	3,77	12
Рівненська обл.	74,2	3,42	13
Донецька обл.	74	3,35	14
Волинська обл.	72,8	2,88	15
Чернівецька обл.	72,5	2,77	16
Хмельницька обл.	72,3	2,69	17
Луганська обл.	71	2,19	18
Львівська обл.	70	1,81	19
Вінницька обл.	69,4	1,58	20
Житомирська обл.	68,9	1,38	21
Кіровоградська обл.	68,7	1,31	22
Полтавська обл.	68,2	1,12	23
Херсонська обл.	68,2	1,12	24
Чернігівська обл.	67,9	1	25

Частка домогосподарств України, які мають доступ до послуг Інтернет вдома, загалом є досить великою – 20 місце у світовому рейтингу. При цьому

області Карпатського регіону мають індекси вищі від середнього: Закарпатська – 6,14 (3 рейтингове місце); Львівська – 4,54 (7); Чернівецька – 4,54 (8); Івано-Франківська – 4,14(11) (табл. 38). Ці показники є досить високими і, зокрема, кореспондуються з показником Іспанії, що займає 15 місце за поширенням Інтернету серед країн світу.

Таблиця 38

Області Карпатського регіону у рейтингу за індикатором 5.02

Регіони	Індикатор 5.02		Рейтинг
	Фактичне значення (частка домогосподарств, які мають доступ до послуг Інтернет вдома, %)	Індекс	
1	2	3	4
м. Київ	90,5	7	1
Дніпропетровська обл.	87,2	6,14	2
Закарпатська обл.	87,2	6,14	3
Запорізька обл.	83,3	5,11	4
Тернопільська обл.	83,1	5,06	5
Харківська обл.	81,8	4,72	6
Львівська обл.	81,1	4,54	7
Чернівецька обл.	81,1	4,54	8
Волинська обл.	80,6	4,41	9
Одеська обл.	80,3	4,33	10
Івано-Франківська обл.	79,6	4,14	11
Миколаївська обл.	79,3	4,07	12
Донецька обл.	74,9	3,99	13
Черкаська обл.	78,4	3,83	14
Рівненська обл.	78,3	3,8	15
Луганська обл.	77,3	3,54	16
Херсонська обл.	76,1	3,23	17
Чернігівська обл.	75,5	3,07	18
Сумська обл.	75,3	3,02	19
Київська обл.	74,1	2,7	20
Житомирська обл.	71,7	2,07	21
Полтавська обл.	71,7	2,07	22
Хмельницька обл.	71,5	2,02	23
Вінницька обл.	69	1,37	24
Кіровоградська обл.	67,6	1	25

Домінування Києва та Одеської області за кількістю користувачів Інтернет на 1000 наявного населення зумовило нижчі від середніх індекси за цим індикатором усіх інших регіонів України (табл. 39). При цьому з областей Карпатського регіону тільки Львівська область за індексом конкурентоспроможності потрапляє у перший десяток рейтингу (6 місце).

Таблиця 39

Області Карпатського регіону у рейтингу за індикатором 5.03

Регіони	Індикатор 5.03		Рейтинг
	Фактичне значення (абоненти Інтернету на 1000 наявного населення)	Індекс	
1	2	3	4
м. Київ	1152,1	7	1
Одеська обл.	1131	6,83	2

Продовження таблиці 39

1	2	3	4
Миколаївська обл.	715	3,38	3
Київська обл.	682,4	3,11	4
Чернігівська обл.	679,6	3,09	5
Львівська обл.	662,7	2,95	6
Вінницька обл.	626,5	2,65	7
Харківська обл.	595,2	2,39	8
Житомирська обл.	570,8	2,19	9
Дніпропетровська обл.	565,5	2,14	10
Волинська обл.	558,8	2,09	11
Полтавська обл.	540,6	1,94	12
Черкаська обл.	527,7	1,83	13
Хмельницька обл.	520,5	1,78	14
Херсонська обл.	520	1,77	15
Рівненська обл.	514,6	1,72	16
Сумська обл.	513,3	1,71	17
Запорізька обл.	512,7	1,7	18
Кіровоградська обл.	499,1	1,59	19
Івано-Франківська обл.	482,3	1,45	20
Чернівецька обл.	466,9	1,33	21
Закарпатська обл.	465,5	1,31	22
Донецька обл.	435,7	1,07	23
Тернопільська обл.	429,6	1,02	24
Луганська обл.	427,6	1	25

Індекс за кількістю абонентів рухомого (мобільного) зв'язку в областях Карпатського регіону є нижчим середнього (табл. 40). Водночас показник кількості абонентів в областях регіону перевищує чисельність населення, що свідчить про активне використання та високі показники доступу до мереж мобільного зв'язку.

Таблиця 40

Області Карпатського регіону у рейтингу за індикатором 5.04

Регіони	Індикатор 5.04		Рейтинг
	Фактичне значення (абоненти рухомого (мобільного) зв'язку на 1000 наявного населення)	Індекс	
1	2	3	4
м. Київ	2026,2	7	1
Харківська обл.	1504,1	4,43	2
Херсонська обл.	1492,8	4,37	3
Одеська обл.	1424,1	4,03	4
Миколаївська обл.	1416,6	4	5
Полтавська обл.	1385,3	3,84	6
Луганська обл.	1382,2	3,83	7
Сумська обл.	1369,0	3,76	8
Донецька обл.	1362,6	3,73	9
Дніпропетровська обл.	1308,3	3,46	10
Чернігівська обл.	1306,9	3,46	11
Кіровоградська обл.	1240,6	3,13	12
Запорізька обл.	1233,3	3,09	13
Чернівецька обл.	1221,8	3,04	14
Волинська обл.	1213,0	2,99	15
Івано-Франківська обл.	1127,5	2,57	16
Закарпатська обл.	1122,6	2,55	17
Львівська обл.	1101,9	2,45	18

Продовження таблиці 40

1	2	3	4
Черкаська обл.	1059,9	2,24	19
Київська обл.	985,6	1,87	20
Рівненська обл.	980,7	1,85	21
Вінницька обл.	947,7	1,69	22
Житомирська обл.	936,4	1,63	23
Тернопільська обл.	840,7	1,16	24
Хмельницька обл.	808	1	25

Обсяг реалізованих послуг у сфері телекомунікації та поштового зв'язку на одну особу у в областях Карпатського регіону служить індикатором можливостей та рівня використання традиційних комунікаційних технологій в цьому регіоні. За відповідним індексом високий показник має Львівська обл. – 4,49 (4 рейтингове місце) (табл. 41). Індекси інших областей регіону, насамперед Івано-Франківської та Закарпатської, нижчі, що можна пояснити складнішими комунікативними умовами гірських територій, які у них займають значні площі.

Таблиця 41

Області Карпатського регіону у рейтингу за індикатором 5.05

Регіони	Індикатор 5.05		Рейтинг
	Фактичне значення (обсяг реалізованих послуг у сфері телекомунікацій та поштового зв'язку на одну особу)	Індекс	
1	2	3	4
м. Київ	9352	7	1
Одеська обл.	1982	4,78	2
Харківська обл.	1358	4,57	3
Львівська обл.	1334	4,49	4
Херсонська обл.	1308	4,2	5
Чернігівська обл.	1282	4	6
Миколаївська обл.	1264	3,87	7
Полтавська обл.	1260	3,84	8
Запорізька обл.	1207	3,44	9
Сумська обл.	1175	3,2	10
Чернівецька обл.	1134	2,9	11
Донецька обл.	1091	2,57	12
Дніпропетровська обл.	1084	2,52	13
Черкаська обл.	1080	2,49	14
Кіровоградська обл.	1074	2,45	15
Волинська обл.	1058	2,33	16
Київська обл.	1037	2,17	17
Закарпатська обл.	1005	1,93	18
Луганська обл.	995	1,85	19
Житомирська обл.	978	1,73	20
Вінницька обл.	962	1,61	21
Тернопільська обл.	950	1,52	22
Хмельницька обл.	911	1,22	23
Івано-Франківська обл.	934	1,01	24
Рівненська обл.	881	1	25

Розвиток банківської інфраструктури корелюється з показниками економічного розвитку регіонів. Відповідно за цим індексом тільки Львівська обл.

перебуває у першому десятку регіонів України (6-7 місце) (табл. 42). Разом з тим, сучасні технології дистанційного банківського обслуговування нівелюють регіональні відмінності у доступі до банківської інфраструктури.

Таблиця 42

Області Карпатського регіону у рейтингу за індикатором 5.06

Регіони	Індикатор 5.06		Рейтинг
	Фактичне значення (кількість банківських відділень на наявного населення)	Індекс	
1	2	3	4
м. Київ	35	7,00	1
Полтавська обл.	23	4,60	2
Одеська обл.	22	4,40	3
Харківська обл.	21	4,20	4
Дніпропетровська обл.	20	4,00	5
Запорізька обл.	19	3,80	6-7
Львівська обл.	19	3,80	6-7
Чернігівська обл.	18	3,60	8
Кіровоградська обл.	17	3,40	9-12
Миколаївська обл.	17	3,40	9-12
Сумська обл.	17	3,40	9-12
Херсонська обл.	17	3,40	9-12
Київська обл.	16	3,20	13-14
Черкаська обл.	16	3,20	13-14
Вінницька обл.	15	3,00	15-16
Житомирська обл.	15	3,00	15-16
Івано-Франківська обл.	14	2,80	17-18
Хмельницька обл.	14	2,80	17-18
Волинська обл.	13	2,60	19-20
Закарпатська обл.	13	2,60	19-20
Рівненська обл.	12	2,40	21-22
Тернопільська обл.	12	2,40	21-22
Чернівецька обл.	11	2,20	23
Донецька обл.	8	1,60	24
Луганська обл.	5	1,00	25

Показники групи В – Природні та історико-культурні ресурси

Аналіз показників групи В засвідчив високі індекси конкурентоспроможності областей Карпатського регіону України за природними та історико-культурними ресурсами. У рейтингу регіонів України Львівська обл. посідає 1 місце (індекс 5,46), Закарпатська – 2 (4,67), Івано-Франківська – 3 (3,82), Чернівецька – 4 (3,62).

Показник 6. Природно-ресурсний потенціал

Оцінювання за показником природно-ресурсного потенціалу здійснювали за індикаторами: 1) лісистість території; 2) наявність гірських територій; 3) наявність об'єктів природно-заповідного фонду України: а) кількість об'єктів

природно-заповідного фонду України; б) площа об'єктів природно-заповідного фонду України; 4) наявність природних об'єктів Світової спадщини; 5) наявність лікувальних мінеральних вод: а) кількість родовищ лікувальних мінеральних вод; б) запаси лікувальних мінеральних вод; 6) наявність родовищ лікувальних пелоїдів, озокериту, озер і лиманів з лікувальною ропою; 7) щільність річкової мережі; 8) площа озер, ставків і водосховищ; 9) наявність морських і унікальних озерних пляжів; 10) кількість об'єктів полювання (рис. 8).

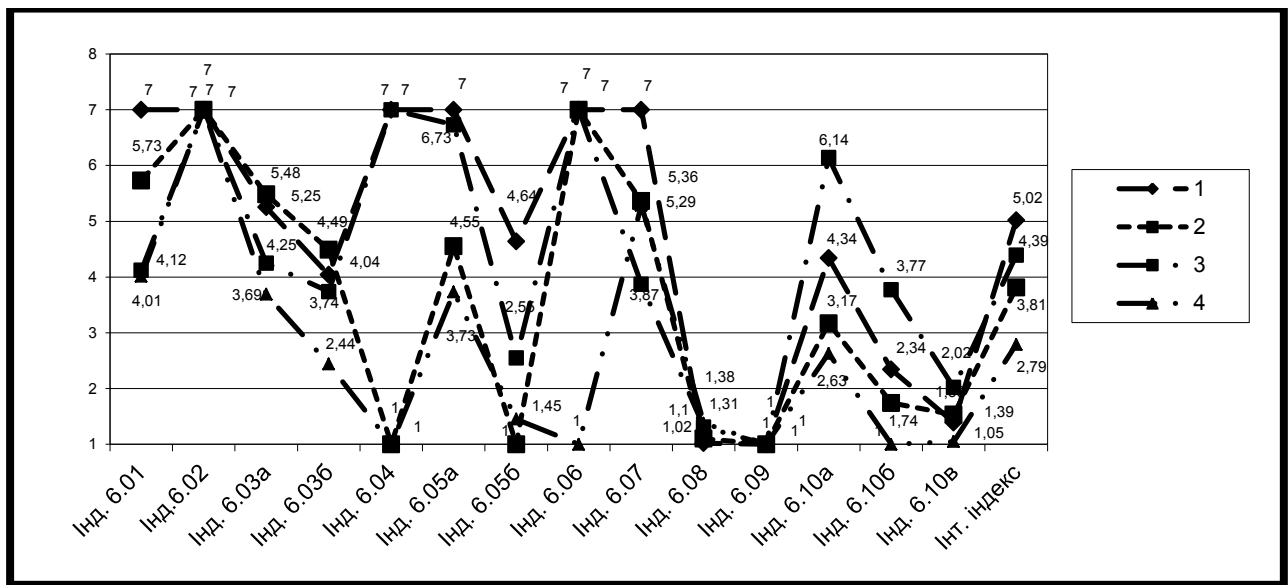

Рис. 8. Індекси конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери областей Карпатського регіону України за показником 6 - Природно-ресурсний потенціал

Умовні позначення: області: 1 – Закарпатська; 2 – Івано-Франківська; 3 – Львівська; 4 – Чернівецька; індекси: індикатор 6.01 – лісистість території, у відсотках; індикатор 6.02 – наявність гірських територій; індикатор 6.03 – наявність об'єктів природно-заповідного фонду України: а) кількість об'єктів природно-заповідного фонду України; б) площа об'єктів природно-заповідного фонду України; індикатор 6.04 – наявність природних об'єктів Світової спадщини; індикатор 6.05 – наявність лікувальних мінеральних вод: а) кількість родовищ лікувальних мінеральних вод; б) запаси лікувальних мінеральних вод; індикатор 6.06 – наявність родовищ лікувальних пелоїдів, озокериту, озер і лиманів з лікувальною ропою; індикатор 6.07 – щільність річкової мережі; індикатор 6.08 – площа озер, ставків і водосховищ; індикатор 6.09 – наявність морських і унікальних озерних пляжів; індикатор 6.10 – кількість об'єктів полювання: а) кількість копитних тварин на території мисливських угідь; б) кількість хутрових звірів на території мисливських угідь; в) кількість пернатої дичини на території мисливських угідь. Інтегральний індекс розраховано як середнє значення індексів індикаторів 6.01-6.10.

Аналіз за індикаторами. Області Карпатського регіону в рейтингу за

індикатором 6.01 «Лісистість території» характеризується високими показниками й посідають рейтингові місця серед перших восьми регіонів України: Зокрема, 1 місце займає Закарпатська обл. (індекс 7,00) 2 – Івано-Франківська (5,73), 7 – Львівська (4,12) і 8 – Чернівецька обл. (індекс 4,01) (табл. 43).

Таблиця 43

Області Карпатського регіону в рейтингу за індикатором 6.01

Регіони	Індикатор 6.01		Рейтинг
	Фактичне значення (лісистість території, %)	Індекс	
1	2	3	4
Закарпатська обл.	56,7	7,00	1
Івано-Франківська обл.	45,7	5,73	2
м. Київ	41,9	5,29	3
Рівненська обл.	41,2	5,20	4
Житомирська обл.	37,7	4,80	5
Волинська обл.	34,6	4,44	6
Львівська обл.	31,8	4,12	7
Чернівецька обл.	30,9	4,01	8
Чернігівська обл.	23,2	3,12	9
Київська обл.	23,1	3,11	10
Сумська обл.	19,4	2,68	11
Черкаська обл.	16,2	2,31	12
Тернопільська обл.	14,7	2,14	13
Вінницька обл.	14,4	2,10	14
Хмельницька обл.	13,9	2,04	15
Харківська обл.	13,6	2,01	16
Луганська обл.	13,4	1,98	17
Полтавська обл.	10,0	1,59	18
Донецька обл.	7,7	1,32	19-20
Кіровоградська обл.	7,7	1,32	19-20
Одеська обл.	6,7	1,21	21
Дніпропетровська обл.	6,1	1,14	22
Херсонська обл.	5,4	1,06	23
Миколаївська обл.	5,0	1,01	24
Запорізька обл.	4,9	1,00	25

Гірські території відзначаються високою туристичною атрактивністю. Їх наявність приваблює значні потоки туристів і рекреантів як у літній, так і в зимовий період. Гори розташовані в усіх областях Карпатського регіону України, що зумовило їх максимальний індекс за індикатором 6.02.

Приваблюють туристів і рекреантів об'єкти природно-заповідного фонду. За їх кількістю Івано-Франківська і Закарпатська області посідають 5 (індекс 5,48) і 6

(5,25) місця, а Львівська і Чернівецька області 9 (4,25) і 11 (3,69) (табл. 44). За площею природно-заповідного фонду індекси областей регіону нижчі: Івано-Франківська – 4,49 (6 місце у рейтингу), Закарпатська – 4,04 (8), Львівська – 3,4 (9) і Чернівецька – 2,44 (16) (табл. 45).

Таблиця 44

Області Карпатського регіону в рейтингу за індикатором 6.03а

Регіони	Індикатор 6.03а		Рейтинг
	Фактичне значення (кількість об'єктів (ПЗФ) України, одиниць)	Індекс	
1	2	3	4
Чернігівська обл.	677	7,00	1
Тернопільська обл.	645	6,68	2
Черкаська обл.	571	5,93	3
Хмельницька обл.	536	5,58	4
Івано-Франківська обл.	526	5,48	5
Закарпатська обл.	503	5,25	6
Вінницька обл.	427	4,47	7
Волинська обл.	397	4,18	8
Львівська обл.	404	4,25	9
Полтавська обл.	393	4,14	10
Чернівецька обл.	349	3,69	11
Запорізька обл.	348	3,68	12
Рівненська обл.	320	3,40	13
Сумська обл.	309	3,29	14
Житомирська обл.	263	2,83	15
Харківська обл.	247	2,66	16
Київська обл.	238	2,57	17
Кіровоградська обл.	230	2,49	18
Луганська обл.	205	2,24	19
м. Київ	190	2,09	20
Донецька обл.	187	2,06	21
Дніпропетровська обл.	182	2,01	22
Миколаївська	151	1,70	23
Одеська обл.	127	1,45	24
Херсонська обл.	82	1,00	25

Таблиця 45

Області Карпатського регіону в рейтингу за індикатором 6.03б

Регіони	Індикатор 6.03б		Рейтинг
	Фактичне значення (площа об'єктів ПЗФ, тис. га)	Індекс	
1	2	3	4
Херсонська обл.	370,8	7,00	1
Київська обл.	344,3	6,55	2
Хмельницька обл.	328,7	6,28	3
Чернігівська обл.	262,8	5,15	4
Волинська обл.	236,0	4,69	5
Івано-Франківська обл.	223,8	4,49	6
Рівненська обл.	204,0	4,15	7
Закарпатська обл.	197,9	4,04	8
Львівська обл.	180,2	3,74	9
Сумська обл.	179,2	3,72	10
Одеська обл.	163,8	3,46	11

Продовження таблиці 45

1	2	3	4
Полтавська обл.	142,8	3,10	12
Житомирська обл.	141,6	3,09	13
Запорізька обл.	138,2	3,02	14
Тернопільська обл.	135,8	2,98	15
Чернівецька обл.	104,3	2,44	16
Донецька обл.	102,8	2,41	17
Кіровоградська обл.	101,4	2,39	18
Дніпропетровська обл.	100,7	2,38	19
Луганська обл.	94,2	2,27	20
Миколаївська обл.	77,8	1,99	21
Черкаська обл.	76,1	1,96	22
Харківська обл.	74,9	1,94	23
Вінницька обл.	60,1	1,68	24
м. Київ	20,1	1,00	25

Туристичною атрактивністю міжнародного рівня володіють природні об'єкти Світової спадщини ЮНЕСКО. В Україні станом на 2023 р. до них входили розташовані у межах Закарпатської, Івано-Франківської, Львівської та Хмельницької областей об'єкти, включені до Переліку первісних букових лісів Карпат та інших регіонів Європи, а також пункти геодезичної дуги Струве в Одеській та Хмельницькій областях. Ці області за індикатором 6.04 отримали максимальні індекси.

Індикатор 6.05 «Наявність лікувальних мінеральних вод» оцінювався за кількістю родовищ та їх запасами. За кількістю родовищ мінеральних вод області Карпатського регіону входять до першої десятки рейтингу: Закарпатська обл. посідає перше місце (індекс 7,00), Львівська – друге (6,73), Івано-Франківська – п'яте (4,55) і Чернівецька обл. – десяте (індекс 3,73). Нижчими є індекси областей регіону за запасами лікувальних мінеральних вод (табл. 46 і 47).

Таблиця 46

Області Карпатського регіону в рейтингу за індикатором 6.05а

Регіони	Індикатор 6.05а		Рейтинг
	Фактичне значення (кількість родовищ лікувальних мінеральних вод, одиниць)	Індекс	
1	2	3	4
Закарпатська обл.	23	7,00	1
Львівська обл.	22	6,73	2
Вінницька обл.	20	6,18	3
Одеська обл.	16	5,09	4
І.-Франківська обл.	14	4,55	5–7
Полтавська обл.	14	4,55	5–7
Хмельницька обл.	14	4,55	5–7
Дніпропетровська обл.	12	4,00	8–9
Запорізька обл.	12	4,00	8–9
Тернопільська обл.	11	3,73	10–11
Чернівецька обл.	11	3,73	10–11

Продовження таблиці 46

1	2	3	4
Черкаська обл.	10	3,45	12
Херсонська обл.	9	3,18	13
Київська обл.	7	2,64	14
Рівненська обл.	6	2,36	15–16
Харківська обл.	6	2,36	15–16
Миколаївська обл.	5	2,09	17
Донецька обл.	4	1,82	18–19
м. Київ	4	1,82	18–19
Волинська обл.	3	1,55	20–24
Кіровоградська обл.	3	1,55	20–24
Луганська обл.	3	1,55	20–24
Сумська обл.	3	1,55	20–24
Чернігівська обл.	3	1,55	20–24
Житомирська обл.	1	1,00	25

Таблиця 47

Області Карпатського регіону в рейтингу за індикатором 6.056

Регіони	Індикатор 6.056		Рейтинг
	Фактичне значення (запаси лікувальних мінеральних вод, м3/добу)	Індекс	
1	2	3	4
Одеська обл.	6 702	7,00	1
Запорізька обл.	5 231	5,64	2
Полтавська обл.	4 761	5,27	3
Вінницька обл.	4 362	4,91	4
Закарпатська обл.	4 148	4,64	5
Донецька обл.	3 159	3,82	6
Хмельницька обл.	2 871	3,55	7
Луганська обл.	2 525	3,18	8
Дніпропетровська обл.	2 442	3,09	9
Київська обл.	2 292	2,73	10
Львівська обл.	1 831	2,55	11
Миколаївська обл.	1 577	2,36	12–13
Рівненська обл.	1 636	2,36	12–13
Харківська обл.	1 065	1,91	14
Житомирська обл.	963	1,82	15
Черкаська обл.	913	1,73	16
Херсонська обл.	587	1,45	17–18
Чернівецька обл.	556	1,45	17–18
Кіровоградська обл.	433	1,27	19–21
Тернопільська обл.	440	1,27	19–21
Чернігівська обл.	426	1,27	19–21
Волинська обл.	290	1,18	22–23
м. Київ	300	1,18	22–23
І.-Франківська обл.	139	1,00	24–25
Сумська обл.	100	1,00	24–25

Наявність родовищ лікувальних пелоїдів, озокериту, озер і лиманів з лікувальною ропою служить природним чинником розвитку санаторно-курортної й туристично-лікувальної діяльності. Три з областей Карпатського регіону – Закарпатська, Івано-Франківська та Львівська – входять у число десяти регіонів України, які володіють такими природними чинниками й отримують максимальний індекс (табл. 48).

Області Карпатського регіону в рейтингу за індикатором 6.06

Регіони	Індикатор 6.06		Рейтинг
	Фактичне значення (наявність (+) чи відсутність (-) родовищ лікувальних пелоїдів, озокериту, озер і лиманів з лікувальною ропою, одиниці)	Індекс	
1	2	3	4
Закарпатська обл.	+	7,00	1-10
Запорізька обл.	+	7,00	1-10
Вінницька обл.	+	7,00	1-10
Волинська обл.	+	7,00	1-10
Донецька обл.	+	7,00	1-10
Івано-Франківська обл.	+	7,00	1-10
Львівська обл.	+	7,00	1-10
Одеська обл.	+	7,00	1-10
Полтавська обл.	+	7,00	1-10
Херсонська обл.	+	7,00	1-10
Миколаївська обл.	-	1,00	11-25
Чернігівська обл.	-	1,00	11-25
Дніпропетровська обл.	-	1,00	11-25
Житомирська обл.	-	1,00	11-25
Київська обл.	-	1,00	11-25
Кіровоградська обл.	-	1,00	11-25
Луганська обл.	-	1,00	11-25
Рівненська обл.	-	1,00	11-25
Сумська обл.	-	1,00	11-25
Тернопільська обл.	-	1,00	11-25
Харківська обл.	-	1,00	11-25
Хмельницька обл.	-	1,00	11-25
Черкаська обл.	-	1,00	11-25
Чернівецька обл.	-	1,00	11-25
м. Київ	-	1,00	11-25

Ріки відзначаються високою привабливістю для туристів і рекреантів. Крім цього, щільність річкової мережі свідчить про пересіченість рельєфу й розмаїття ландшафтів, яке теж є фактором туристичної атрактивності. Щільність річкової мережі на території регіонів України неоднорідна. Найвищою вона є власне в областях гірського Карпатського регіону. За відповідним індексом Закарпатська область посідає перше місце (індекс 7,00), Івано-Франківська – третє (5,36), Чернівецька – четверте (5,29) і Львівська – п'яте (3,87) (табл. 49).

Області Карпатського регіону в рейтингу за індикатором 6.07

Регіони	Індикатор 6.07		Рейтинг
	Фактичне значення (щільність річкової мережі, км/км ²)	Індекс	
1	2	3	4
Закарпатська обл.	1,535	7,00	1
м. Київ	1,460	6,70	2
Івано-Франківська обл.	1,124	5,36	3
Чернівецька обл.	1,107	5,29	4
Львівська обл.	0,749	3,87	5
Хмельницька обл.	0,462	2,72	6
Полтавська обл.	0,452	2,68	7
Вінницька обл.	0,445	2,65	8

Продовження таблиці 49

1	2	3	4
Донецька обл.	0,439	2,63	9–10
Тернопільська обл.	0,439	2,63	9–10
Житомирська обл.	0,432	2,60	11
Кіровоградська обл.	0,401	2,48	12
Рівненська обл.	0,381	2,40	13
Сумська обл.	0,356	2,30	14
Київська обл.	0,311	2,12	15
Черкаська обл.	0,281	2,00	16
Чернігівська обл.	0,266	1,94	17
Дніпропетровська обл.	0,237	1,83	18–19
Одеська обл.	0,239	1,83	18–19
Запорізька обл.	0,219	1,75	20
Харківська обл.	0,204	1,69	21
Волинська обл.	0,168	1,55	22
Миколаївська обл.	0,134	1,41	23
Луганська обл.	0,124	1,37	24
Херсонська обл.	0,030	1,00	25

Таку ж високу атрактивність мають озера, ставки і водосховища. В областях Карпатського регіону, для яких характерною є висока щільність річкової мережі та незначна зарегульованість поверхневого стоку в умовах підвищених паводкових ризиків, озер, ставків та водосховищ порівняно небагато. Низькими є і відповідні індекси (табл. 50).

Таблиця 50

Області Карпатського регіону в рейтингу за індикатором 6.08

Регіони	Індикатор 6.08		Рейтинг
	Фактичне значення (площа озер, ставків і водосховищ), тис. га	Індекс	
1	2	3	4
Черкаська обл.	248,1	7,00	1
Полтавська обл.	211,1	6,10	2
Київська обл.	158,4	4,82	3
Одеська обл.	85,2	3,05	4
Волинська обл.	54,0	2,29	5
Харківська обл.	46,0	2,09	6
Херсонська обл.	43,9	2,04	7
Вінницька обл.	41,2	1,98	8
Дніпропетровська обл.	34,2	1,81	9
Донецька обл.	28,2	1,66	10
Кіровоградська обл.	26,8	1,63	11
Хмельницька обл.	22,3	1,52	12
Миколаївська обл.	18,8	1,43	13
Житомирська обл.	18,0	1,42	14
Сумська обл.	17,0	1,39	15
Чернівецька обл.	16,6	1,38	16
Чернігівська обл.	16,0	1,37	17
Рівненська обл.	14,6	1,33	18
Львівська обл.	13,5	1,31	19
Запорізька обл.	11,1	1,25	20
Луганська обл.	9,3	1,20	21
Тернопільська обл.	9,3	1,20	22
Івано-Франківська обл.	5,2	1,10	23
Закарпатська обл.	1,6	1,02	24
м. Київ	0,9	1,00	25

Масові види туристично-рекреаційної діяльності теплого періоду року орієнтовані на морські, а також окремі озерні та інші пляжі. У межах Карпатського регіону такі природні пляжі практично відсутні, а площі штучних пляжів незначні.

Розвиток достатньо популярного мисливського туризму і відпочинку потребує наявності мисливських угідь і об'єктів полювання. На території мисливських угідь в областях Карпатського регіону нараховується значна кількість копитних тварин. За їх наявністю у рейтингу регіонів України Львівська обл. посідає 2 місце (індекс 6,14), Закарпатська – 5 (4,34), Івано-Франківська – 9 (3,17) і Чернівецька обл. з меншою площею гірських територій – 16 (2,63) (табл. 51).

Таблиця 51

Області Карпатського регіону в рейтингу за індикатором 6.10а

Регіони	Індикатор 6.10а		Рейтинг
	Фактичне значення (кількість копитних тварин, тис. голів)	Індекс	
1	2	3	4
Житомирська обл.	22,7	7,00	1
Львівська обл.	19,7	6,14	2
Рівненська обл.	17,9	5,63	3
Чернігівська обл.	14,8	4,74	4
Закарпатська обл.	13,4	4,34	5
Волинська обл.	11,3	3,74	6
Вінницька обл.	10,7	3,57	7
Черкаська обл.	9,6	3,26	8
І.-Франківська обл.	9,3	3,17	9–10
Полтавська обл.	9,3	3,17	9–10
м. Київ	9,0	3,09	11
Харківська обл.	8,8	3,03	12
Сумська обл.	8,2	2,86	13
Київська обл.	8,1	2,83	14
Кіровоград. обл.	7,5	2,66	15
Чернівецька обл.	7,4	2,63	16
Дніпропетров. обл.	6,6	2,40	17
Хмельницька обл.	6,0	2,23	18
Одеська обл.	5,1	1,97	19
Луганська обл.	4,1	1,69	20
Тернопільськ. обл.	3,9	1,63	21
Донецька обл.	3,0	1,37	22
Миколаївська обл.	2,7	1,29	23
Херсонська обл.	2,1	1,11	24
Запорізька обл.	1,7	1,00	25

За кількістю хутрових звірів та пернатой дичини на території мисливських угідь індекси та рейтингові місця областей Карпатського регіону значно нижчі (табл. 52-53).

Таблиця 52

Області Карпатського регіону в рейтингу за індикатором 6.10б

Регіони	Індикатор 6.10б		Рейтинг
	Фактичне значення (кількість хутрових звірів, тис. голів)	Індекс	
1	2	3	4
Запорізька обл.	128,1	7,00	1
Дніпропетровська обл.	115,2	6,27	2
Херсонська обл.	110,6	6,02	3
Полтавська обл.	91,5	4,94	4
Одеська обл.	85,6	4,61	5-6
Хмельницька обл.	85,6	4,61	5-6
Кіровоградська обл.	85,5	4,60	7
Харківська обл.	82,6	4,44	8
Житомирська обл.	74,8	4,00	9
Вінницька обл.	73,8	3,95	10
Донецька обл.	71,8	3,83	11
Львівська обл.	70,7	3,77	12
Чернігівська обл.	68,1	3,63	13
Сумська обл.	65,1	3,46	14
Волинська обл.	62,7	3,32	15
Тернопільська обл.	60,8	3,22	16
Рівненська обл.	53,6	2,81	17
Черкаська обл.	53,3	2,79	18
Луганська обл.	53,0	2,78	19
Закарпатська обл.	45,2	2,34	20
Миколаївська обл.	44,6	2,30	21
м. Київ	39,7	2,03	22
Івано-Франківська обл.	34,5	1,74	23
Київська обл.	25,3	1,22	24
Чернівецька обл.	21,4	1,00	25

Загалом за кількістю об'єктів полювання Львівська обл. з агрегованим індексом 3,98 займає 5 місце у рейтингу регіонів України. Інші області регіону мають індекси нижчі середнього.

Таблиця 53

Області Карпатського регіону в рейтингу за індикатором 6.10в

Регіони	Індикатор 6.10в		Рейтинг
	Фактичне значення (кількість пернатої дичини, тис. голів)	Індекс	
1	2	3	4
Дніпропетровська обл.	1085,2	7,00	1
Кіровоградська обл.	962,7	6,23	2
Чернігівська обл.	925,7	6,00	3
Херсонська обл.	661,4	4,34	
Харківська обл.	581,1	3,84	5
Полтавська обл.	531,9	3,53	6
Хмельницька обл.	448,6	3,01	7
м. Київ	440,5	2,96	8
Запорізька обл.	413,1	2,79	9-10
Рівненська обл.	412,7	2,79	9-10
Черкаська обл.	399,9	2,71	11
Вінницька обл.	392,5	2,66	12
Одеська обл.	380,2	2,58	13
Житомирська обл.	341,8	2,34	14
Сумська обл.	307,2	2,13	15
Тернопільська обл.	303,1	2,10	16
Донецька обл.	301,0	2,09	17

Продовження таблиці 53

1	2	3	4
Львівська обл.	289,7	2,02	18
Волинська обл.	242,4	1,72	19
Івано-Франківська обл.	212,7	1,53	20
Київська обл.	200,2	1,45	21
Закарпатська обл.	189,3	1,39	22
Миколаївська обл.	187,8	1,38	23
Чернівецька обл.	135,7	1,05	24
Луганська обл.	127,6	1,00	25

Загалом Карпатський регіон України характеризується значним природно-ресурсним потенціалом для розвитку туристично-рекреаційної сфери. Природні умови та наявні природні ресурси дозволяють забезпечувати попит на популярні як літні, так і зимові види туристично-рекреаційної діяльності.

Показник 7 – Історико-культурні ресурси

Оцінювання за цим показником здійснювалося через чотири обрані індикатори, які характеризували кількість історико-культурних об'єктів, пам'яток архітектури, елементів нематеріальної культурної спадщини. Зведені індекси за цим показником в усіх областях регіону перевищують середні значення (рис. 9) та забезпечують їм високі місця у рейтингу регіонів України: Львівська – 1, Чернівецька – 2, Закарпатська – 5, Івано-Франківська – 6.

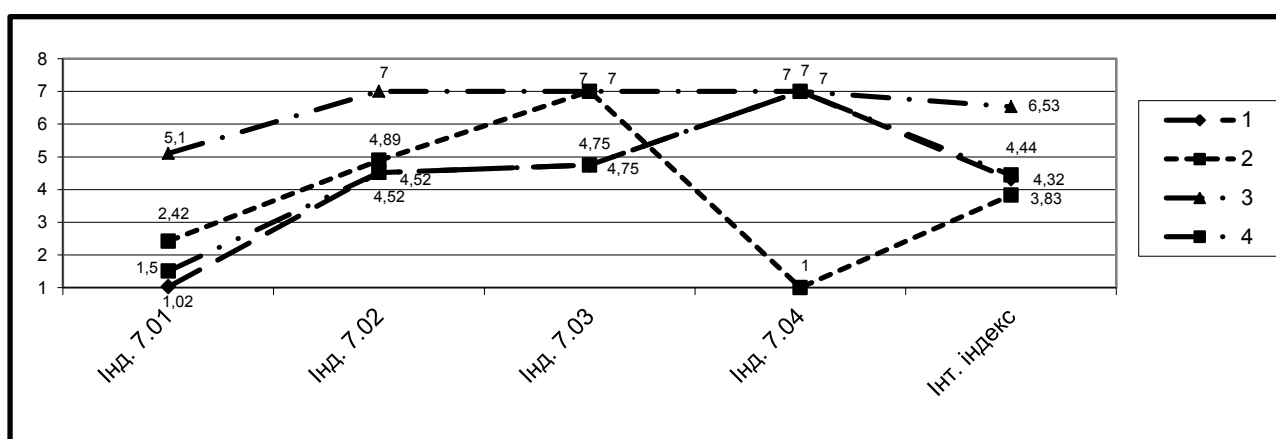

Рис. 9. Індекси конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери областей Карпатського регіону України за показником 7 – Історико-культурні ресурси

Умовні позначення: області: 1 – Закарпатська; 2 – Івано-Франківська; 3 – Львівська; 4 – Чернівецька; індекси: індикатор 7.01 – загальна кількість історико-культурних об'єктів, що перебувають на державному обліку; індикатор 7.02 – кількість пам'яток архітектури національного значення; індикатор 7.03 – кількість елементів, включених до Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України; індикатор 7.04 – наявність історико-культурних об'єктів Світової спадщини. Інтегральний індекс розраховано як середнє значення індексів індикаторів 7.01 – 7.04.

Аналіз за індикаторами. За індикатором 7.01 «Загальна кількість історико-культурних об'єктів, що перебувають на державному обліку» області Карпатського регіону мають невисокі індекси, крім Львівської обл. – 5,10 (6 рейтингове місце) (табл. 54).

Таблиця 54

Області Карпатського регіону в рейтингу за індикатором 7.01

Регіон	Індикатор 7.01		Рейтинг
	Фактичне значення (загальна кількість історико-культурних об'єктів, що перебувають на державному обліку, одиниці)	Індекс	
1	2	3	4
Дніпропетровська обл.	11 708	7,00	1
Харківська обл.	9 474	5,69	2
Черкаська обл.	9 103	5,46	3
Запорізька обл.	8 906	5,35	4
Чернігівська обл.	8 897	5,34	5
Львівська обл.	8 479	5,10	6
Житомирська обл.	6 948	4,19	7
Київська обл.	6 190	3,74	8
Луганська обл.	6 152	3,73	9
Миколаївська обл.	5 877	3,56	10
Херсонська обл.	5 759	3,49	11
Кіровоградська обл.	5 021	3,06	12
Полтавська обл.	4 694	2,87	13
Одеська обл.	4 449	2,72	14
Вінницька обл.	4 329	2,65	15
Тернопільська обл.	4 172	2,56	16
Івано-Франківська обл.	3 944	2,42	17
м. Київ	3 521	2,17	18
Хмельницька обл.	2 896	1,81	19
Сумська обл.	2 592	1,63	20
Чернівецька обл.	2 371	1,50	21
Рівненська обл.	2 365	1,49	22
Донецька обл.	2 192	1,35	23
Закарпатська обл.	1 568	1,02	24
Волинська обл.	1 529	1,00	25

Однак за індикатором 7.02. «Кількість пам'яток архітектури національного значення» усі області регіону потрапляють у першу десятку рейтингу, яку очолює Львівщина (табл. 55).

Області Карпатського регіону в рейтингу за індикатором 7.02

Region	Індикатор 7.02		Рейтинг
	Фактичне значення (кількість пам'яток архітектури національного значення, одиниці)	Індекс	
1	2	3	4
Львівська обл.	822	7,00	1–2
Хмельницька обл.	230	7,00	1–2
Волинська обл.	203	6,28	3
м. Київ	181	5,69	4
Тернопільська обл.	180	5,67	5
Чернігівська обл.	171	5,43	6
Вінницька обл.	166	5,29	7
Івано-Франківська обл.	151	4,89	8
Закарпатська обл.	137	4,52	9–11
Київська обл.	137	4,52	9–11
Чернівецька обл.	137	4,52	9–11
Сумська обл.	127	4,25	12
Рівненська обл.	109	3,77	13
Харківська обл.	72	2,79	14
Одеська обл.	71	2,76	15
Житомирська обл.	66	2,63	16
Полтавська обл.	61	2,49	17
Дніпропетровська обл.	35	1,80	18
Херсонська обл.	32	1,72	19
Луганська обл.	25	1,53	20–21
Черкаська обл.	56	1,53	20–21
Кіровоградська обл.	177	1,32	22
Миколаївська обл.	14	1,24	23
Донецька обл.	13	1,21	24
Запорізька обл.	5	1,00	25

Таке ж становище областей регіону за індикатором 7.03. «Кількість елементів, включених до Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України», яку очолює уже Івано-Франківська обл. (табл. 56).

Області Карпатського регіону в рейтингу за індикатором 7.03

Region	Індикатор 7.03		Рейтинг
	Фактичне значення (кількість елементів, включених до Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України, одиниці)	Індекс	
1	2	3	4
Івано-Франківська обл.	10	7,00	1–3
Львівська обл.	10	7,00	1–3
Одеська обл.	10	7,00	1–3
Вінницька обл.	9	6,25	4
Рівненська обл.	8	5,50	5
Закарпатська обл.	7	4,75	6–8
Полтавська обл.	7	4,75	6–8
Чернівецька обл.	7	4,75	6–8
Запорізька обл.	6	4,00	9–11
Київська обл.	6	4,00	9–11
Харківська обл.	6	4,00	9–11
Волинська обл.	5	3,25	12–14
Дніпропетровська обл.	5	3,25	12–14

Продовження таблиці 56

1	2	3	4
Сумська обл.	5	3,25	12–14
Тернопільська обл.	4	2,50	15–19
Херсонська обл.	4	2,50	15–19
Черкаська обл.	4	2,50	15–19
Чернігівська обл.	4	2,50	15–19
м. Київ	4	2,50	15–19
Донецька обл.	3	1,75	20–23
Житомирська обл.	3	1,75	20–23
Луганська обл.	3	1,75	20–23
Хмельницька обл.	3	1,75	20–23
Кіровоградська обл.	2	1,00	24–25
Миколаївська обл.	2	1,00	24–25

У Закарпатській, Львівській та Чернівецькій областях розташовані об'єкти особливої туристичної атрактивності, включені до Світової спадщини ЮНЕСКО. Крім цих областей Карпатського регіону вони наявні тільки у Києві та Хмельницькій області (табл. 57).

Таблиця 57

Області Карпатського регіону в рейтингу за індикатором 7.04

Регіон	Індикатор 7.04		Рейтинг
	Фактичне значення (наявність (+) чи відсутність (-) родовищ лікувальних пелоїдів, озокериту, озер і лиманів з лікувальною ропою, одиниці)	Індекс	
1	2	3	4
Закарпатська обл.	+	7,00	1–5
Львівська обл.	+	7,00	1–5
Хмельницька обл.	+	7,00	1–5
Чернівецька обл.	+	7,00	1–5
м. Київ	+	7,00	1–5
Вінницька обл.	-	1,00	6–25
Волинська обл.	-	1,00	6–25
Дніпропетровська обл.	-	1,00	6–25
Донецька обл.	-	1,00	6–25
Житомирська обл.	-	1,00	6–25
Запорізька обл.	-	1,00	6–25
Івано-Франківська обл.	-	1,00	6–25
Київська обл.	-	1,00	6–25
Кіровоградська обл.	-	1,00	6–25
Луганська обл.	-	1,00	6–25
Миколаївська обл.	-	1,00	6–25
Одеська обл.	-	1,00	6–25
Полтавська обл.	-	1,00	6–25
Рівненська обл.	-	1,00	6–25
Сумська обл.	-	1,00	6–25
Тернопільська обл.	-	1,00	6–25
Харківська обл.	-	1,00	6–25
Херсонська обл.	-	1,00	6–25
Черкаська обл.	-	1,00	6–25
Чернігівська обл.	-	1,00	6–25

Історико-культурні надбання областей Карпатського регіону є їх вагомим конкурентним перевагою, яка забезпечує можливості розвитку культурно-пізнавальних видів туристично-рекреаційної діяльності для внутрішніх та

зарубіжних туристів.

Показники групи Г – Рівень розвитку туристично-рекреаційної сфери

Для оцінки було обрано один комплексний показник 8 – Розвиток туристично-рекреаційної сфери, що оцінювався за 10 індикаторами: кількістю колективних засобів розміщення готельного типу, місць у них та кількістю осіб, які у них перебували, кількістю спеціалізованих засобів розміщування, місць у них та кількістю осіб, які у них перебували, кількістю суб'єктів туристичної діяльності (туроператорів, турагентств, суб'єктів екскурсійної діяльності), кількістю обслугованих ними, капітальними інвестиціями у види економічної діяльності, які можна віднести до ТРС, чи пов'язаних з нею. Обрані індикатори характеризують наявну матеріальну базу туристично-рекреаційної діяльності, неекономічні результати її використання (за кількістю обслугованих) та інвестиційну привабливість туристично-рекреаційної сфери регіону відповідно до обсягів капітальних інвестицій, спрямованих у її розвиток.

Зазначимо низку труднощів, які доводилося долати у процесі оцінки за цією групою показників і які відобразилися на отриманих результатах, зокрема:

- туристично-рекреаційна діяльність не виділена як окремий вид у діючому в Україні класифікаторі видів економічної діяльності, фрагментарно вона присутня у секціях класифікатора з літерними кодами I –Тимчасове розміщення й організація харчування, R – Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок, а також інших, що робить практично неможливим системний аналіз туризму і рекреації як галузі економіки країни, регіонів;
- відсутність офіційних і достовірних даних про дохідність й прибутковість підприємств і об'єктів ТРС ускладнює використання найбільш репрезентативних економічних індикаторів в оцінюванні конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери регіонів України;
- лише частково, із розбіжністю у рази з фактичною, відображалася у вітчизняній системі статистики інформація про кількість засобів (об'єктів) розміщення туристів і відпочиваючих, місць у них і кількість обслугованих у колективних засобах розміщення осіб; взагалі не охоплюються статистичними

спостереженнями індивідуальні засоби розміщення.

При аналізі результатів оцінювання конкурентоспроможності ТРС областей Карпатського регіону за цією групою показників слід враховувати зазначені вище проблеми.

Рис. 10. демонструє часткові індекси за індикаторами конкурентоспроможності й в цілому за групою показників Г – Рівень розвитку туристично-рекреаційної сфери областей Карпатського регіону. Серед них найвищий індекс за групою показників Г у ТРС Львівської області – 4,55 (3 рейтингове місце серед регіонів України після Одеської області та м. Києва). ТРС Івано-Франківської області з індексом 2,34 отримала 11 рейтингове місце, Закарпатської (1,92) – 13-те, Чернівецької (1,13) – 24-те.

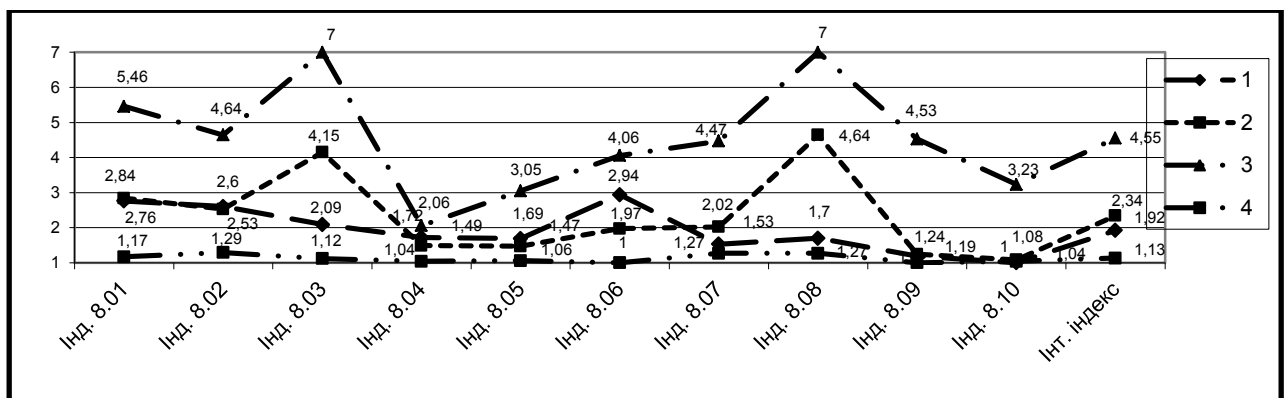

Рис. 10. Індекси конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери областей Карпатського регіону України за показником 8 - Розвиток туристично-рекреаційної сфери

Умовні позначення: області: 1 – Закарпатська; 2 – Івано-Франківська; 3 – Львівська; 4 – Чернівецька; індекси: індикатор 8.01 – кількість колективних засобів розміщення; індикатор 8.02 – кількість місць у колективних засобах розміщення; індикатор 8.03 – кількість осіб, які перебували у колективних засобах розміщення; індикатор 8.04 – кількість спеціалізованих засобів розміщення; індикатор 8.05 – кількість місць у спеціалізованих засобах розміщення; індикатор 8.06 – кількість осіб, які перебували у спеціалізованих засобах розміщення; індикатор 8.07 – кількість суб'єктів туристичної діяльності (туроператорів, турагенств, суб'єктів, що здійснюють екскурсійну діяльність); індикатор 8.08 – кількість туристів, обслугованих туроператорами та турагенствами; індикатор 8.09 – капітальні інвестиції за видами економічної діяльності (тимчасове розміщування й організація харчування); індикатор 8.10 – капітальні інвестиції за видами економічної діяльності (мистецтво, спорт, розваги та відпочинок). Інтегральний індекс розраховано як середнє значення індексів індикаторів 1.01 – 1.10.

Аналіз за індикаторами. Області регіону мають досить високі індекси за індикаторами, що характеризують сегмент колективних засобів розміщення (КЗР) готельного типу (готель, мотель, готельно-офісний центр, кемпінг, гуртожиток

для приїжджих, туристська база, гірський притулок). Вони нижчі за індикатором 8.01 «Кількість колективних засобів розміщення» (табл. 58).

Таблиця 58

Області Карпатського регіону в рейтингу за індикатором 8.01

Регіони	Індикатор 8.01		Індекс	Рейтинг
	Фактичне значення (кількість колективних засобів розміщення, одиниці)			
1	2	3	4	
Одеська обл.	147	7,00		1
м. Київ	132	6,36		2
Запорізька обл.	119	5,80		3
Львівська обл.	111	5,46		4
Дніпропетровська обл.	87	4,43		5
Миколаївська обл.	83	4,26		6
Київська обл.	80	4,13		7
Херсонська обл.	70	3,70		8
Харківська обл.	66	3,53		9
Донецька обл.	65	3,49		10
Івано-Франківська обл.	50	2,84		11
Закарпатська обл.	48	2,76		12
Полтавська обл.	43	2,54		13–14
Черкаська обл.	43	2,54		13–14
Волинська обл.	36	2,24		15
Хмельницька обл.	28	1,90		16
Чернігівська обл.	22	1,64		17
Кіровоградська обл.	20	1,56		18
Сумська обл.	17	1,43		19
Житомирська обл.	16	1,39		20
Рівненська обл.	13	1,26		21–22
Тернопільська обл.	13	1,26		21–22
Чернівецька обл.	11	1,17		23
Вінницька обл.	10	1,12		24
Луганська обл.	7	1,00		25

За кількістю місць у колективних засобах розміщення (індикатор 8.02) рейтингові місця областей Карпатського регіону вищі: Львівської – 3, Закарпатської – 8, Івано-Франківської – 9, Чернівецької – 19 разом з Житомирською. Найвищі індекси за цим індикатором у південних приморських регіонів (табл. 59).

Таблиця 59

Області Карпатського регіону в рейтингу за індикатором 8.02

Регіони	Індикатор 8.02		Індекс	Рейтинг
	Фактичне значення (кількість місць у колективних засобах розміщення, одиниці)			
1	2	3	4	
Одеська обл.	53,2	7,00		1
Запорізька обл.	39,5	4,99		2
Львівська обл.	32,9	4,64		3

Продовження таблиці 59

1	2	3	4
Миколаївська обл.	29,2	4,21	4
Херсонська обл.	24,7	3,69	5
Дніпропетровська обл.	22,8	3,47	6
м. Київ	21,2	3,29	7
Донецька обл.	17,4	2,81	8
Закарпатська обл.	15,3	2,60	9
Івано-Франківська обл.	14,7	2,53	10
Харківська обл.	13,9	2,44	11
Київська обл.	13,0	2,33	12
Полтавська обл.	8,9	1,86	13
Черкаська обл.	6,9	1,63	14
Вінницька обл.	6,2	1,55	15
Волинська обл.	6,1	1,53	16
Хмельницька обл.	5,6	1,48	17
Тернопільська обл.	4,1	1,30	18
Житомирська обл.	4,0	1,29	19–20
Чернівецька обл.	4,0	1,29	19–20
Чернігівська обл.	3,9	1,28	21
Рівненська обл.	3,8	1,27	22
Сумська обл.	2,9	1,16	23
Кіровоградська обл.	2,7	1,14	24
Одеська обл.	53,2	7,00	1

Ще вищі індекси областей Карпатського регіону за індикатором 8.03. «Кількість осіб, які перебували у колективних засобах розміщення», що можна пояснити меншим впливом сезонності на діяльність об'єктів туристично-рекреаційної сфери у Карпатському регіоні, що приваблює туристів і рекреантів як у літній, так і в зимовий період, порівняно з південними приморськими регіонами (табл. 60).

Таблиця 60

Області Карпатського регіону в рейтингу за індикатором 8.03

Регіони	Індикатор 8.03		Рейтинг
	Фактичне значення (кількість осіб, які перебували у колективних засобах розміщення, одиниці)	Індекс	
1	2	3	4
м. Київ	566,9	7,00	1–2
Львівська обл.	230,0	7,00	1–2
Київська обл.	189,2	5,90	3
Дніпропетровська обл.	151,1	4,88	4
Одеська обл.	138,6	4,55	5
Івано-Франківська обл.	123,9	4,15	6
Запорізька обл.	92,8	3,32	7
Полтавська обл.	87,7	3,18	8
Харківська обл.	80,1	2,97	9
Донецька обл.	73,3	2,79	10
Миколаївська обл.	72,9	2,78	11
Херсонська обл.	66,5	2,61	12
Черкаська обл.	52,4	2,23	13
Хмельницька обл.	49,6	2,15	14
Закарпатська обл.	47,3	2,09	15
Чернігівська обл.	34,3	1,74	16
Волинська обл.	28,3	1,58	17
Сумська обл.	27,2	1,55	18
Вінницька обл.	23,5	1,45	19

Продовження таблиці 60

1	2	3	4
Житомирська обл.	17,7	1,30	20
Кіровоградська обл.	16,3	1,26	21
Тернопільська обл.	15,6	1,24	22
Рівненська обл.	12,8	1,17	23
Чернівецька обл.	11,0	1,12	24
Луганська обл.	6,6	1,00	25

Водночас у сегменті спеціальних засобів розміщення (санаторій, дитячий санаторій, пансіонат з лікуванням, дитячий заклад оздоровлення цілорічної дії, дитячий центр, санаторій-профілакторій, бальнеологічна лікарня, грязелікарня, будинок відпочинку, пансіонат відпочинку, база відпочинку тощо) за індексами конкурентоспроможності області регіону у більшій мірі поступаються південним приморським областям.

Так, за індикатором 8.04. «Кількість спеціалізованих засобів розміщення» усі області Карпатського регіону мають індекс нижчий середнього, займаючи рейтингові місця переважно у другому десятку (табл. 61).

Таблиця 61

Області Карпатського регіону в рейтингу за індикатором 8.04

Регіони	Індикатор 8.04		Рейтинг
	Фактичне значення (кількість осіб, які перебували у колективних засобах розміщення, одиниць)	Індекс	
1	2	3	4
Одеська обл.	321	7,00	1
Запорізька обл.	243	5,52	2
Миколаївська обл.	192	4,56	3
Херсонська обл.	168	4,10	4
Дніпропетровська обл.	108	2,97	5
Донецька обл.	76	2,36	6
Львівська обл.	60	2,06	7
Харківська обл.	59	2,04	8
Волинська обл.	73	1,74	9
Черкаська обл.	41	1,70	10
Київська обл.	51	1,69	11
Закарпатська обл.	42	1,62	12
Івано-Франківська обл.	30	1,49	13–14
Полтавська обл.	30	1,49	13–14
Вінницька обл.	19	1,28	15–16
м. Київ	19	1,28	15–16
Чернігівська обл.	18	1,26	17
Кіровоградська обл.	17	1,25	18–19
Сумська обл.	17	1,25	18–19
Хмельницька обл.	16	1,23	20
Житомирська обл.	13	1,17	21
Рівненська обл.	9	1,09	22–23
Тернопільська обл.	9	1,09	22–23
Чернівецька обл.	6	1,04	24
Луганська обл.	4	1,00	25

Дещо вищі їх рейтингові місця за індикатором 8.05. «Кількість місць у спеціалізованих засобах розміщення» (табл. 62).

Таблиця 62

Області Карпатського регіону в рейтингу за індикатором 8.05

Регіони	Індикатор 8.05		Рейтинг
	Фактичне значення (кількість місць у спеціалізованих засобах розміщення, тис. одиниць)	Індекс	
1	2	3	4
Одеська обл.	42,2	7,00	1
Запорізька обл.	32,2	5,57	2
Миколаївська обл.	25,9	4,67	3
Херсонська обл.	22,6	4,19	4
Дніпропетровська обл.	15,0	3,11	5-6
Донецька обл.	15,0	3,11	5-6
Львівська обл.	14,6	3,05	7
Київська обл.	7,7	2,06	8
Закарпатська обл.	5,1	1,69	9
Полтавська обл.	4,8	1,64	10
м. Київ	4,1	1,54	11
Вінницька обл.	3,9	1,52	12-14
Волинська обл.	3,9	1,52	12-14
Черкаська обл.	3,9	1,52	12-14
Івано-Франківська обл.	3,6	1,47	15
Чернігівська обл.	2,3	1,29	16
Харківська обл.	2,2	1,27	17
Рівненська обл.	2,0	1,24	18
Житомирська обл.	1,8	1,21	19-20
Хмельницька обл.	1,8	1,21	19-20
Сумська обл.	1,7	1,20	21
Тернопільська обл.	1,2	1,13	22
Кіровоградська обл.	1,1	1,11	23
Чернівецька обл.	0,7	1,06	24
Луганська обл.	0,3	1,00	25

За Індикатором 8.06. «Кількість осіб, які перебували у спеціалізованих засобах розміщення», з уже зазначених причин рейтингові місця областей Карпатського регіону вищі (табл. 63).

Таблиця 63

Області Карпатського регіону в рейтингу за індикатором 8.06

Регіон	Індикатор 8.06		Рейтинг
	Фактичне значення (кількість осіб, які перебували у спеціалізованих засобах розміщення, тис. осіб)	Індекс	
1	2	3	4
Одеська обл.	226,0	7,00	1
Дніпропетровська обл.	208,5	6,53	2
Запорізька обл.	205,5	6,45	3
Львівська обл.	116,5	4,06	4-5
Миколаївська обл.	116,9	4,06	4-5
Херсонська обл.	113,9	3,98	6
Закарпатська обл.	75,8	2,94	7
Полтавська обл.	66,1	2,70	8
Вінницька обл.	55,2	2,40	9
Донецька обл.	52,8	2,34	10
Київська обл.	42,9	2,07	11
Івано-Франківська обл.	39,1	1,97	12
м. Київ	33,4	1,82	13

Продовження таблиці 63

1	2	3	4
Харківська обл.	32,9	1,80	14
Волинська обл.	30,2	1,73	15
Черкаська обл.	22,3	1,52	16
Житомирська обл.	13,7	1,29	17–18
Рівненська обл.	14,0	1,29	17–18
Хмельницька обл.	13,2	1,27	19
Сумська обл.	11,6	1,23	20
Кіровоградська обл.	9,4	1,17	21
Тернопільська обл.	7,6	1,12	22
Чернігівська обл.	5,7	1,07	23
Луганська обл.	4,0	1,02	24
Чернівецька обл.	3,1	1,00	25

Варто зазначити, що значна частина закладів розміщення лишалася поза державним статистичним спостереженням. За даними наших досліджень, послуги з розміщення туристів, відпочиваючих і курортників у Закарпатській обл. надають щонайменше 511 закладів різних типів, при тому, що офіційна статистика подає дані тільки про 90 засобів розміщення. Така ж ситуація в інших областях Карпатського регіону: в Івано-Франківській області туристів приймає понад 500 засобів розміщення, а також близько 800 приватних садиб, при даних статистики про 80 засобів розміщення; у Львівській обл. при даних статистики про 341 засіб розміщення, приймають туристів і відпочиваючих щонайменше 560 закладів та близько 400 приватних садиб; в Чернівецькій обл. за даними статистики наявні 17 колективних засобів розміщення, при тому, що тільки діючих готелів і закладів готельного типу нараховується понад 120.

Питання повноти охоплення засобів розміщення статистичними спостереженнями потребувало вирішення. Є сподівання, що запровадження у 2023 р. змін до Звіту про діяльність колективного засобу розміщення (форма державного статистичного спостереження № 1-КЗР, затверджена наказом Держстату України від 30 березня 2023 р. № 126) вирішить цю проблему, водночас уніфікувавши типізацію колективних засобів розміщення. Запроваджений звіт передбачає градацію КЗР за типами:

- готелі та аналогічні засоби розміщення (готель, мотель);
- засоби розміщення на період відпустки та іншого тимчасового

проживання (хостел, будинок відпочинку, пансіонат відпочинку, база відпочинку, туристська база, гірський притулок);

- кемпінги та стоянки для житлових автофургонів і причепів).

Разом з тим, звіт не охоплює засобів розміщення санаторного типу, які подають звітність за формою № 1-курорт, побудованою на інших методичних засадах. Було б доцільним розширити форму № 1-КЗР, включивши до неї засоби розміщення санаторного типу.

Важливим чинником конкурентоспроможності ТРС регіонів є наявність суб'єктів організації туристично-рекреаційної діяльності, зокрема туроператорів і турагентств. За індикатором 8.07. «Кількість суб'єктів туристичної діяльності (туроператорів, турагентств, суб'єктів, що здійснювали екскурсійну діяльність» з областей регіону виділяється Львівщина, яка розташована на третьому рейтинговому місці після Києва й Дніпропетровської обл. (табл. 64).

Таблиця 64

Області Карпатського регіону в рейтингу за індикатором 8.07

Регіон	Індикатор 8.07		Рейтинг
	Фактичне значення (кількість суб'єктів туристичної діяльності (туроператорів, турагентств, суб'єктів, що здійснювали екскурсійну діяльність, одиниці)	Індекс	
1	2	3	4
м. Київ	1 023	7,00	1–2
Дніпропетровська обл.	431	7,00	1–2
Львівська обл.	265	4,47	3
Харківська обл.	234	4,00	4
Київська обл.	220	3,79	5
Одеська обл.	194	3,39	6
Запорізька обл.	147	2,68	7
Полтавська обл.	124	2,32	8
Івано-Франківська обл.	104	2,02	9
Рівненська обл.	102	1,99	10
Черкаська обл.	99	1,94	11
Миколаївська обл.	89	1,79	12
Сумська обл.	85	1,73	13
Донецька обл.	82	1,69	14
Вінницька обл.	79	1,64	15
Закарпатська обл.	72	1,53	16
Волинська обл.	70	1,50	17
Тернопільська обл.	65	1,43	18
Хмельницька обл.	63	1,40	19
Житомирська обл.	59	1,34	20
Кіровоградська обл.	57	1,30	21–22
Чернігівська обл.	57	1,30	21–22
Чернівецька обл.	55	1,27	23
Херсонська обл.	54	1,26	24
Луганська обл.	37	1,00	25

Ще вищі позиції Львівської (перше рейтингове місце разом з Києвом), а також Івано-Франківської (четверте рейтингове місце) за індикатором 8.08. «Кількість туристів, обслугованих туроператорами та турагенствами» (табл. 65).

Таблиця 65

Області Карпатського регіону в рейтингу за індикатором 8.08

Region	Індикатор 8.08		Рейтинг
	Фактичне значення (кількість туристів, обслугованих туроператорами та турагенствами, тис. осіб)	Індекс	
1	2	3	4
м. Київ	1 298,6	7,00	1–2
Львівська обл.	100,8	7,00	1–2
Дніпропетровська обл.	78,1	5,60	3
Івано-Франківська обл.	62,5	4,64	4
Київська обл.	48,0	3,75	5
Харківська обл.	44,0	3,50	6
Запорізька обл.	33,2	2,84	7
Одеська обл.	28,2	2,53	8
Вінницька обл.	26,5	2,42	9
Рівненська обл.	19,3	1,98	10
Полтавська обл.	19,0	1,96	11
Донецька обл.	18,7	1,94	12
Чернігівська обл.	15,9	1,77	13
Черкаська обл.	15,8	1,76	14
Закарпатська обл.	14,7	1,70	15
Херсонська обл.	13,8	1,64	16
Сумська обл.	12,0	1,53	17
Житомирська обл.	11,2	1,48	18
Миколаївська обл.	11,1	1,47	19–20
Хмельницька обл.	11,1	1,47	19–20
Волинська обл.	10,0	1,41	21
Тернопільська обл.	8,2	1,30	22
Кіровоградська обл.	7,8	1,27	23–24
Чернівецька обл.	7,8	1,27	23–24
Луганська обл.	3,4	1,00	25

Низькими (крім Львівської обл.) є отримані областями регіону індекси за капітальними інвестиціями у види економічної діяльності, пов'язані з туристично-рекреаційною сферою (табл. 66-67). Однак їх репрезентативність через зазначені уже проблеми розпорошеності типів і форм туристично-рекреаційної діяльності поміж видами економічної діяльності, включеними до офіційного класифікатора, є орієнтовною. Їх об'єктивізація неможлива без виокремлення туристично-рекреаційної діяльності як окремого виду у системі статистики.

Таблиця 66

Області Карпатського регіону в рейтингу за індикатором 8.09

Регіон	Індикатор 8.09		Рейтинг
	Фактичне значення (капітальні інвестиції за видами економічної діяльності (тимчасове розміщення й організація харчування), грн./од. населення)	Індекс	
1	2	3	4
м. Київ	1 141,1	7,00	1–2
Одеська обл.	321,6	7,00	1–2
Львівська обл.	189,1	4,53	3
Дніпропетровська обл.	117,2	3,19	4
Запорізька обл.	108,5	3,02	5
Київська обл.	32,8	1,61	6
Донецька обл.	26,6	1,50	7
Полтавська обл.	25,2	1,47	8
Харківська обл.	20,2	1,38	9
Івано-Франківська обл.	12,7	1,24	10
Закарпатська обл.	10,2	1,19	11
Волинська обл.	9,1	1,17	12–13
Черкаська обл.	9,1	1,17	12–13
Чернігівська обл.	8,0	1,15	14
Тернопільська обл.	7,3	1,14	15
Херсонська обл.	7,2	1,13	16
Вінницька обл.	0,0	1,00	17–25
Житомирська обл.	0,0	1,00	17–25
Кіровоградська обл.	0,0	1,00	17–25
Луганська обл.	0,0	1,00	17–25
Миколаївська обл.	0,0	1,00	17–25
Рівненська обл.	0,0	1,00	17–25
Сумська обл.	0,0	1,00	17–25
Хмельницька обл.	0,0	1,00	17–25
Чернівецька обл.	0,0	1,00	17–25

Таблиця 67

Області Карпатського регіону в рейтингу за індикатором 8.10

Регіон	Індикатор 8.10		Рейтинг
	Фактичне значення (капітальні інвестиції за видами економічної діяльності (мистецтво, спорт, розваги та відпочинок), грн./од. населення)	Індекс	
1	2	3	4
м. Київ	1 793,4	7,00	1–2
Харківська обл.	445,5	7,00	1–2
Львівська обл.	165,5	3,23	3
Черкаська обл.	72,6	1,98	4
Дніпропетровська обл.	58,6	1,79	5
Київська обл.	32,4	1,44	6
Донецька обл.	26,6	1,36	7
Полтавська обл.	25,2	1,34	8
Одеська обл.	21,4	1,29	9–11
Тернопільська обл.	21,9	1,29	9–11
Херсонська обл.	21,6	1,29	9–11
Вінницька обл.	13,6	1,18	12
Рівненська обл.	11,3	1,15	13
Хмельницька обл.	10,6	1,14	14
Миколаївська обл.	9,5	1,13	15

Продовження таблиці 67

1	2	3	4
Волинська обл.	9,1	1,12	16
Чернігівська обл.	8,0	1,11	17
Кіровоградська обл.	6,7	1,09	18–19
Луганська обл.	6,5	1,09	18–19
Івано-Франківська обл.	6,3	1,08	20
Чернівецька обл.	3,3	1,04	21
Житомирська обл.	0,0	1,00	22–25
Закарпатська обл.	0,0	1,00	22–25
Запорізька обл.	0,0	1,00	22–25
Сумська обл.	0,0	1,00	22–25

Рівень розвитку туристично-рекреаційної сфери комплексно могли б виражати економічні індикатори, зокрема обсяг виробництва продуктів та надання послуг підприємствами та об'єктами туристично-рекреаційної сфери регіонів, продукування ними валового регіонального продукту тощо. Однак вище зазначалося, що туристично-рекреаційна діяльність не виділена як окремий вид у національному класифікаторі. Разом з тим, Державним агентством розвитку туризму України прикладаються зусилля для налагодження статистики туризму. Зокрема, публікуються дані щодо податкових надходжень від галузі туризму. Розраховані на їх основі індекси регіонів подані у табл. 68.

Отримані результати засвідчують тісну кореляцію отриманих показників конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери областей Карпатського регіону з показниками податкових надходжень від галузі туризму у період до 2022 р. Зокрема, за потенціалом конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери (табл. 2) Львівська обл. отримала друге рейтингове місце. За податковими надходженнями у 2021 р. область була на третьому місці й у розрахунку на одиницю населення – на четвертому. Івано-Франківська обл. за встановленим нами рейтингом конкурентоспроможності ТРС перебувала на 8-9 рейтинговому місці разом із Закарпатською обл. За сумою податкових надходжень область була на 4 місці, Закарпатська – на 8-му. Рейтингове місце Чернівецької області серед регіонів України за індексом конкурентоспроможності ТРС – 11-13. Тринадцяте місце було в області і за податковими надходженнями у 2021 році.

Таблиця 68

Області Карпатського регіону в рейтингу за податковими надходженнями від туризму

Регіони	Податкові надходження від туризму								
	2021 р., 9 місяців				Регіони	2023 р., 9 місяців			
	млн грн ⁴⁹	тис.грн/1 тис. населення*	індекс	Рей-тинг		млн грн	тис.грн/1 тис. населення*	індекс	Рей-тинг
м. Київ	559,2	188,8	7,00	1	м. Київ	354,1	119,5	7,00	1
Одеська обл.	315,4	133,2	5,19	2	Львівська обл. ↑	248,4↑	99,4↑	5,99↑	2
І.-Франківська обл.	103,9	76,3	3,34	3	Київська обл. ↑	172,8	96,6	5,85	3
Львівська обл.	151,0	60,5	2,82	4	І.-Франків. обл. ↓	99,1↓	72,8↓	4,65↑	4
Київська обл.	88,9	49,7	2,47	5	Закарпатська обл.↑	62,8↑	50,2↑	3,52↑	5
Запорізька обл.	76,0	45,6	2,34	6	Одеська обл. ↓	76,1	32,1	2,61	6
Херсонська обл.	46,0	45,2	2,32	7	Чернівецька обл. ↑	21,4↑	23,9↑	2,20↑	7
Закарпатська обл.	42,2	33,8	1,95	8	Полтавська обл. ↓	30,9	22,5	2,13	8
Миколаївська обл.	33,4	30,1	1,83	9	Дніпропетровсь. обл. ↓	69,6	22,2	2,11	9
Харківська обл.	73,4	27,9	1,76	10	Хмельницька обл. ↑	22,0	17,7	1,88	10
Полтавська обл.	31,8	23,2	1,61	11	Тернопільська обл. ↑	13,6	13,2	1,66	11
Дніпропетровська обл.	70,7	22,5	1,58	12	Вінницька обл. ↑	19,9	13,0	1,65	12
Чернівецька обл.	12,6	14,1	1,31	13	Рівненська обл. ↑	14,2	12,4	1,62	13
Черкаська обл.	15,9	13,5	1,29	14-15	Миколаївська обл. ↓	13,3	12,0	1,60	14
Чернігівська обл.	13,2	13,5	1,29	14-15	Кіровоград. обл. ↑	10,9	11,8	1,59	15-16
Вінницька обл.	19,1	12,5	1,26	16	Черкаська обл. ↓	13,9	11,8	1,59	15-16
Кіровоградська обл.	11,1	12,1	1,24	17-18	Волинська обл. ↑	11,1	10,8	1,54	17
Хмельницька обл.	15,1	12,1	1,24	17-18	Харківська обл. ↓	25,9	9,8	1,49	18
Тернопільська обл.	12,3	11,7	1,23	19	Житомирська обл. ↑	9,8	8,2	1,41	19
Донецька обл.	42,4	10,3	1,19	20	Чернігівська обл. ↓	7,1	7,3	1,36	20
Рівненська обл.	11,3	9,8	1,17	21	Запорізька обл. ↓	10,6	6,4	1,32	21-22
Волинська обл.	9,4	9,1	1,14	22	Сумська обл. ↑	6,9	6,4	1,32	21-22
Житомирська обл.	9,9	8,3	1,12	23	Донецька обл. ↓	5,6	1,4	1,07	23
Сумська обл.	8,1	7,7	1,10	24	Херсонська обл. ↓	1,3	1,3	1,06	24
Луганська обл.	6,7	4,6	1,00	25	Луганська обл.	0,3	0,1	1,00	25

Примітки: при розрахунках використано дані про чисельність населення на 01.01.2021 р.⁵⁰

Високий потенціал конкурентоспроможності областей Карпатського регіону проявив себе і період широкомасштабної військової агресії РФ проти України. У 2023 р. (9 місяців) індекси областей регіону за показниками податкових надходжень від туризму розташовували їх на другому (Львівська обл.), четвертому (Івано-Франківська обл.), п'ятому (Закарпатська обл.) та шостому (Чернівецька обл.) місцях у рейтингу регіонів України.

⁴⁹ Туристична статистика України за 9 місяців 2023 р. URL: <https://www.tourism.gov.ua/blog/dinamika-podatkovih-nahodzhenn-vid-regioniv-za-tri-kvartali-2023-roku>

⁵⁰ Чисельність населення по регіонах України в 2021 р. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/reference/people/2021/>

Висновки

Оцінювання конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери областей Карпатського регіону України мало за мету визначити їх конкурентні позиції серед регіонів України та перспективи розвитку. Для її досягнення було розроблено методичні прийоми з оцінки конкурентоспроможності ТРС регіонів України та здійснено порівняльний аналіз конкурентних можливостей областей Карпатського регіону в туристично-рекреаційній системі держави за показниками, індикаторами й інтегральними значеннями конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери.

Аналіз дає підстави стверджувати, що області Карпатського регіону характеризуються високим рівнем сприятливості для розвитку туристично-рекреаційної сфери. У рейтингу регіонів України за інтегральним індексом конкурентоспроможності Львівська обл. розташована на другому місці після Києва. У число перших десяти регіонів входять Закарпатська й Івано-Франківська області. Одинадцяте рейтингове місце належить Чернівецькій обл.

Області регіону конкурують у рейтингу з найбільш економічно розвинутими регіонами з вагомим демографічним потенціалом та високою рівнем доходів й купівельної спроможності населення – м. Київ, Дніпропетровська, Київська, Харківська області. Однак зазначимо, що туристично-рекреаційна сфера цих регіонів обслуговує насамперед потоки виїзного туризму (зарубіжний, за межі регіону). Серед регіонів, туристично-рекреаційна сфера яких орієнтована на обслуговування приїжджих з-за їх меж та місцевих мешканців, областям Карпатського регіону конкуренцію складала тільки південні приморські регіони, а саме Одеська та Запорізька області; у меншій мірі – Донецька, Миколаївська та Херсонська. Водночас приморські регіони можуть конкурувати з Карпатськими областями переважно у вузькому, хоч і популярному сегменті задоволення попиту на літній відпочинок.

Конкурентні переваги областей Карпатського регіону зумовлені у першу чергу потенціалом їх природних умов і ресурсів та історико-культурним

потенціалом, що дозволяє їм розвивати практично усі види туристично-рекреаційної діяльності, за виключенням пов'язаної з морем і морськими пляжами. За показниками групи Г – Природні та історико-культурні ресурси області регіону мають найвищі індекси конкурентоспроможності, займаючи чільні рейтингові місця серед регіонів України: Львівська – 1, Закарпатська – 2, Івано-Франківська – 3, Чернівецька – 4. Високими є також індекси інфраструктурного розвитку областей Карпатського регіону. Поєднання цих чинників створює сприятливі передумови для подальшого розвитку туристично-рекреаційної сфери, росту її ваги в економіці регіону та України.

ДОДАТКИ

Показник 1 – Економічне середовище (значення індикаторів)

Область	Підприємств на 10000 осіб наявного населення ⁵¹	Фізичних осіб-підприємців на 10000 осіб наявного населення ⁵²	ВРП у фактичних цінах, млрд. грн ⁵³	ВРП на одну особу, тис. грн ⁵⁴	Капітальні інвестиції на одну особу, тис. грн ⁵⁵	Прямі ін. інвестиції, дол. США на одну особу ⁵⁶	Оборот роздрібної торгівлі на одну особу, тис. грн ⁵⁷	Вироблена будівельна продукція на одну особу, тис. грн ⁵⁸	Обсяг експорту товарів на одну особу, дол. США ⁵⁹	Обсяг імпорту товарів на одну особу, дол. США ⁶⁰
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
АР Крим	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Вінницька	143	293	129,1	83,1	8,9	305	21,4	10,7	891	358
Волинська	148	275	75,6	73,2	8,9	280	21,8	2,5	623	1276
Дніпропетровська	165	331	390,3	122,3	18,6	1811	36,0	17,8	2390	1459
Донецька	76	179	204,9	49,4	6,5	588	9,0	10,1	952	350
Житомирська	144	284	85,3	70,2	7,7	548	23,0	2,1	564	437
Закарпатська	129	274	61,3	48,9	4,1	288	18,2	1,9	1076	1001
Запорізька обл.	166	291	155,2	91,5	9,2	925	31,0	2,7	1732	724
Івано-Франківська	143	289	86,7	63,2	4,7	497	20,0	3,7	554	467
Київська	213	456	218,6	123,2	18,4	1203	55,7	12,6	1105	2346
Кіровоградська	169	260	73,1	77,8	7,3	208	24,0	1,4	978	249
Луганська	67	192	40,3	18,8	1,5	180	5,3	0,7	61	99
Львівська	171	373	214,4	85,2	9,5	807	28,1	14,1	925	1371
Миколаївська	195	320	92,4	82,1	8,5	542	23,9	3,1	2008	705
Одеська	181	396	197,2	82,9	9,1	753	37,0	27,9	572	919
Полтавська	162	304	187,3	134,4	18,3	1650	28,2	8,1	1671	845

⁵¹ Розраховано за: Кількість активних підприємств за регіонами України та видами економічної діяльності (станом на 1 листопада 2019 р.) https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2014/kap/kap_u/kap_u19.htm

⁵² Кількість зареєстрованих фізичних осіб-підприємців за регіонами України на 01.04. 2022: https://ukrstat.gov.ua/edrpy/ukr/EDRPU_2022/kfop_reg/arh_kzf_reg_22_u.html

⁵³ Регіони України, 2020. Ч. II. Державна служба статистики України. Київ, 2021. С. 14

⁵⁴ Там само

⁵⁵ Там само, с. 161

⁵⁶ Прямі іноземні інвестиції, 2020 р. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>

⁵⁷ Розраховано за: Регіони України, 2020. Ч. II. Державна служба статистики України. Київ, 2021. С. 155.

⁵⁸ Виробництво будівельної продукції у 2020 році. Експрес-випуск. Державна служба статистики України. URL: <https://ukrstat.gov.ua/express/expr2021/02/11.pdf>

⁵⁹ Розраховано за: Регіони України, 2020. Ч. II. Державна служба статистики України. Київ, 2021. С. 366.

⁶⁰ Розраховано за: Регіони України, 2020. Ч. II. Державна служба статистики України. Київ, 2021. С. 367.

Продовження таблиці Додатку 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Рівненська	126	270	67,4	58,3	4,9	325	18,9	3,3	407	332
Сумська	129	266	75,8	70,6	6,8	377	21,4	1,7	912	783
Тернопільська	143	278	57,1	54,8	7,1	217	17,1	2,6	431	391
Харківська	151	451	247,6	92,8	7,7	403	32,9	14,4	553	676

Показник 2 – Безпека (значення індикаторів)

Область	Кількість виявлених злочинів ⁶¹	Кількість виявлених тяжких і особливо тяжких злочинів ⁶²	Кількість ВІЛ-інфікованих та хворих на СНІД ⁶³	Кількість хворих з встановленим діагнозом активного туберкульозу ⁶⁴	Скидання забруднених зворотних вод у поверхневі водні об'єкти, млн м ³ ⁶⁵	Скидання забруднених зворотних вод у поверхневі водні об'єкти у % до загального водовідведення ⁶⁶	Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення, т/км ² ⁶⁷	Обсяг відходів I – IV класів небезпеки, накопичених протягом експлуатації, у спеціально відведених місцях чи об'єктах, т/км ² ⁶⁸
1	2	3	4	5	6	7	8	9
АР Крим	...	...	...	...	...	...	...	...
Вінницька	10048	3926	271	424	0,00	0,00	2,95	165,46
Волинська	9726	3267	174	390	0,00	0,00	0,25	367,37
Дніпропетровська	30108	12636	3887	1603	128	21,40	16,76	355600,26
Донецька	21345	7554	1376	880	76	7,08	28,34	30194,57
Житомирська	10738	4179	340	435	2	3,28	0,39	189,18
Закарпатська	8942	3623	101	550	3	7,89	0,26	189,91
Запорізька обл.	18674	6488	512	692	12	1,41	5,72	9975,95
Івано-Франківська	6687	2421	86	334	1	1,67	10,10	485,19
Київська	15623	7393	882	733	2	0,33	2,37	3401,72
Кіровоградська	10812	4940	475	424	4	12,12	0,43	189,08
Луганська	7956	2795	157	255	34	91,89	1,33	2129,66
Львівська	20493	6390	320	878	123	74,55	3,49	12962,41
Миколаївська	14319	5201	668	454	21	28,77	0,46	2379,27
Одеська	22134	9706	3894	1742	25	16,03	1,28	390,64
Полтавська	15616	5455	288	416	2	2,60	1,59	86810,89
Рівненська	9509	3301	159	352	15	26,32	0,50	1248,76
Сумська	9862	3099	150	351	20	44,44	0,88	1508,87
Тернопільська	6163	1823	87	190	2	6,45	0,69	44,28
Харківська	26066	11315	726	743	13	4,17	2,99	345,04

⁶¹ Регіони України, 2020. Ч.1. Державна служба статистики України. Київ, 2021. С.200

⁶² Регіони України, 2020. Ч.1..., с. 201

⁶³ Регіони України, 2020. Ч.1..., с. 185

⁶⁴ Регіони України, 2020. Ч.1..., с. 187

⁶⁵ Довкілля України 2020. Державна служба статистики України. Київ, 2021. С. 61

⁶⁶ Там само, с. 65

⁶⁷ Там само, с. 40

⁶⁸ Регіони України, 2020. Ч.1. Державна служба статистики України. Київ, 2021. С.239

Показник 3 – Демографія та ринок праці (значення індикаторів)

Область	Чисельність наявного населення, млн. осіб ⁶⁹	Чисельність постійного населення у віці 16-59 років, тис. осіб ⁷⁰	Робоча сила у віці 15-70 років, тис. осіб ⁷¹	Зайняте населення у віці 15-70 років, % до населення віком 15-70 років ⁷²	Коефіцієнт загального приросту населення на 1000 осіб наявного населення ⁷³	Безробіття населення у віці 15-70 років, % до робочої сили ⁷⁴	Рівень середньої освіти (за результатами ЗНО) ⁷⁵		Кількість студентів закладів вищої освіти – на 10000 наявного населення ⁷⁶
							Не подолали поріг, %	Отримали 180-200 балів, %	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
АР Крим	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Вінницька	1545,4	912,0	710,7	56,2	-10,6	10,7	8,07	11,50	254
Волинська	1031,4	615,1	416,0	48,9	-3,9	12,5	6,75	12,95	200
Дніпропетровська	3176,6	1886,2	1496,8	58,0	-11,0	8,6	8,21	9,38	260
Донецька	4131,8	2400,0	838,8	49,2	...	14,9	9,45	9,17	66
Житомирська	1208,2	716,7	549,4	55,3	-10,6	10,9	9,13	12,14	185
Закарпатська	1253,8	764,2	551,4	53,7	-2,9	10,6	15,10	7,74	161
Запорізька обл.	1687,4	999,5	791,7	56,0	-12,5	10,7	9,79	7,89	291
Івано-Франківська	1368,1	834,6	599,3	54,1	-5,2	8,4	9,74	14,32	235
Київська	1781,0	1065,5	811,6	57,8	4,2	6,9	7,71	11,21	106
Кіровоградська	933,1	546,5	414,7	53,1	-14,0	12,7	8,35	9,63	125
Луганська	2121,3	1247,9	339,4	56,4	...	15,4	8,95	8,77	84
Львівська	2512,1	1521,3	1122,3	56,0	-5,7	7,6	6,94	19,69	380
Миколаївська	1119,9	671,2	537,1	57,3	-10,2	10,7	9,70	8,02	241
Одеська	2377,2	1418,2	1067,1	56,8	-3,8	7,1	9,72	8,94	316
Полтавська	1387,0	829,8	643,2	54,8	-11,2	12,0	7,33	11,25	245
Рівненська	1153,0	686,9	513,8	56,1	-3,9	9,3	9,15	14,34	211
Сумська	1068,2	639,6	507,7	56,8	-13,9	9,4	6,34	13,37	177

⁶⁹ Регіони України, 2020. Ч. І. Державна служба статистики України. Київ, 2021. С. 27

⁷⁰ Там само, с. 34

⁷¹ Там само, с. 62

⁷² Там само, с. 64

⁷³ Там само, с. 37

⁷⁴ Там само, с. 75

⁷⁵ Регіональні дані ЗНО 2020. URL: <https://zno.testportal.com.ua/stat/2020>

⁷⁶ Розраховано за: Регіони України, 2020. Ч. І. Державна служба статистики України. Київ, 2021. С. 87

Продовження таблиці додатку 3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Тернопільська	1038,7	630,4	450,4	51,6	-7,9	11,5	9,20	12,88	273
Харківська	2658,5	1618,6	1288,1	59,9	-9,3	6,2	6,61	12,41	467
Херсонська	1027,9	612,5	490,1	56,8	-11,0	11,3	9,48	7,94	202
Хмельницька	1254,7	739,4	560,6	54,8	-8,7	9,9	8,21	12,25	202
Черкаська	1192,1	706,0	557,6	57,0	-11,7	9,5	7,26	11,25	272
Чернівецька	901,6	549,2	413,3	56,5	-5,6	8,9	8,64	10,64	248
Чернігівська	991,3	572,3	466,7	56,4	-14,8	11,9	8,70	11,12	131
м. Київ	2967,4	1784,6	1450,2	61,7	-1,8	6,8	5,10	18,27	872
м. Севастополь	...	...	...	...	...	...	...	...	...

Показник 4 – Транспортна інфраструктура (значення індикаторів)

Область	Наявність аеропортів (без військових) ⁷⁷	Пасажиропотік аеропортів, 2019 р. (млн) ⁷⁸	Довжина автомобільних доріг загального користування(км / тис. км ²) ⁷⁹	Перевезення пасажирів автомобільним транспортом, 2019 р. (тис. / тис. осіб наявного населення) ⁸⁰	Експлуатаційна довжина залізничних колій загального користування, 2020 р. (км / тис. км ²) ⁸¹	Відправлення пасажирів залізничним транспортом, 2019 р. (тис./тис. осіб наявного населення) ⁸²
1	2	3	4	5	6	7
АР Крим	...	...	...	...	...	...
Вінницька	+	-	359	49,6	40,5	2,7
Волинська	-	-	308	59,7	29,4	1,8
Дніпропетровська	+	0,3	288	35,2	48,7	4,0
Донецька	-	-	305	19,4	35,3	1,2
Житомирська	+	-	288	49,1	34,1	2,3
Закарпатська	+	-	267	26,6	47,1	2,0
Запорізька обл.	+	0,4	258	49,0	36,3	3,9
Івано-Франківська	+	0,1	294	47,1	35,5	1,7
Київська	+	15,3	309	43,3	30,0	23,4
Кіровоградська	-	-	256	51,0	36,2	2,4
Луганська	-	-	165	2,6	20,4	0,5
Львівська	+	2,2	397	49,2	57,9	4,3
Миколаївська	+	-	195	78,7	28,7	1,3
Одеська	+	1,7	249	40,4	31,0	4,0
Полтавська	+	-	310	39,5	29,6	3,3
Рівненська	+	-	260	73,7	28,8	2,4
Сумська	+	-	302	65,0	29,5	4,6
Тернопільська	+	-	362	45,6	40,8	2,3
Харківська	+	1,3	309	33,9	48,4	8,9
Херсонська	+	0,2	176	47,9	15,9	1,8
Хмельницька	-	-	349	47,7	35,8	1,9
Черкаська	+	-	292	45,1	27,9	1,9

⁷⁷ Аеропорти України. URL: <https://avia.gov.ua/placemarks/>

⁷⁸ Пасажиропотік аеропортів України. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/07/20/infografika/suspilstvo/yak-zminyuvavsya-pasazhyropotik-najbilshyx-aeroportiv-ukrayiny>

⁷⁹ Розраховано за: Регіони України, 2020. Ч.ІІ. Державна служба статистики України. Київ, 2021. С. 305.

⁸⁰ Там само, с. 297

⁸¹ Там само, с. 304

⁸² Там само, с. 299

Продовження таблиці Додатку 4

1	2	3	4	5	6	7
Чернівецька	+	0,08	358	33,4	51,0	0,9
Чернігівська	-	-	241	37,8	26,7	4,5
м. Київ	+	2,6	н/д	74,1	н/д	н/д
м. Севастополь	...	...	...	...	...	...

Показник 5 – Інформаційна та банківська інфраструктура (значення індикаторів)

Область	Відсоток населення, що користується послугами Інтернету ⁸³	Частка домогосподарств, які мають доступ до послуг Інтернету вдома ⁸⁴	Абоненти Інтернету – на 1000 наявного населення ⁸⁵	Абоненти рухомого (мобільного) зв'язку на 1000 наявного населення ⁸⁶	Обсяг реалізованих послуг у сфері телекомунікацій та поштового зв'язку на одну особу, тис.грн ⁸⁷	Кількість банківських відділень на 100000 наявного населення ⁸⁸
1	2	3	4	5	6	7
АР Крим	...	...	...	...	...	...
Вінницька	69,4	69,0	626,5	947,7	962	15
Волинська	72,8	80,6	558,8	1213,0	1058	13
Дніпропетровська	80,7	87,2	565,5	1308,3	1084	20
Донецька	74,0	79,0	435,7	1362,6	1091	8
Житомирська	68,9	71,7	570,8	936,4	978	15
Закарпатська	78,9	87,2	465,5	1122,6	1005	13
Запорізька обл.	78,1	83,3	512,7	1233,3	1207	19
Івано-Франківська	77,3	79,6	482,3	1127,5	934	14
Київська	75,1	74,1	682,4	985,6	1037	16
Кіровоградська	68,7	67,6	499,1	1240,6	1074	17
Луганська	71,0	77,3	427,6	1382,2	995	5
Львівська	70,0	81,1	662,7	1101,9	1344	19
Миколаївська	76,8	79,3	715,0	1416,6	1264	17
Одеська	78,7	80,3	1131,6	1424,1	1682	22
Полтавська	68,2	71,7	540,6	1385,3	1260	23
Рівненська	74,2	78,3	514,4	980,7	881	12
Сумська	76,8	75,3	513,3	1369,0	1175	17
Тернопільська	76,4	83,1	429,6	840,7	950	12
Харківська	81,2	81,8	595,2	1504,1	1358	21

⁸³ Регіони України, 2020. Ч. І. Державна служба статистики України. Київ, 2021. С. 255-268.

⁸⁴ Там само, с. 269.

⁸⁵ Розраховано за: Кількість абонентів Інтернету по регіонах на 01 січня 2020 року https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/zv/zv_reg/kaI_reg/kaI_reg0419_u.htm

⁸⁶ Транспорт і зв'язок України – 2018. Стат. Збірник. Київ, 2019. С. 137. URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2019/zb/08/zb_tr2018pdf.pdf

⁸⁷ Там само, с. 116

⁸⁸ Діючі структурні підрозділи банків в окремих регіонах України на 01.04.2021 р. URL: <https://minfin.com.ua/ua/credits/articles/skolko-bankovskih-otdeleniy-ostanetsya-v-ukraine/>

Продовження таблиці Додатку 5

1	2	3	4	5	6	7
Херсонська	68,2	76,1	520,0	1492,8	1308	17
Хмельницька	72,3	71,5	520,5	808,0	911	14
Черкаська	76,5	78,4	527,7	1059,9	1080	16
Чернівецька	72,5	81,1	466,9	1221,8	1134	11
Чернігівська	67,9	75,5	679,6	1306,9	1282	18
м. Київ	83,5	90,5	1152,1	2026,2	9352	35
м. Севастополь	...	...	...	...	...	...

Показник 6 - Природно-ресурсний потенціал (значення індикаторів)

Область	Лісис- тість терит- орії, % ⁸⁹	Наяв- ні- сть гірськи- х терито- рій	Кількіс- ть об'єктів в ПЗФ ⁹⁰	Площа об'єктів ПЗФ, тис.га ⁹¹	Наявність природ- них об'єктів Світової спадщин- и ⁹²	Кількіс- ть родови- щ лікува- льних мін. вод ⁹³	Запаси лікува- льних мін. вод, м ³ /добу ⁹⁴	Наявність родовищ пелоїдів, озокериту, ропи лиманів та озер ⁹⁵	Щільніс- ть річкової мережі, км / км ² ⁹⁶	Площа озер, ставків , водосх- овищ, тис. га ⁹⁷	Наявність морських та унікальни- х озерних пляжів, од.	Кількість об'єктів половання		
												Копитни- х тварин, тис. голів	Хутров- их звірів, тис. голів	Пернат- ої дичини , тис. голів
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
АР Крим	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Вінницька	14,4	-	427	60,1	-	20	4362	+	0,445	41,2	-	10,7	73,8	392,5
Волинська	34,6	-	397	236,0	-	3	290	+	0,168	54,0	+	11,3	62,7	242,4
Дніпропетровська	6,1	-	182	100,7	-	12	2442	0	0,237	34,2	-	6,6	115,2	1085,2
Донецька	7,7	-	187	102,8	-	4	3159	+	0,439	28,2	+	3,0	71,8	301,1
Житомирська	37,7	-	263	141,6	-	1	963	-	0,432	18,0	-	22,7	74,8	341,8
Закарпатська	56,7	+	503	197,9	+	23	4148	+	1,535	1,6	-	13,4	45,2	189,3
Запорізька	4,9	-	348	138,2	-	12	5231	+	0,219	11,1	+	1,7	128,1	413,1
Івано-Франківська	45,7	+	526	223,9	-	14	139	+	1,124	5,2	-	9,3	34,5	212,7
Київська	23,1	-	238	344,3	-	7	2292	-	0,311	158,4	-	8,1	25,3	200,2
Кіровоградська	7,7	-	230	101,4	-	3	433	-	0,401	26,8	-	7,5	85,5	962,7
Луганська	13,4	-	205	94,2	-	3	2525	-	0,124	9,3	-	4,1	53,0	127,6
Львівська	31,8	+	404	180,2	+	22	1831	+	0,749	13,5	-	19,7	70,7	289,7
Миколаївська	5,0	-	151	77,8	-	5	1577	-	0,134	18,8	+	2,7	44,6	187,8
Одеська	6,7	-	127	163,8	-	16	6702	+	0,239	85,2	+	5,1	85,6	380,2

⁸⁹ Регіони України 2019: стат. зб. Ч. I. Державна служба статистики України, 2019. URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2019/zb/12/zb_ru1ch2019.pdf.

⁹⁰ Регіональні доповіді про стан навколишнього природного середовища в областях України за 2021 рік. URL: <https://mepr.gov.ua/news/39936.html>.

⁹¹ Там само

⁹² Спадщина ЮНЕСКО в Україні. URL: <https://ukrainaincognita.com/unesco>

⁹³ Наведено за: Мапа природних лікувальних ресурсів України. ДУ «Науково-дослідний інституту медичної реабілітації та курортології Міністерства охорони здоров'я України». URL: <https://kurort.gov.ua/pryrodni-likuvalni-resursy/mineralni-vody/>

⁹⁴ Сивий М., Паранько І., Іванов. Географія мінеральних ресурсів України: монографія. Львів : Простір М, 2013. 684 с.

⁹⁵ Наведено за: Мапа природних лікувальних ресурсів України...

⁹⁶ Розраховано за: Регіональні доповіді про стан навколишнього природного середовища в областях України за 2021 рік...

⁹⁷ Наведено за: Водний фонд України: Штучні водойми — водосховища і ставки: Довідник / За ред. В.К. Хільчевського, В.В. Гребеня. К. : «Інтер-прес ЛТД», 2014. 164 с.; Регіональні доповіді про стан навколишнього природного середовища в областях України за 2021 рік..

Продовження таблиці Додатку 6

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Полтавська	10,0	-	393	142,8	-	14	4761	+	0,452	211,1	-	9,3	91,5	531,9
Рівненська	41,2	-	320	204,0	-	6	1636	-	0,381	14,6	-	17,9	53,6	412,7
Сумська	19,4	-	300	179,2	-	3	0	-	0,356	17,0	-	8,2	65,1	307,2
Тернопільська	14,7	-	645	135,8	-	11	440	-	0,439	9,3	-	3,9	60,8	303,1
Харківська	13,6	-	247	74,9	-	6	1065	-	0,204	46,0	-	8,8	82,6	581,1
Херсонська	5,4	-	82	370,8	-	9	587	+	0,030	43,9	+	2,1	110,6	661,4
Хмельницька	13,9	-	536	328,7	-	14	2871	-	0,462	22,3	-	6,0	85,6	448,6
Черкаська	16,2	-	571	76,1	-	10	913	-	0,281	248,1	-	9,6	53,3	399,9
Чернівецька	30,9	+	349	104,3	-	11	556	-	1,107	16,6	-	7,4	21,4	135,7
Чернігівська	23,2	-	677	262,8	-	3	426	+	0,266	16,0	-	14,8	68,1	925,7
м. Київ	41,9	-	190	20,1	-	4	-	-	1,460	0,9	-	9,0	39,7	440,5
м. Севастополь	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...

Показник 7 – Історико-культурні ресурси (значення індикаторів)

Область	Кількість історико-культурних об'єктів, що перебувають на державному обліку ⁹⁸	Кількість пам'яток архітектури національного значення ⁹⁹	Кількість елементів, включених до Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України ¹⁰⁰	Наявність історико-культурних об'єктів Світової спадщини ¹⁰¹
1	2	3	4	5
АР Крим	...	...	...	...
Вінницька	4329	166	9	-
Волинська	1529	203	5	-
Дніпропетровська	11708	35	5	-
Донецька	2192	13	3	-
Житомирська	6948	66	3	-
Закарпатська	1568	137	7	+
Запорізька обл.	8906	5	6	-
Івано-Франківська	3944	151	10	-
Київська	6190	137	6	-
Кіровоградська	5021	17	2	-
Луганська	6152	25	3	-
Львівська	8479	822	10	+
Миколаївська	5877	14	2	-
Одеська	4449	71	10	-
Полтавська	4694	61	7	-
Рівненська	2365	109	8	-
Сумська	2592	127	5	-
Тернопільська	4172	180	4	-
Харківська	9479	72	6	-
Херсонська	5759	32	4	-
Хмельницька	2896	230	3	+
Черкаська	9103	56	4	-
Чернівецька	2371	137	7	+
Чернігівська	8897	171	4	-
м. Київ	3521	181	4	+
м. Севастополь	...	...	...	...

⁹⁸ Культурна спадщина України. URL: https://www.auc.org.ua/sites/default/files/kulturna_spadshchyna_orenda_pptx.pdf

⁹⁹ Перелік об'єктів культурної спадщини національного значення, які заносяться до Державного реєстру нерухомих пам'яток України <https://www.kmu.gov.ua/nras/239966145>

¹⁰⁰ Про затвердження Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0105734-18#Text>

¹⁰¹ Список об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. URL: <https://uk.wikivoyage.org/wiki/>

Показник 8 – Розвиток туристично-рекреаційної сфери (значення індикаторів)

Область	Кількість колективних засобів розміщення, од. ¹⁰²	Кількість місць (ліжок) у колективних засобах розміщення, тис. ^{103*}	Кількість осіб, що перебували у колективних засобах розміщення, тис. ¹⁰⁴	Кількість спеціалізованих засобів розміщення, од. ^{105*}	Кількість місць (ліжок) у спеціалізованих засобах розміщення, тис. ^{106*}	Кількість осіб, що перебували у спеціалізованих засобах розміщення, тис. ^{107*}	Кількість суб'єктів туристичної діяльності (туроператорів, турагентів) ¹⁰⁸	Кількість туристів, обслугованих туроператорами та тур агентами, тис. осіб ¹⁰⁹
1	2	3	4	5	6	7	8	9
АР Крим	...	...	...	...	...	...	...	...
Вінницька	10	6,2	23,5	19	3,9	55,2	79	26,5
Волинська	36	6,1	28,3	73	3,9	30,2	70	10,0
Дніпропетровська	87	22,8	151,1	108	15,0	208,5	431	78,1
Донецька	65	17,4	73,3	76	15,0	52,8	82	18,7
Житомирська	16	4,0	17,7	13	1,8	13,7	59	11,2
Закарпатська	48	15,3	47,3	42	5,1	75,2	72	14,7
Запорізька обл.	119	39,5	92,8	243	32,2	205,5	147	33,2
Івано-Франківська	50	14,7	123,9	30	3,6	39,1	104	62,5
Київська	80	13,0	189,2	51	7,7	42,9	220	48,0
Кіровоградська	20	2,7	19,3	17	1,1	9,4	57	7,8
Луганська	7	1,5	6,6	4	0,3	4,0	37	3,4
Львівська	111	32,9	230,0	60	14,6	116,5	265	100,8
Миколаївська	83	29,2	72,9	192	25,9	116,9	89	11,1
Одеська	147	53,2	138,6	321	42,2	226,0	194	28,2
Полтавська	43	8,9	87,7	30	4,8	66,1	124	19,0
Рівненська	13	3,8	12,8	9	2,0	14,0	102	19,3
Сумська	17	2,9	27,2	17	1,7	11,6	85	12,0
Тернопільська	13	4,1	15,6	9	1,2	7,6	65	8,2

¹⁰² Регіони України, 2020. Ч.1. Державна служба статистики України. Київ, 2021. С.216¹⁰³ Колективні засоби розміщування в Україні у 2017 році. Статистичний збірник. Державна служба статистики України. Київ, 2018. С. 17¹⁰⁴ Регіони України, 2020. Ч.1..., с. 216¹⁰⁵ Колективні засоби розміщування в Україні у 2017 році..., с.16¹⁰⁶ Там само, с.19¹⁰⁷ Там само, с. 22¹⁰⁸ Регіони України, 2020. Ч.1..., с. 217¹⁰⁹ Там само, с. 222

*Примітка: дані за 2017 р.

Продовження таблиці додатку 8

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Харківська	66	13,9	80,1	59	2,2	39,2	234	44,0
Херсонська	70	24,7	66,5	168	22,6	113,9	54	13,8
Хмельницька	28	5,6	49,6	16	1,8	13,2	63	11,1
Черкаська	43	6,9	52,4	41	3,9	22,3	99	15,8
Чернівецька	11	4,0	11,0	6	0,7	3,1	55	7,8
Чернігівська	22	3,9	34,3	18	2,3	5,7	57	15,9
м. Київ	132	21,9	566,9	19	4,1	33,4	1023	1298,6
м. Севастополь	...	...	...	...	...	...	...	...